

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Výbor regiónov

135. plenárne zasadnutie VR, 26. 6. 2019 – 27. 6. 2019

2019/C 404/01	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Makroregionálne stratégie, ako napr. stratégia pre podunajskú oblasť: rámec na podporu nadnárodných klastrov.....	1
2019/C 404/02	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Efektívnejšie a demokratickejšie rozhodovanie v oblasti daňovej politiky EÚ	6
2019/C 404/03	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Miestne orientovaný prístup k priemyselnej politike EÚ	9
2019/C 404/04	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Ciele udržateľného rozvoja: základ dlhodobej stratégie EÚ pre udržateľnú Európu do roku 2030.....	16
2019/C 404/05	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie	24
2019/C 404/06	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Posilnenie vzdelávania v oblasti STE(A)M v EÚ	30
2019/C 404/07	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Tvorba komplexného rámca Európskej únie v oblasti endokrinných disruptorov.....	34
2019/C 404/08	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Cezhraničný rozmer znižovania rizika katastrof.....	39

2019/C 404/09	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Nový európsky program na urýchlenie rozvoja námorných odvetví ...	44
2019/C 404/10	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Viacúrovňové riadenie a medzisektorová spolupráca zameraná na boj proti energetickej chudobe	53

III *Prípravné akty*

Výbor regiónov

135. plenárne zasadnutie VR, 26. 6. 2019 – 27. 6. 2019

2019/C 404/11	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Čistá planéta pre všetkých – európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo.....	58
---------------	---	----

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

VÝBOR REGIÓNOV

135. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 26. 6. 2019 – 27. 6. 2019

Stanovisko Európskeho výboru regiónov — Makroregionálne stratégie, ako napr. stratégia pre podunajskú oblasť: rámec na podporu nadnárodných klastrov

(2019/C 404/01)

Spravodajca:	Dainis Turlais (LV/ALDE), poslanec mestského zastupiteľstva Rigy
Referenčný dokument:	Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní makroregionálnych stratégií EÚ COM(2019) 21 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta žiadosť rumunského predsedníctva Rady EÚ adresovanú Európskemu výboru regiónov o vypracovanie stanoviska o konkurencieschopnosti a priemyselnej politike Európskej únie, ktorej cieľom je okrem iného rozvoj nadnárodných klastrov pre lepšiu hospodársku konvergenciu na makroregionálnej úrovni (ako napríklad v podunajskej oblasti);
2. víta druhú správu Európskej komisie o vykonávaní makroregionálnych stratégií EÚ ⁽¹⁾, v ktorej sa posudzuje vykonávanie štyroch makroregionálnych stratégií na podporu hospodárskeho rozvoja a skúma ďalší rozvoj týchto stratégií so zreteľom na možný rozpočtový rámec EÚ po roku 2020. Pracovný dokument útvarov Komisie ⁽²⁾, ktorý je sprievodným dokumentom k tomuto oznámeniu, obsahuje podrobné hodnotenia každej makroregionálnej stratégie;
3. víta skutočnosť, že v tejto správe Európskej komisie sa uvádzajú konkrétne úspechy dosiahnuté v oblasti životného prostredia a zmeny klímy, ako aj výskumu, inovácií, hospodárskeho rozvoja a prepojenosti. Komisia zároveň právom poukazuje na problémy, s ktorými sa stretávajú osoby zodpovedné za vykonávanie makroregionálnych stratégií: odlišná úroveň administratívnych kapacít, hospodársky rozvoj a problémy s viacúrovňovým riadením a získavaním kapitálu;
4. víta závery Rady Európskej únie z 21. mája 2019 o vykonávaní makroregionálnych stratégií EÚ ⁽³⁾, v ktorých sa zúčastnené krajiny vyzývajú, aby posilnili zodpovednosť a politickú podporu na vnútroštátnej úrovni a súčasne zvýšili zapojenie miestnych a regionálnych zainteresovaných strán, pričom sa zároveň zdôrazňuje, že je dôležité naďalej využívať makroregionálne stratégie ako strategický rámec na podporu súdržnejšieho a synergického vykonávania politík, programov a fondov EÚ;
5. zdôrazňuje, že pre viacúrovňové riadenie je nevyhnutná nielen koordinácia na makroregionálnej a národnej úrovni. Ešte dôležitejšie je priame zapojenie zástupcov miest a regiónov;
6. opakovane pripomína, že makroregionálne predstavujú funkčnú a typicky európsku víziu ⁽⁴⁾, a víta konštatovanie Komisie v správe, že makroregionálne stratégie ponúkajú veľký potenciál a jedinečným a inovačným spôsobom podporujú spoluprácu, a to tak v rámci EÚ, ako aj medzi EÚ a jej susednými krajinami. Výbor však upozorňuje na to, že je potrebné, aby EÚ mala cezhraničnú víziu územného rozvoja ⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ COM(2019) 21 final.

⁽²⁾ SWD(2019) 6 final.

⁽³⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9895-2019-INIT/sk/pdf>.

⁽⁴⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Vykonávanie makroregionálnych stratégií* (COR-2017-02554).

⁽⁵⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Územná vízia 2050: aká budúcnosť?* (COR-2017-04285).

7. poukazuje na skutočnosť, že cieľ Lisabonskej zmluvy týkajúci sa hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti sa ešte nedosiahol. Hospodársky rast a z toho vyplývajúce prínosy pre blaho občanov dávajú EÚ skutočnú silu. Ak sa využije potenciál všetkých úrovní verejnej správy v EÚ na podporu hospodárskeho rastu, môžu makroregionálne stratégie významne prispieť k tomu, že sa v primeranom časovom období vyrovná životná úroveň občanov susedných oblastí, čím sa úspešne prispeje k dosiahnutiu cieľa súdržnosti stanoveného v Zmluve o EÚ. Zvýšenie životnej úrovne občanov musí byť stredobodom každého strategického dokumentu;

8. opakovane pripomína, že z makroregionálnych stratégií sa stal koordinačný nástroj územného rozvoja pôsobiaci zdola nahor, prostredníctvom ktorého sa môže dosiahnuť „účinnějšíe využívanie spoločného potenciálu makroregiónov“⁽⁶⁾. Ponúkajú príležitosti na skutočné viacúrovňové riadenie bez dodatočnej byrokracie a znižujú rozdiely medzi európskymi a miestnymi politikami prostredníctvom priameho zapojenia zástupcov miest a regiónov;

9. víta prácu Komisie v oblasti klastrovej politiky a požaduje oveľa užšie prepojenie medzi ňou a makroregionálnymi stratégiami. Prispelo by to k hospodárskemu rastu a dosiahnutiu cieľov súdržnosti, keďže hlavným motívom uvedenej politiky je posilnenie regionálnych konkurenčných výhod. Klastre už skutočne veľmi pozitívne prispeli k vykonávaniu makroregionálnych stratégií. Napríklad prostredníctvom projektu DanuBioValNet⁽⁷⁾ vznikajú v podunajskej oblasti nové hodnotové reťazce pre bioprodukty; Makroregionálne stratégie podporujú vytváranie klastrov, nijako však neobmedzujú ich aktivity na spádovú oblasť makroregionálnej stratégie;

10. poukazuje na svoje stanovisko na tému Vykonávanie makroregionálnych stratégií⁽⁸⁾, v ktorom vyjadril podporu zásade „trojitého áno“ na zlepšenie fungovania makroregionálnych stratégií: „VR hovorí áno lepším synergiám s nástrojmi financovania, áno lepšiemu zapracovaniu jestvujúcich štruktúr do makroregionálnych stratégií a áno lepšiemu vykonávaniu platných pravidiel“. Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že Európska komisia tento návrh nezohľadnila;

11. v plnej miere sa stotožňuje s názorom talianskeho predsedníctva stratégie Európskej únie pre alpský región, že začlenenie makroregionálnych stratégií EÚ do právneho rámca politiky súdržnosti v rokoch 2021 – 2027 by bolo prínosom pre obe strany, pretože by posilnilo tieto stratégie a pomohlo zlepšiť územnú súdržnosť Únie;

12. je otvorený iniciatíve vytvoriť novú makroregionálnu stratégiu, ktorú spoločne vypracujú a podporia viaceré členské štáty a regióny a ktorou sa majú zvládať výzvy spoločné pre určitý vymedzený zemepisný priestor. Pri posudzovaní koncepcie novej makroregionálnej stratégie treba zohľadniť skutočnosť, že sa nesmie sťažiť fungovanie už existujúcich makroregionálnych stratégií;

13. podporuje iniciatívu na vytvorenie stratégie EÚ pre karpatský región, ktorá by vytvorila trvalý rámec spolupráce medzi krajinami, regiónmi a spoločenstvami Karpát. Vypracovanie strategického dokumentu pre karpatský región by umožnilo zamerať sa na jednej strane na problémy, ktorým čelí tento makroregión, a na druhej strane vytvoriť príležitosti pre špecifický kultúrny a environmentálny potenciál karpatských štátov. V tejto súvislosti by sa malo zdôrazniť, že do procesu vypracúvania tejto stratégie je potrebné zapojiť širokú škálu subjektov, ktoré zastupujú tak miestnu a regionálnu, ako aj na celoštátnu a európsku úroveň, čo sa okrem iného odráža v činnostiach medziregionálnej skupiny Karpaty v rámci Výboru regiónov;

14. podporuje úvahy regiónov a štátov v oblasti Atlantického oceánu, ktoré sú v súčasnosti zahrnuté do stratégie pre morskú oblasť Atlantického oceánu, zamerané na vypracovanie makroregionálnej stratégie na základe spolupráce, ktorá už celé desaťročia existuje medzi partnermi v oblasti Atlantického oceánu. Makroregionálna stratégia pre oblasť Atlantického oceánu by dopĺňala súčasnú námornú stratégiu tým, že by jej poskytla politický rozmer a viacúrovňové riadenie, vďaka čomu by mohli byť zahrnuté tretie krajiny a ich regióny, pričom jej rozsah pôsobnosti by sa rozšíril o územné otázky a podporila by sa väčšia súdržnosť medzi tematickými prioritami a existujúcimi nástrojmi financovania. Ústredným prvkom tejto makroregionálnej stratégie by bola problematika týkajúca sa morí, ako napríklad energia z oceánov, ktorá je z hľadiska zainteresovaných strán z oblasti Atlantického oceánu prioritou, ako aj ďalšie rovnako dôležité otázky, ako je zamestnanosť alebo odborná príprava;

⁽⁶⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Vykonávanie makroregionálnych stratégií* (COR-2017-02554).

⁽⁷⁾ <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/danubiovalnet>.

⁽⁸⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Vykonávanie makroregionálnych stratégií* (COR-2017-02554).

Financovanie a riadenie

15. zdôrazňuje potrebu ďalšej integrácie makroregionálnych a odvetvových stratégií EÚ, ako sú Horizont 2020, Erasmus+, Kreatívna Európa, Program pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME), LIFE, Nástroj na prepájanie Európy (NPE) a Fond EÚ pre strategické investície, s cieľom vytvárať synergie pre spoločné riešenie naliehavých problémov;

16. víta snahu Európskej komisie zabezpečiť prostredníctvom svojho legislatívneho návrhu týkajúceho sa európskej územnej spolupráce ⁽⁹⁾ lepšiu súčinnosť s Európskym fondom regionálneho rozvoja, konštatuje však, že tieto úpravy sa týkajú len veľmi malej časti finančných prostriedkov EÚ;

17. súhlasí s odporúčaním Komisie, že pred uzatvorením dohôd o partnerstve by sa v rámci koordinácie činností príslušných orgánov zodpovedných za programy a hlavných subjektov makroregionálnych stratégií mali lepšie zosúladiť vyššie uvedené priority makroregionálnych stratégií s európskymi fondmi. Krajiny a regióny zapojené do vykonávania makroregionálnych stratégií sa musia v rámci prístupu zdola nahor a spoločne dohodnúť na prioritách týchto stratégií;

18. vyzýva Komisiu, aby zabezpečila koordináciu nielen v rámci členských štátov a medzi nimi, ale aj na tretej t. j. európskej úrovni. Makroregionálne stratégie pokrývajú širokú škálu oblastí politiky a rozvíjajú sa nezávisle od politiky EÚ v oblasti územnej spolupráce. Politické stratégie, v ktorých ide o financovanie na makroregionálnej úrovni, teda nie sú vzájomne prepojené. S cieľom zabezpečiť skutočne viacúrovňový prístup by za vykonávanie makroregionálnych stratégií mala byť priamo zodpovedná aj Komisia, pričom treba zabezpečiť, aby bola do jednotlivých makroregionálnych stratégií začlenená práca rôznych generálnych riaditeľstiev Komisie;

19. sa domnieva, že sieť národných orgánov, ktorá od roku 2016 riadi Európsky fond regionálneho rozvoja v regióne Baltského mora, je dobrým príkladom koordinácie zdola nahor a jej uplatňovanie by sa mohlo presadzovať v iných oblastiach odvetvových politik a v iných geografických oblastiach;

20. plne súhlasí s Európskou komisiou, že úspešné vykonávanie makroregionálnych stratégií závisí od miery angažovanosti členských štátov a regiónov. Tieto stratégie nebudú môcť plne využiť svoj potenciál a nebude možné ich účinne vykonať, ak členské štáty a regióny nedostanú potrebné finančné a ľudské zdroje;

21. zdôrazňuje, že makroregionálne stratégie pomáhajú koordinovať činnosť a odborné znalosti existujúcich štruktúr a efektívnejšie využívať dostupné finančné zdroje, čo dokazuje ich význam pre presadzovanie a rozvíjanie zásady viacúrovňového riadenia pri vykonávaní projektov EÚ;

Vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ

22. najmä v súvislosti s vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ opakuje svoj postoj, že makroregionálne stratégie môžu podporovať aj integrovaný rozvoj za hranicami EÚ. Navrhuje preto zvážiť, ako by makroregionálne stratégie mohli pomôcť formovať budúce vzťahy medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ, a vyzýva obe strany, aby do ďalšej diskusie o tejto otázke úzko zapojili miestne a regionálne orgány;

23. pripomína, že uznáva makroregionálne stratégie, do ktorých by mohli byť zapojené regióny Spojeného kráľovstva a EÚ, ako dôležitý nástroj, ktorý by v budúcnosti zabezpečil udržateľné spoločné plánovanie, koordináciu a spoluprácu medzi mestami a regiónmi Spojeného kráľovstva a EÚ. Žiada, aby boli mestá a regióny aktívne zapojené do rozvoja tejto spolupráce;

Klastre

24. poukazuje na to, že vo svete, v ktorom celosvetová hospodárska súťaž neznamená už len konkurenciu medzi podnikmi, ale aj medzi regiónmi, majú klastre ako centrá excelentnosti veľký význam pre prosperitu regiónov, konkurencieschopnosť a hospodársky rozvoj, čím prispievajú k územnej súdržnosti;

⁽⁹⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Európska územná spolupráca (Interreg) podporovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vonkajších finančných nástrojov, COM(2018) 374 final, článok 15 ods. 3

25. pripomína, že klastre sú dôležitou hnacou silou inovácií, pretože sú rovnako zaujímavé pre investorov aj inovátorov a spájajú podniky, miestne orgány a výskumné a vzdelávacie inštitúcie. Zdôrazňuje zásadný význam zapojenia klastrov do procesu tvorby stratégií pre inteligentnú špecializáciu, najmä do tematických platforiem S3 podporovaných Európskou komisiou. Makroregionálne stratégie môžu priniesť prirodzené impulzy pre prístup založený na klastroch. Zdôrazňuje, že je dôležité podporovať účinné zosúladenie stratégií pre inteligentnú špecializáciu s regionálnymi a vnútroštátnymi politikami s cieľom podporiť účinnú medziregionálnu spoluprácu prostredníctvom väčšej prítomnosti klastrov a synergetickejšieho prístupu k zdrojom financovania, a tým aj zvýšiť prínos makroregionálnych stratégií pre harmonický rozvoj príslušných oblastí. Opätovne zdôrazňuje potrebu zabezpečiť udržateľné formy financovania s cieľom posilniť iniciatívy klastrov pri vykonávaní stratégií pre inteligentnú špecializáciu v rámci medziregionálnej a nadnárodnej spolupráce;

26. poukazuje na to, že spolupráca medzi klastrami je tiež sľubným nástrojom na posilnenie inovačnej kapacity regiónov, a preto by sa klastrové organizácie pre cezhraničnú alebo regionálnu spoluprácu nemali obmedzovať len na Európu, ale mali by byť orientované globálne s cieľom vytvárať celosvetové klastre. Makroregionálne stratégie medzi regiónmi EÚ, členskými štátmi a prípadne tretími krajinami môžu predstavovať vhodný rámec pre takúto spoluprácu;

27. pripomína závery Rady Európskej únie z 12. marca 2018, v ktorých sa vyzýva na ďalší rozvoj európskej klastrovej politiky s cieľom spájať a rozširovať regionálne klastre do celoeurópskych klastrov svetovej úrovne na základe zásad inteligentnej špecializácie, aby sa podporil vznik nových hodnotových reťazcov v celej Európe. V budúcom rozpočte programu Interreg by sa preto malo zabezpečiť financovanie spolupráce v rámci inteligentnej špecializácie v celej EÚ;

28. víta závery Rady Európskej únie z 21. mája 2019 o vykonávaní makroregionálnych stratégií EÚ⁽¹⁰⁾, v ktorých sa vyzýva na využitie prepojení medzi stratégiami inteligentnej špecializácie a klastrami s cieľom lepšie prepojiť ekosystémy, ako aj priemyselne a inovačné politiky v rámci makroregionálnych stratégií;

29. vyzýva preto Európsku komisiu, aby vypracovala opatrenia na ďalšiu podporu klastrov a ich spolupráce a posilnila pritom najmä ich regionálny rozmer. Okrem toho by sa malo v územnom a regionálnom prístupe zaistiť viac súdržnosti a synergií v rámci klastrových politík;

30. sa domnieva, že makroregionálne stratégie môžu prispieť k vytvoreniu prostredia priaznivého pre klastre. To umožní orgánom verejnej správy, najmä miestnym a regionálnym samosprávam, vysokým školám, výskumným centrom a spoločnostiam postupovať koordinovaným spôsobom. Cezhraničné klastre prirodzene podporujú spoluprácu medzi rôznymi partnermi naprieč zemepisnými a odvetvovými hranicami;

31. vyzýva EÚ, aby sa väčšmi zasadzovala za cezhraničnú spoluprácu v rámci svojej klastrovej politiky napríklad tým, že podporí vyhľadávanie medzinárodných partnerov pre klastre (a ich členov) a do určitej miery poskytne finančné prostriedky na testovanie a ďalší rozvoj spolupráce medzi klastrami. Tento prístup sa úspešne uplatnil napríklad v prípade projektu Innovation Express⁽¹¹⁾ pre región Baltského mora;

Makroregionálna stratégia pre podunajskú oblasť

32. konštatuje, že podunajská oblasť vykazuje výrazné rozdiely, pokiaľ ide o inovácie, pričom niektoré regióny patria do skupiny najvýkonnejších regiónov EÚ, zatiaľ čo iné zaostávajú. Je to spôsobené nerovnakými podmienkami a širokým spektrom riadiacich postupov v oblasti výskumu a investícií. V tejto súvislosti vyzýva na lepšiu koordináciu príslušných verejných politík a inteligentnejšie a cielenejšie investície, a to aj v rámci programov EÚ;

33. poukazuje na to, že porovnateľne veľký rast malých a stredných podnikov je jedným z najdôležitejších faktorov podmieňujúcich konkurencieschopnosť podunajského makroregionu. Keďže klastrové iniciatívy sa zvyčajne zameriavajú na MSP a existuje úzka a pozitívna korelácia medzi výkonnosťou regiónov v oblasti inovácií a ich konkurencieschopnosťou, mohlo by to regiónom poskytnúť príležitosť na zlepšenie svojej konkurencieschopnosti;

⁽¹⁰⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9895-2019-INIT/sk/pdf>.

⁽¹¹⁾ <http://www.bsr-stars.eu/innovation-express/>.

34. poukazuje na to, že zvýšenie konkurencieschopnosti na makroregionálnej úrovni si vyžaduje aktívnejší prístup a potrebu posilniť rámec pre budúci rozvoj klastrov, a to aj v prípade, ak sa už realizujú viaceré sľubné projekty a iniciatívy makroregiónov. Vyzýva Európsku komisiu a orgány zodpovedné za vykonávanie makroregionálnych stratégií, aby monitorovali a vyhodnocovali nielen pokrok a výsledky vykonávania týchto iniciatív, ale aby tiež vyvodzovali závery, vymieňali si skúsenosti a ponúkali nové mechanizmy na podporu rastu a konkurencieschopnosti na makroregionálnej úrovni;

35. súhlasí s tým, aby sa zväžila možnosť vypracovať stratégiu inteligentnej špecializácie pre podunajský makroregión, v ktorej by sa zohľadnili osobitné výhody a potreby daného regiónu, ako napríklad porovnateľne silný rast MSP;

36. vyzýva na začatie systematickej výmeny skúseností, informácií a údajov s inými makroregionálnymi stratégiami s cieľom rozvíjať konkurencieschopnosť makroregiónov a zamerať sa pritom na ekologické hospodárstvo, odvetvie inovácií a vytváranie nových pracovných príležitostí;

37. zdôrazňuje, že klastre zohrávajú tiež dôležitú úlohu v prístupe trojitej špirály k spolupráci medzi vysokými školami, verejnými orgánmi a súkromným sektorom. V dôsledku ich blízkosti k miestnym trhom a znalosti miestnych potrieb sú vhodnými nástrojmi na to, aby sa základná myšlienka miestnych opatrení v kombinácii s prístupom zdola nahor zaviedla do praxe;

Záver

38. zdôrazňuje potrebu podporovať akúkoľvek iniciatívu, ktorá posilní jednotu, spoluprácu, integráciu, bezpečnosť, sociálnu rovnosť a skutočnú súdržnosť Európskej únie. Makroregionálna stratégia môže významne prispieť k tomu, aby sa v primeranej časovej lehote vyrovnala životná úroveň občanov susediacich oblastí;

39. makroregionálna stratégia sa vyznačuje typicky európskou víziou, ponúka veľký potenciál a inovatívnym spôsobom podporuje konkrétnu spoluprácu v snahe dosiahnuť spoločné ciele, ktoré sú dôležité pre občanov bez ohľadu na krajinu alebo región, v ktorom žijú;

40. makroregionálna stratégia umožňuje skutočné viacúrovňové riadenie počnúc miestnymi samosprávami až po Európsku komisiu. Nevznikajú pritom žiadne nové administratívne štruktúry, ale znižuje sa rozdiel medzi európskymi a miestnymi politikami. Vzájomné pôsobenie klastrovej politiky a makroregionálnej stratégie môže pomôcť urýchliť dosiahnutie cieľa Lisabonskej zmluvy týkajúceho sa hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Efektívnejšie a demokratickejšie rozhodovanie v oblasti daňovej politiky EÚ

(2019/C 404/02)

Spravodajca: Christophe ROUILLON (FR/SES), starosta obce Coullaines

Referenčný dokument: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade: *Efektívnejšie a demokratickejšie rozhodovanie v oblasti daňovej politiky EÚ*, 15. januára 2019

COM(2019) 8 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. súhlasí s Komisiou v tom, že vývoj v oblasti zdaňovania je vplyvom globalizácie, digitalizácie a rozvoja hospodárstva služieb veľmi dynamický;
2. pripomína, že Komisiu už vyzval, aby použila premostovaciu doložku s cieľom uplatňovať hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, a to najmä v oblasti zdaňovania⁽¹⁾. V tejto súvislosti oceňuje uznesenie Európskeho parlamentu z 26. marca 2019 o finančnej trestnej činnosti, vyhýbaní sa daňovým povinnostiam a daňových únikoch (správa výboru TAX3), v ktorom Parlament vyzýva Komisiu, aby v prípade potreby využila postup stanovený v článku 116 ZFEÚ;
3. poukazuje na to, že v súlade s článkom 4 ods. 2 ZFEÚ je vnútorný trh oblasťou spoločnej právomoci EÚ a členských štátov a v článku 113 ZFEÚ sa stanovujú mechanizmy, ktoré umožňujú harmonizáciu právnych predpisov týkajúcich sa daňových politik medzi členskými štátmi s cieľom zabezpečiť fungovanie vnútorného trhu a zabrániť narušeniu hospodárskej súťaže. Domnieva sa, že súčasťou návrhu na zavedenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou na tomto základe, ktorý by v súlade so záväzkom Komisie nemal zasahovať do právomocí členských štátov stanovovať priame daňové sadzby alebo jednotlivcov či podnikov, by malo byť väčšie zapojenie Európskeho parlamentu a národných a regionálnych parlamentov, keďže v oblasti daňovej politiky existujú regióny s legislatívnymi právomocami;
4. konštatuje, že cieľom návrhu Komisie nie je udeliť Európskej únii nové právomoci. Komisia taktiež nenavrhuje zasahovať do právomocí členských štátov, pokiaľ ide o stanovenie sadzieb priameho zdanenia príjmov fyzických a právnických osôb;
5. pripomína, že posilnená spolupráca (články 326 až 334 ZFEÚ) sa môže uplatňovať na fiškálne otázky a umožňuje, aby sa minimálne deväť členských štátov dohodlo na spoločnej legislatíve, ako to bolo v prípade návrhu dane z finančných transakcií. Posilnená spolupráca by však mala byť až posledným riešením po vyčerpaní možností, ktoré existujú v rámci normálneho fungovania inštitúcií, pretože využívanie posilnenej spolupráce by mohlo viesť k fragmentácii vnútorného trhu a spočíva v podstate na medzivládnom prístupe;
6. víta skutočnosť, že Komisia počas svojom súčasného mandátu predložila 26 legislatívnych návrhov zameraných na posilnenie boja proti finančnej trestnej činnosti a agresívnemu daňovému plánovaniu⁽²⁾ a na zlepšenie efektívnosti výberu daní a spravodlivého zdaňovania. Zdôrazňuje, že v Rade sa dosiahol určitý pokrok v hlavných iniciatívach v oblasti reformy zdaňovania právnických osôb, ktoré však ešte neboli všetky uzavreté;
7. konštatuje, že v Rade boli menšinou členských štátov zablokované aj iné iniciatívy, ktoré nesúvisia s daňovými únikmi alebo s vyhýbaním sa daňovým povinnostiam. Ide napríklad o návrhy na zavedenie dane z finančných transakcií predložené už v roku 2011 a na zdaňovanie digitálnych služieb, ktoré VR podporil;

⁽¹⁾ Pozri bod 6 uznesenia o pracovnom programe Európskej komisie na rok 2019 (RESOL-VI/33) prijatého 6. februára 2019.

⁽²⁾ Európska komisia vymedzuje agresívne daňové plánovanie ako využívanie technických detailov daňového systému alebo nesúladu medzi dvoma či viacerými daňovými systémami s cieľom znížiť daňový výmer;
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_papers_71_atp_.pdf

Európske zdaňovanie a demokracia

8. pripomína prirodzené prepojenie medzi zdaňovaním a demokraciou, keďže história liberálnych demokracií je úzko spojená s úsilím o získanie súhlasu daňovníkov s predkladaním finančných prostriedkov a daňových výdavkov na demokratickú kontrolu, ako to dokazuje zásada „*žiadne zdaňovanie bez zastúpenia*“;

9. zdôrazňuje, že podľa nedávneho prieskumu Eurobarometra ⁽³⁾ tri štvrtiny respondentov považuje boj proti zneužívaniu daňového systému za jednu z prioritných oblastí činnosti EÚ; domnieva sa preto, že Komisia si zvolila správny čas na zverejnenie svojho návrhu s cieľom prispieť k demokratickej diskusii pred voľbami do Európskeho parlamentu; zastáva tiež názor, že Európska únia bude môcť účinnejšie zastaviť protieurópsky populizmus, ak sa politika EÚ v oblasti zdaňovania bude spravovať transparentne a demokraticky (tzv. opätovné prevzatie kontroly, z angl. *take back control*);

10. konštatuje, že vyhýbanie sa daňovým povinnostiam zo strany nadnárodných spoločností je v EÚ naďalej problémom, a domnieva sa, že by sa mali posilniť jednotlivé vyšetrovania, keďže protiprávne konanie jedného subjektu nie je výrazom kolektívneho správania;

Náklady vyplývajúce z pravidla jednomyselnosti v oblasti zdaňovania

11. zdôrazňuje, že v spoločnom hospodárskom rámci je potrebné nájsť rovnováhu medzi reguláciou daňovej konkurencie medzi členskými štátmi a niekedy v rámci nich a potrebou zabrániť tomu, aby národná daňová suverenita jedného členského štátu zasahovala do daňovej suverenity iného členského štátu, napríklad z dôvodu neexistencie definície primeraného maximálneho rozdielu medzi jednotlivými daňovými sadzbami alebo existencie agresívnych daňových modelov. Rozhodnutia jedného členského štátu v oblasti zdaňovania môžu mať totiž významný vplyv na príjmy iných členských štátov a ich manévrovací priestor pri prijímaní vlastných politických rozhodnutí. Miera národnej daňovej suverenity je okrem toho obmedzená zvyšujúcou sa mobilitou daňového základu. VR sa preto domnieva, že dôraz by sa mal klásť na koncepciu spoločnej daňovej suverenity na európskej úrovni;

12. konštatuje, že súčasne s pokrokom v európskej integrácii a s hlbokou a rýchlou transformáciou hospodárstva sa v oblasti integrácie vytvorila aj nerovnováha v tom zmysle, že kapitál a služby sa v rámci EÚ pohybujú voľne, avšak členské štáty si stanovujú svoje daňové pravidlá nezávisle. Totiž v situácii, keď sa rozvoj vnútorného trhu obmedzoval predovšetkým na obchod s tovarom, bol cezhraničný vplyv zdanenia oveľa obmedzenejší ako v súčasnosti, keď sú podniky do veľkej miery závislé od nehmotných aktív, údajov a automatizácie, ktorých pridaná hodnota sa ťažko kvantifikuje;

13. poukazuje na to, že na ochranu rozpočtov Únie a členských štátov pred stratami v dôsledku daňových podvodov a nezaplatených daní je nevyhnutné spoločné úsilie na európskej a vnútroštátnej úrovni; poznamenáva, že len plne a účinne vybrané daňové príjmy umožňujú členským štátom a miestnym a regionálnym samosprávam, a nepriamo aj Európskej únii, poskytovať kvalitné a nákladovo účinné verejné služby, najmä v oblasti dostupného vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a bývania, bezpečnosti a boja proti trestnej činnosti, a financovať boj proti zmene klímy, podporu rodovej rovnosti, verejnú dopravu a základnú infraštruktúru s cieľom realizovať ciele trvalo udržateľného rozvoja, čo by mohlo viesť k prípadnému zníženiu daňového zaťaženia európskych občanov a podnikov;

14. domnieva sa, že pravidlo jednomyselnosti v oblasti zdaňovania takisto bránilo tomu, aby EÚ dosiahla úspechy v iných oblastiach. Ide najmä o rámec politík v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 vrátane revízie smernice o zdaňovaní energie zameranej na začlenenie emisií CO₂ do sadzby dane z pohonných látok, obehového hospodárstva a reformy systému vlastných zdrojov;

15. konštatuje, že podľa nedávnej štúdie prišla EÚ v dôsledku mnohých stratégií zameraných na vyhýbanie sa daňovým povinnostiam právnických osôb o príjmy, ktorých výška sa odhaduje na 50 až 70 miliárd EUR. Táto suma predstavuje iba straty na príjmoch spôsobené presunom ziskov a zodpovedá minimálne 17 % dane z príjmu právnických osôb vybranej v roku 2013. Ak sa zohľadní odhadovaná strata v dôsledku individuálnych daňových úprav veľkých nadnárodných spoločností, táto suma predstavuje 160 až 190 miliárd EUR;

16. pripomína, že na vyhýbanie sa daňovým povinnostiam doplácajú aj miestne a regionálne samosprávy, pretože miestne alebo regionálne dane sa vyberajú podľa vnútroštátneho daňového základu a miestne a regionálne samosprávy vo väčšine členských štátov dostávajú časť príjmov z vnútroštátnych daní z príjmov právnických osôb;

(3) <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/economy/20160707STO36204/tax-fraud-75-of-europeans-want-eu-to-do-more-to-fight-it>.

17. poukazuje na to, že právne predpisy EÚ v oblasti DPH pochádzajú z roku 1993, pričom mali mať prechodný charakter. Napriek najnovšiemu technologickému vývoju a zmenám na trhu neumožňuje požiadavka jednotnosti urobiť zásadnú reformu. V mnohých prípadoch uplatňujú členské štáty naďalej odlišné pravidlá pre domáce a cezhraničné transakcie. VR zdôrazňuje, že táto skutočnosť je hlavnou prekážkou dokončenia jednotného trhu a vedie k nákladným postupom pre čoraz väčší počet európskych podnikov, ktoré pôsobia cezhranične. Zjednodušením a modernizáciou pravidiel v oblasti DPH v EÚ by sa znížila administratívna záťaž cezhraničných podnikov, čo by podnikom každoročne ušetrilo celkovo 15 miliárd EUR. Súčasná situácia obzvlášť poškodzuje malé a stredné podniky, ktoré nemajú dostatok finančných a ľudských zdrojov na to, aby mohli zvládať komplexné právne aspekty daňových pravidiel;

18. domnieva sa, že zrušenie požiadavky jednotnosti v oblasti zdaňovania by Európskej únii umožnilo nielen brániť pozíciu najmenšieho spoločného európskeho menovateľa, ale zároveň by mohla vystupovať ambicioznejšie v kontexte medzinárodných diskusií na tému zdaňovania, a to najmä v rámci prác OECD v oblasti digitálneho zdaňovania a presunu ziskov (BEPS);

Plán realizácie

19. podporuje zásadu prístupu založeného na postupnom prechode, ktorý navrhuje Komisia, a domnieva sa, že tento prístup by sa mal uplatňovať v kontexte európskeho semestra a mal by umožňovať najmä riešenie otázky systémov agresívneho daňového plánovania;

20. dúfa, že hlasovanie kvalifikovanou väčšinou sa zavedie najskôr v prípade iniciatív, ktoré nemajú priamy vplyv na práva zdaňovať, daňové základy alebo daňové sadzby členských štátov, ale sú potrebné na zlepšenie administratívnej spolupráce a vzájomnej pomoci medzi členskými štátmi v boji proti podvodom a daňovým únikom. VR okrem toho dúfa, že prvý krok bude zahŕňať iniciatívy na uľahčenie dodržiavania daňových povinností zo strany európskych podnikov;

21. kladie si otázku, prečo Komisia navrhuje použiť osobitnú premostovaciu doložku podľa článku 192 ods. 2 ZFEÚ v oblasti životného prostredia až v druhej etape, keďže zdaňovanie je základným prvkom pri vykonávaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja Európskou úniou; navrhuje preto, aby Európska komisia navrhla použitie premostovacej doložky pre environmentálne zdaňovanie už v prvej etape. Predovšetkým by bolo naliehavé zaviesť koordinovaný európsky prístup k zdaňovaniu v odvetví leteckej dopravy, ktorá v súčasnosti nepodlieha žiadnemu európskemu daňovému systému, napríklad pokiaľ ide o zavedenie DPH na letenky alebo zdanenie kerozínu.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Miestne orientovaný prístup k priemyselnej politike EÚ

(2019/C 404/03)

Spravodajkyňa: Jeannette BALJEU (NL/ALDE)

členka rady provincie Južné Holandsko

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Úvod

1. zdôrazňuje, že priemysel chápaný ako výroba tovaru a poskytovanie služieb je základným kameňom inovatívneho, udržateľného a diverzifikovaného hospodárstva, ktoré je schopné zabezpečiť európsku konkurencieschopnosť, ako aj kvalitné pracovné miesta v Európskej únii.
2. Opakuje svoje presvedčenie, že Európska komisia a členské štáty musia využiť všetky možnosti Zmluvy o EÚ v oblasti priemyselnej politiky vymedzené v článku 173 ZFEÚ, najmä so zreteľom na možnosť „vyvinúť akékoľvek užitočné podnety na podporu tejto koordinácie [činnosti členských štátov v oblasti priemyselnej politiky], najmä iniciatívy zamerané na vydanie usmernení a stanovenie ukazovateľov, organizovanie výmeny najlepšej praxe a prípravu potrebných prvkov na pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie“ v spolupráci s regionálnymi zainteresovanými stranami.
3. Zdôrazňuje, že priemysel je životne dôležitý pre európske regióny a mestá a preto, že vytvára desiatky miliónov pracovných miest, a už zo svojej povahy pôsobí v globálnom kontexte, v ktorom je obchod dôležitou hnacou silou rastu, z čoho vyplývajú prínosy, ale aj výzvy.
4. Domnieva sa, že by sa mal zdôrazniť osobitný význam malých a stredných podnikov z hľadiska tvorby hodnoty, inovácie a pracovných miest. Najmä malé a stredné podniky osobitnou mierou prispievajú k tomu, že sa priemysel dokáže pružne prispôbiť novým požiadavkám, napríklad v rámci globalizácie alebo digitalizácie. Priemyselná politika EÚ musí poskytovať vhodné koncepcie na zachovanie a vytváranie priaznivých podmienok práve aj pre tieto podniky.
5. Nazdáva sa, že tieto výzvy a príležitosti pomôžu pripraviť priemysel na budúcnosť a zachovať jeho kľúčový prínos k prosperite a zamestnanosti, ako aj zabezpečiť udržateľný rozvoj a vytvoriť uhlíkovo neutrálnu obhospodávanú ekonomiku.
6. Zdôrazňuje, že sú potrebné investície do nových inovačných technológií a digitalizácie, do uhlíkovo neutrálnu a obhospodávanú ekonomiku a do súvisiacich zručností v európskych regiónoch s cieľom posilniť konkurenčnú výhodu Európy.
7. Prízvukuje preto, že na to, aby bolo možné rýchlo reagovať na meniace sa hospodárske a priemyselné zmeny a udržať si konkurencieschopnosť na celosvetovej úrovni, je pre európsky priemysel potrebná strategická vízia vychádzajúca z miestne orientovaného prístupu.
8. Je presvedčený, že na to, aby sa zabezpečilo, že európsky priemysel bude schopný čeliť celosvetovej konkurencii, je potrebný koordinovaný európsky prístup a že sa treba zamerať aj na zlepšenie konzistentnosti regulačných rámcov a noriem, odstránenie nadmernej a zbytočnej regulačnej a administratívnej záťaže, uľahčenie celoeurópskej spolupráce a partnerstiev, zabezpečenie konkurencieschopných cien energie a poskytnutie vhodných nástrojov na ochranu obchodu jednak v tradičných sektoroch, ako je oceliarsko textilný priemysel, chemický priemysel, poľnohospodárstvo a námorný priemysel, jednak vo vznikajúcich sektoroch. Napríklad je naliehavo potrebné zaviesť colné poplatky na výrobky z ocele z tretích krajín na obranu európskeho oceliarskeho priemyslu.

9. Domnieva sa, že úlohou priemyselnej politiky je spojiť horizontálny a medziodvetvový miestne orientovaný prístup a tam, kde je to potrebné, ciele odvetvovo špecifické opatrenia v rámci celého hodnotového reťazca, a tak vytvoríť podporný rámec, ktorý umožní priemyslu, aby posilnil svoju konkurencieschopnosť.

10. Víta oznámenie Komisie na tému *Investovanie do inteligentného, inovatívneho a udržateľného priemyslu Aktualizovaná stratégia pre priemyselnú politiku EÚ* ⁽¹⁾ a jej dôraz na partnerstvo s členskými štátmi, regiónmi, mestami a súkromným sektorom ako dôležitý krok smerom k vytvoreniu nástroja na stimulovanie priemyselnej konkurencieschopnosti a inovácie v Európe. Víta aj návrh Európskej komisie týkajúci sa politiky súdržnosti po roku 2020, ktorý je zameraný na posilnenie spolupráce medzi regionálnymi ekosystémami vo všetkých častiach Európy, ako aj na posilnenie medzinárodného a priemyselného rozmeru inteligentnej špecializácie.

11. Konštatuje, že európsky priemysel by mal byť podporovaný tak hospodárskymi, ako aj inými než hospodárskymi činnosťami a opatreniami, a v tomto prípade napríklad prostredníctvom politik v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy alebo podporou výskumu a inovácií.

12. Víta iniciatívu Komisie vytvoriť okrúhly stôl na vysokej úrovni venovaný priemyslu Priemysel 2030, kde má Výbor regiónov štatút pozorovateľa ⁽²⁾.

13. Oceňuje, že Európska komisia, Európsky parlament a Rada vyzvali na ďalší rozvoj komplexnej priemyselnej stratégie EÚ so zameraním na rok 2030 a ďalšie roky, ktorá bude obsahovať aj strednodobé až dlhodobé strategické ciele a ukazovatele pre oblasť priemyslu a ktorú bude sprevádzať akčný plán s konkrétnymi opatreniami.

14. Zdôrazňuje potrebu viacúrovňového riadenia založeného na partnerstve a dialógu s členskými štátmi, miestnymi a regionálnymi samosprávami a zainteresovanými stranami ⁽³⁾.

15. Vyzýva na začlenenie silného územného rozmeru do tejto stratégie s rešpektovaním zásady subsidiarity a dáva najavo svoju ochotu podporovať Radu a jej predsedníctvo pri vypracúvaní stratégie priemyselnej politiky, ktorá by bola viac zameraná na miestne špecifiká.

16. Domnieva sa, že stratégia EÚ v oblasti priemyselnej politiky by mala zahŕňať aj podrobnú a na dôkazoch založenú revíziu pravidiel EÚ v oblasti kontroly štátnej pomoci a koncentrácií, aby sa zabezpečili rovnaké podmienky na medzinárodnej úrovni v súlade s celosvetovou obchodnou politikou a viacstrannými dohodami. Zároveň by táto stratégia mala zahŕňať investičný a inovačný potenciál štátnej pomoci alebo fúzie.

17. Víta dokument Európskeho centra politickej stratégie ⁽⁴⁾, v ktorom sa navrhuje nájsť novú rovnováhu medzi otvorenosťou a ochranou európskeho trhu s cieľom vytvoriť vyrovnané podmienky na celosvetovej úrovni a zároveň posilniť domácu priemyselnú inováciu a produktivitu.

18. Domnieva sa, že v záujme splnenia cieľov Parížskej dohody, pokiaľ ide o reakciu na hrozbu zmeny klímy ⁽⁵⁾, bude musieť priemysel uskutočniť rozsiahlu transformáciu, pričom si bude musieť udržať konkurencieschopnosť. Rozsah transformácie, ktorá čaká priemysel aj spoločnosť, si vyžaduje naliehavé opatrenia, spoločnú víziu a integrované riešenia medzi všetkými zainteresovanými stranami a na všetkých úrovniach politiky, keďže len viacúrovňový prístup môže zaručiť, že zainteresovaní aktéri náležite zohľadnia rozhodnutia hospodárskej politiky takéhoto rozsahu.

19. Podporuje politiku Európskej komisie zameranú na spravodlivý jednotný trh, ktorá súvisí s koncepciou priemyselnej politiky EÚ a reaguje na výzvy meniaceho sa sveta práce v duchu Európskeho piliera sociálnych práv.

Posolstvo 1: Konkurencieschopný európsky priemysel si vyžaduje kombinovaný prístup, v ktorom miestne orientovanú regionálnu politiku dopĺňa spolupráca medzi regiónmi

20. Zdôrazňuje, že konkurenčné výhody regiónov úzko súvisia s miestnymi priemyselnými odvetvami, zemepisnými danosťami, regionálnymi priemyselnými inovačnými ekosystémami, inštitúciami odborného a vyššieho vzdelávania a dostupnosťou pracovnej sily a odborných znalostí.

⁽¹⁾ COM(2017) 479 final

⁽²⁾ Rozhodnutie Komisie C(2017) 8565 z 15. decembra 2017, ktorým sa zriaďuje okrúhly stôl na vysokej úrovni venovaný priemyslu Priemysel 2030 [nedostupné v slovenčine].

⁽³⁾ Závery Rady pre konkurencieschopnosť o aktualizovanej stratégii pre priemyselnú politiku EÚ, 30. novembra 2017 (705/17).

⁽⁴⁾ *EU Industrial Policy after Siemens-Alstom: finding a new balance between openness and protection* (Priemyselná politika EÚ po rozhodnutí vo veci Siemens-Alstom: nájsť novú rovnováhu medzi otvorenosťou a ochranou), Európska komisia, marec 2019.

⁽⁵⁾ Organizácia Spojených národov (2015).

21. Zdôrazňuje význam prieskumu, ťažby a využívania európskych primárnych a druhotných surovín pre rozvoj lokalít a hodnotové reťazce priemyslu v regiónoch. Miestne orientovaný udržateľný prístup musí brať ohľad na regionálne špecifiká a potenciál rozvoja využiteľné na tento účel, ako aj na možné synergie v oblasti vytvárania klastrov.

22. Domnieva sa, že miestne orientovaný prístup by mal stavať na potenciáli podnikateľských a inovačných ekosystémov, ktoré sú hnacou silou modernizácie priemyslu, a mal by rozvíjať územné stratégie pre inovácie a „ukotvenie“ na regionálnej, miestnej, mestskej alebo cezhraničnej úrovni.

23. Konštatuje, že to si vyžaduje dobre fungujúce siete spolupráce, akými sú makroregionálne stratégie, a klastre so zapojením kľúčových partnerov. Zdôrazňuje tiež, že medziregionálna spolupráca týchto sietí a zoskupení je rozhodujúca pre rozvoj synergií, výmenu skúseností, partnerské učenie a dosiahnutie kritického množstva v spoločnom investovaní do šírenia inovácií v priemyselných hodnotových reťazcoch v celej Európe. Tento prístup bude úspešný iba s pomocou digitalizácie a výmeny informácií.

24. Zdôrazňuje, že regionálne a miestne samosprávy, ako aj iné organizácie zohrávajú kľúčovú úlohu pri aktívnom nadväzovaní potrebnej medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce.

25. Zdôrazňuje, že udržateľná spolupráca medzi regiónmi by sa nemala obmedzovať len iniciatívy ad hoc a vyžaduje si štruktúrny rámec pre spoluprácu spočívajúcu na dlhodobom záväzku založený na práci, ktorá sa už vykonala pri existujúcich stratégiách inteligentnej špecializácie v rámci budúcich medziregionálnych inovačných investícií.

26. Konštatuje, že informácie o regionálnych aktivitách v oblasti inovácií, existujúcich kapacitách (infraštruktúra, odborné znalosti) a potenciáli obehového hospodárstva majú zásadný význam. Tieto dostupné údaje sú často roztrúsené a neúplné, a preto nie sú pre regióny veľmi užitočné. Nabáda preto Európsku komisiu, aby zozbierala skutočné dôkazy, pričom by mala vziať do úvahy miestny a regionálny pohľad na priemyselnú stratégiu EÚ.

27. Odporúča, aby Komisia posilnila podporu medziregionálnej a cezhraničnej spolupráce, a to aj v rámci existujúcich iniciatív, ako je iniciatíva Vanguard alebo partnerstvá tematickej inteligentnej špecializácie, ktoré zahŕňajú stále väčší počet regiónov, v súvislosti s obnoveným miestne orientovaným prístupom, ako to Európska komisia navrhla v súvislosti s politikou súdržnosti na obdobie po roku 2020.

28. V súvislosti s programovým obdobím po roku 2020 vyzýva na posilnenie podpory EÚ pre regionálne ekosystémy a klastre v rámci medziregionálnych inovačných investícií, a to na základe prístupu inteligentnej špecializácie a rozšírením a prehĺbením existujúcich iniciatív, ako je napríklad platforma inteligentnej špecializácie v oblasti priemyselnej modernizácie a pilotná iniciatíva zameraná na regióny. Takisto sa domnieva, že je dôležité vypracovať nástroje na realizáciu medziregionálnych investičných projektov spolupráce v oblasti priemyselných investícií v úzkej spolupráci s regiónmi a partnerstvami inteligentnej špecializácie.

29. Zdôrazňuje, že tematické platformy pre inteligentnú špecializáciu by mali byť primerane financované, keďže regióny nemajú vždy potrebné zdroje na štruktúrovanie svojho zapojenia do nich v primeranom rozsahu.

30. Vyzýva Komisiu, aby ďalej rozvíjala sprostredkovateľské nástroje na identifikáciu a aktívnu podporu spolupráce pre stratégie inteligentnej špecializácie s cieľom uľahčiť nepretržitý proces, v rámci ktorého regióny určujú prioritné oblasti, v ktorých má spolupráca zásadný význam z hľadiska udržania vedúceho postavenia Európy.

31. Odporúča, aby Komisia vo všetkých regiónoch podporila priemyselné inovácie založené na stratégiách inteligentnej špecializácie, a to prostredníctvom osobitných podporných systémov, v ktorých by rozvinuté regióny mohli spolupracovať na konkrétnych projektoch s menej rozvinutými regiónmi a obe skupiny by mali z toho vzájomný ošoh, ako aj na projektoch spolupráce medzi rozvinutými regiónmi a projektmi záujmu medzi menej rozvinutými regiónmi v záujme vzájomného prospechu.

Posolstvo 2: Keďže veľké spoločenské výzvy si často vyžadujú spoluprácu medzi európskymi regiónmi, regionálne vlády zohrávajú kľúčovú úlohu pri iniciatívach zameraných na konkrétne úlohy a pri zavádzaní odvetvových politík do praxe

32. Domnieva sa, že politický prístup orientovaný na konkrétne úlohy sa môže použiť ako nástroj na riešenie hlavných spoločenských problémov a na podporu viacúrovňového prístupu, pričom prístup založený na inteligentnej špecializácii môže pomôcť zosúladiť regionálne programy a investície s prioritami EÚ.

33. Zdôrazňuje, že na riešenie spoločenských výziev sú potrebné ďalšie investície do výskumu a inovácií v snahe podporiť priemyselnú excelentnosť a využívanie nových príležitostí, pričom v procese objavovania by sa malo podporovať experimentovanie a riskovanie. Výbor nabáda, aby sa uľahčovalo šírenie inovácií a nových technológií v priemysle.

34. Zdôrazňuje, že regióny zohrávajú dôležitú úlohu pri prepájaní, rozvoji a podpore regionálneho inovačného ekosystému, organizovaní mapovania dostupných kapacít a zapájajú rôznych skupín zainteresovaných strán do prístupu založeného na dopyte a spolupráci pri stanovovaní priemyselných cieľov. Preto požaduje regionálne zastúpenie v riadení prístupu orientovaného na misie, vrátane partnerstiev a rád misií.

35. Odporúča, aby Komisia stanovila jasné strednodobé a dlhodobé ciele v politických opatreniach orientovaných na misie a premietla ich do opatrení, ktoré sa budú realizovať v rámci štrukturálnych a investičných fondov, programu Horizont Európa a programu Digitálna Európa.

36. Odporúča, aby sa miestne a regionálne samosprávy aktívne snažili viesť realizáciu niektorých z týchto misií a zabezpečili vytvorenie medziregionálneho prístupu. Je potrebné, aby sa to zosúladiť s dostupnými európskymi nástrojmi a aby boli pri tom tieto nástroje nápomocné. Preto žiada Európsku komisiu, aby zabezpečila aktívne zapojenie regionálnych aktérov do riadenia misií v novom programe Horizont Európa.

37. Vyzýva Komisiu, aby podporovala pilotné projekty v zoskupeniach regiónov, ktoré umožňujú experimentovanie, pričom by sa mohol uplatniť podobný prístup ako v prípade IPCEI⁽⁶⁾, ale v menšom rozsahu s cieľom podporiť medziregionálnu spoluprácu.

Posolstvo 3: Regionálne a miestne samosprávy by mali zabezpečiť dostupnosť zručností na podporu transformácie priemyslu tak, že sa s podporou európskej stratégie uľahčí spolupráca medzi priemyslom a vzdelávacími inštitúciami

38. Konštatuje, že rýchlo sa meniaci transformácia priemyslu, transformácia energetiky, digitalizácia a obehové hospodárstvo si vyžadujú rozvoj nových interdisciplinárnych zručností.

39. Víta úsilie o koordináciu rôznych nástrojov na európskej úrovni, ako sa uvádza v novom programe v oblasti zručností pre Európu, akčnom pláne digitálneho vzdelávania a stratégii pre digitálne zručnosti.

40. Zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné predvídať, podporovať a propagovať nepretržitý rozvoj zručností, preškolenie a rekvalifikáciu súčasnej pracovnej sily, najmä pokiaľ ide o digitálne zručnosti.

41. Uznáva, že veľa ľudí tvoriacich pracovnú silu v európskom priemysle je vyškolených prostredníctvom odbornej prípravy.

42. Súhlasí s tým, že výhody priemyselnej transformácie musia byť dostupné širokej verejnosti, a že tí, ktorým hrozí, že budú „škodovať“, by mali mať príležitosti a podporu na prispôbenie sa novým podmienkam. V tejto súvislosti sa domnieva, že politické iniciatívy musia klásť väčší dôraz na poskytovanie príležitostí na celoživotné vzdelávanie pre nízkokvalifikovaných pracovníkov s cieľom zabezpečiť, aby mali spravodlivý prístup k novým technologickým zručnostiam, ktoré požaduje priemysel.

43. Zdôrazňuje význam aktívneho rozvoja kompetencií všetkých odborníkov v pracovnom živote vo všetkých priemyselných odvetviach a v súvislosti s tým navrhuje, aby sa vypracovali účinné koncepcie, ktoré sa v celej Európe budú využívať pri výmene nových poznatkov, aktualizácii zručností a rozvoji individuálnych spôsobilostí v spolupráci so zamestnávateľmi a vzdelávacími inštitúciami.

⁽⁶⁾ Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu.

44. Domnieva sa preto, že celoeurópsky prístup k politike v oblasti zručností má zásadný význam pre budúcu konkurencieschopnosť európskeho priemyslu a že sú potrebné oveľa vyššie investície do ľudského kapitálu, do systémov vzdelávania a odbornej prípravy i celoživotného vzdelávania, ako aj v rámci samotného priemyslu.

45. Domnieva sa, že vzdelávanie v oblasti podnikania, podpora podnikateľských zručností, partnerské učenie a výmena osvedčených postupov by sa mali ďalej podporovať s cieľom umožniť priemyselným subjektom, aby sa prispôsobili novým obchodným modelom a aby účinne spolupracovali v konkurencieschopných európskych hodnotových reťazcoch.

46. Odporúča, aby Európska komisia posilnila medziregionálne vzdelávacie programy, ako je program Erasmus+, pričom by sa mal klásť dôraz na odbornú prípravu a umožniť pohyb talentov po celej Európe.

47. Žiada príslušné orgány, aby poskytovali pružné prostriedky na rekvalifikáciu na regionálnej úrovni, a nie na úrovni odvetví, a opakuje svoju výzvu, aby ESF+ spadal do pôsobnosti nariadenia o spoločných ustanoveniach pre politiku súdržnosti po roku 2021 s cieľom zabezpečiť, aby sa všetky požiadavky týkajúce sa zásady partnerstva a zapojenie regionálnej úrovne mohli uplatňovať na rozvoj programov v rámci ESF+.

48. Odporúča, aby regionálne a miestne samosprávy spolupracovali na spoločných programoch v oblasti vzdelávania a výskumu s cieľom transponovať spoločné priority EÚ v oblasti zručností a podporovať príležitosti na medziregionálne vzdelávanie.

Posolstvo 4: Európsky priemysel a vlády musia preukázať svoju vedúcu úlohu v úsilí o dosiahnutie väčšej udržateľnosti tým, že začnú konať

49. Domnieva sa, že EÚ stojí na čele globálneho prechodu na uhlíkovo neutrálne a obehové hospodárstvo. Európsky priemysel preto musí prevziať vedúcu úlohu v úsilí prispieť k zmierňovaniu zmeny klímy, plneniu cieľov Parížskej dohody, zachovaniu zdrojov, predchádzaniu zhoršovaniu stavu životného prostredia a reagovaniu na meniace sa očakávania spotrebiteľov v ekologickom hospodárstve.

50. Zdôrazňuje, že prechod podnikov na udržateľnejší obchodný model účinnejšie využívajúci zdroje môže jednak prospieť životnému prostrediu, jednak zabezpečiť konkurenčnú výhodu, a viesť k vytváraniu nových pracovných miest a podnikateľských príležitostí.

51. Zdôrazňuje, že je veľmi dôležité informovať priemysel a občanov o výhodách nových prístupov, ako sú obehové hospodárstvo, uhlíkovo neutrálne hospodárstvo a hospodárstvo spoločného využívania zdrojov. Tieto nové prístupy si vyžadujú zmenu postoja jednak spotrebiteľa (napr. k opätovnému využitiu a recyklácii), jednak priemyslu, ktorý sa musí postupne prispôsobiť novým požiadavkám v rámci dlhodobého strategického plánovania.

52. Domnieva sa, že na prechod na udržateľný priemysel Európa potrebuje zúročiť svoje vedúce postavenie vo všetkých odvetviach a odolať rastúcej celosvetovej konkurencii v oblasti ekologickej výroby, biohospodárstva a technológií zameraných na čistú energiu.

53. Poukazuje na to, že prechod regiónu na obehové a uhlíkovo neutrálne hospodárstvo je dlhodobý projekt, ktorý môže byť úspešný, len ak sa uplatní postupný prístup a v niektorých prípadoch aj radikálna obnova s rámcom uskutočniteľných čiastkových cieľov, ktoré príliš nezaťažujú občanov a priemyselné odvetvia, ako napríklad automobilový priemysel. Osobitná pozornosť by sa mala venovať posilneniu odolnosti vidieckych komunít, ktorým hrozí, že v procese európskej transformácie zostanú pozadu.

54. Zdôrazňuje, že existujú značné prekážky, ktoré treba prekonať, vrátane chýbajúcich správnych trhových signálov a stimulov na navrhovanie výrobkov pre obehové hospodárstvo, vysokých nákladov podnikov na transformáciu, regulačných prekážok, neadekvátneho informovania spotrebiteľov a slabo fungujúcich trhov s druhotnými surovinami.

55. Domnieva sa, že celoeurópska a medziregionálna spolupráca zohráva dôležitú úlohu tým, že pomáha regiónom rozvíjať strategický prístup k využitiu potenciálu obehového a uhlíkovo neutrálneho hospodárstva.

56. Podporuje myšlienku využívať strategické verejné obstarávanie ako nástroj na podporu inovácií, ako uznáva Európska komisia vo svojom akčnom pláne pre obehové hospodárstvo z roku 2015 (7) a v príslušných smerniciach o verejnom obstarávaní, domnieva sa však, že zložitost' pravidiel často zvyšuje neochotu regionálnych a miestnych orgánov riskovať.

57. Odporúča, aby regionálne a miestne samosprávy prijali multisektorové a medziodvetvové výhľady hospodárskeho rozvoja, ktoré by začlenili nakladanie s odpadom a environmentálne manažérstvo do integrovaného prístupu založeného na obehovom hospodárstve.

58. Vyzýva regióny a mestá, aby možnosti politiky súdržnosti po roku 2020 v plnej miere využívali na zavádzanie inovatívnych riešení zameraných na klímu a prechod na obehové hospodárstvo.

59. Požaduje holistický, koordinovaný prístup založený na viacúrovňovom riadení s cieľom zabezpečiť potrebnú súdržnosť medzi rôznymi politickými nástrojmi a opatreniami na rôznych úrovniach. Pri prechode na nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo by sa mal zohľadniť celý hodnotový reťazec a výrobný priemysel vo všeobecnosti, ako aj malé a stredné podniky a startupy.

60. Vyzýva Komisiu, aby ďalej podporovala rozvoj spoločných stratégií v špecifických oblastiach, ako je vodík a syntetické palivá, a aby podporovala presadenie udržateľnejších technológií na trhu.

Posolstvo 5: Regionálne strategické verejno-súkromné partnerstvá orientované na inovácie majú zásadný význam pre zlepšenie zavádzania nových technológií v priemysle

61. Konštatuje, že inovovať je zložitú, najmä pre startupy a MSP, keďže zavádzanie nových technológií je často sprevádzané vysokými investíciami a vyžaduje si odborné znalosti, a zdôrazňuje, že v Európe stále existujú rozdiely v digitálnej transformácii medzi jednotlivými sektormi a regiónmi.

62. Domnieva sa, že spolupráca medzi priemyslom, výskumnými organizáciami a regionálnymi samosprávami je dôležitá pre využitie potenciálu priemyselných inovácií.

63. Oceňuje centrá digitálnych inovácií, testovacie strediská EK a technologické infraštruktúry ako príklady verejno-súkromných partnerstiev zameraných na strategické inovácie.

64. Podporuje zameranie stratégií inteligentnej špecializácie po roku 2020, ktoré sa zaoberajú prekážkami pri sprostredkovaní nových nápadov spoločnostiam.

65. Podporuje 281 centier digitálnych inovácií v EÚ ako súčasť programu Digitálna Európa na posilnenie medziregionálnej spolupráce.

66. Zdôrazňuje, že na to, aby priemysel mohol ľahko získať prístup k súčasným najmodernejším technológiám a infraštruktúre v celej Európe, by sa na úrovni EÚ mala vytvoriť spolupráca medzi týmito verejno-súkromnými partnerstvami a zlepšiť informovanosť o týchto zdrojoch, a mali by sa poskytnúť finančné prostriedky na ich využívanie.

67. Domnieva sa, že je potrebná ďalšia koordinovaná celková stratégia, ako aj stratégia na posilnenie regionálnej spolupráce na operačnej úrovni.

68. Zdôrazňuje, že centrá digitálnych inovácií by mali väčší vplyv, keby neboli osobitnými inštitúciami pôsobiacimi samostatne v konkurencii s ostatnými, ale tvorili by jednotlivé uzly v rámci siete, na ktorej koordinácii by sa mohli podieľať viaceré zainteresované subjekty, ako sú vysoké školy, výskumné centrá, inovačné centrá atď.

69. Odporúča, aby do výberu a sprevádzkovania európskych centier digitálnych inovácií boli zapojené regionálne samosprávy v rámci budúceho programu Digitálna Európa.

(7) *Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo*, COM(2015) 614 final.

70. Odporúča, aby miestne a regionálne orgány presadzovali udržateľnosť a inovácie prostredníctvom verejného obstarávania, podporovali inteligentné mestá a iné relevantné iniciatívy a spájali rôznych aktérov z priemyslu, výskumu a vzdelávacích inštitúcií.

71. Odporúča zapojiť regióny do vytvorenia prístupu založeného na udržateľnej spolupráci medzi verejno-súkromnými partnerstvami v iných oblastiach, než je digitalizácia (vrátane iných experimentálnych a testovacích zariadení). Toto zapojenie by malo zahŕňať vytvorenie komplexného prehľadu činností v regiónoch a posúdenie ich komplementárnosti.

72. Zdôrazňuje, že je potrebné vypracovať komplexnú stratégiu na zhromažďovanie, systematizáciu a šírenie informácií o dostupnej infraštruktúre a inovačných kapacitách v celej Európe.

73. Vyzdvihuje rastúci význam umelej inteligencie v európskej priemyselnej politike a vedúcu úlohu Európskej únie v tejto súvislosti, keďže 32 % všetkých výskumných inštitúcií vo svete sa nachádza v EÚ. V tomto kontexte pripomína svoj postoj k problematike umelej inteligencie, ktorý vyjadril v stanovisku zo 6. februára 2019, a podporuje odporúčania Európskeho parlamentu ⁽⁸⁾.

74. Víta výzvu Európskej rady adresovanú Komisii, aby do konca roka 2019 predložila dlhodobú víziu s konkrétnymi krokmi pre priemyselnú budúcnosť EÚ.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽⁸⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. februára 2019 o komplexnej európskej priemyselnej politike v oblasti umelej inteligencie a robotiky (2018/2088(INI)).

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Ciele udržateľného rozvoja: základ dlhodobej stratégie EÚ pre udržateľnú Európu do roku 2030

(2019/C 404/04)

Spravodajca:	Arnoldas ABRAMAVIČIUS (LT/ELS) poslanec okresného zastupiteľstva Zarasai
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie – Diskusný dokument <i>Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030</i> COM(2019) 22 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta diskusný dokument EÚ s názvom *Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030* a vyzýva Európsku komisiu a Európsku radu, aby vykonávanie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a jej 17 cieľov udržateľného rozvoja označili za prioritu svojho politického programu a ústredný cieľ budúceho strategického plánu EÚ na roky 2019 – 2024 a neskôr. Takisto počíta s novou Európskou komisiou, že vydláždí cestu opatreniu v podobe celoeurópskej stratégie udržateľného rozvoja a plánu vykonávania, ako sa už požadovalo v záveroch Európskej rady z 18. októbra 2018.
2. Súhlasí s komplexným vymedzením cieľov udržateľného rozvoja ako rámca pre politickú činnosť na riešenie mnohých výziev – hospodárskych, sociálnych, environmentálnych, správnych, vonkajších – a tvrdí, že všetci aktéri musia rovnako chápať udržateľný rozvoj a ciele udržateľného rozvoja v záujme ich riadneho vykonávania a zabezpečenia dobrých životných podmienok občanom a budúcim generáciám. Hlavným zámerom je zmierniť chudobu a znížiť nerovnosti – nezabudnúť na nikoho, vybudovať mierumilovný svet, vytvoriť a šíriť prosperitu v medziach hraníc našej planéty.
3. Zastáva názor, že 17 cieľov udržateľného rozvoja je univerzálnych a neoddeliteľných a že kľúčovým prvkom pokroku je politická súdržnosť medzi opatreniami prijatými na ich realizáciu.

Od úvah k činom

4. Domnieva sa, že z troch scenárov, ktoré predložila Európska komisia s cieľom vyvolať diskusiu o ďalších krokoch EÚ vo vykonávaní Agendy 2030, je scenár 1 jedinou možnosťou, ktorá sa zaoberá tak vnútornou, ako aj vonkajšou činnosťou EÚ, a pokrýva všetky oblasti politiky.
5. Tvrdí, že vzhľadom na komplexný charakter cieľov udržateľného rozvoja a výsledky prieskumu VR a OECD o činnostiach v oblasti cieľov udržateľného rozvoja na miestnej a regionálnej úrovni ⁽¹⁾ je naliehavo potrebné vypracovať zastrešujúcu stratégiu EÚ na koordináciu implementácie medzi všetkými úrovňami správy s časovo viazanými cieľmi a konkrétnymi výsledkami do roku 2030 s nástrojmi na monitorovanie a posudzovanie v prospech scenára 1.
6. Zdôrazňuje, že plány realizácie cieľov udržateľného rozvoja a súvisiacich politických stratégií by sa mali stanoviť v rámci zmiešaného prístupu zdola nahor a zhora nadol, ktorý by zahŕňal všetky úrovne správy a príslušné zainteresované strany a vytváral súbor diferencovaných cieľov na úrovni krajiny a na regionálnej úrovni. Táto stratégia pre udržateľnú Európu do roku 2030 by mala nahradiť súčasnú stratégiu Európa 2020.
7. Trvá na tom, že inštitúcie EÚ a členské štáty by mali bezodkladne urýchliť svoje kroky v súvislosti s cieľmi udržateľného rozvoja a začať všetky oblasti politiky uvedené v scenári 2.

⁽¹⁾ Na tento prieskum reagovalo viac ako 400 respondentov. Výsledky a ďalšie informácie si môžete pozrieť na tejto stránke https://cor.europa.eu/sk/news/Pages/SDGs_survey.aspx.

8. Zdôrazňuje, že je potrebná vonkajšia činnosť, ako je uvedená v scenári 3. Avšak zameranie iba na vonkajšiu činnosť by nielen poškodilo dôveryhodnosť EÚ na medzinárodnej úrovni, ale by tiež neumožnilo zistiť, že EÚ a jej členské štáty ani zďaleka nedosahujú všetky ciele udržateľného rozvoja, a taktiež by bránilo pokroku pri ich dosahovaní v EÚ.

9. Zdôrazňuje, že ambície plniť ciele udržateľného rozvoja musia byť vyššie na všetkých úrovniach, t. j. na európskej, štátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Zapojenie regiónov a miest

10. Zdôrazňuje, že cieľ nezabudnúť na nikoho si vyžaduje, aby sa na všetkých úrovniach správa zabezpečila prierezová integrácia a koncepcia vzájomne sa podporujúcich a súdržných (územných) politík. Požaduje vytvorenie mechanizmu na preskúmanie pokroku a na určenie kľúčových výziev spojených s plnením cieľov udržateľného rozvoja v praxi v snahe zabezpečiť efektívne využívanie zdrojov.

11. Poukazuje na to, že splnenie 65 % zo 169 čiastkových cieľov súvisiacich so 17 cieľmi udržateľného rozvoja je podmienené intenzívnym zapojením regiónov a miest do vykonávania a monitorovania týchto cieľov⁽²⁾. Mestá a regióny lokalizujú, čiže prispôbujú ciele udržateľného rozvoja konkrétnemu prostrediu na miestnej úrovni, nielen ako obyčajní vykonávatelia, ale ako tvorcovia politiky najbližšie k svojim občanom, podnikom a miestnym komunitám. Výsledky prieskumu VR a OECD ďalej potvrdzujú mobilizáciu miest a regiónov, keďže 59 % respondentov je zapojených do realizácie cieľov udržateľného rozvoja. Mnohé európske regióny a mestá sú priekopníkmi⁽³⁾ v tomto procese lokalizácie cieľov udržateľného rozvoja a preukázali, že regióny a mestá majú kľúčový význam pre efektívnu a rýchlu implementáciu cieľov udržateľného rozvoja.

12. Vyzdvihuje úlohu sľubných priekopníckych iniciatív, ako je iniciatíva OECD *Cities and Regions for the Sustainable Development Goals* a iniciatíva OSN *25 + 5 SDG Cities Leadership Platform*, ktoré pomáhajú regiónom a mestám, ktoré si to želajú, lokalizovať ciele udržateľného rozvoja, pričom platforma OSN sa ich snaží dosiahnuť päť rokov pred rokom 2030.

13. Zdôrazňuje na základe svojej štúdie o územnom prístupe k cieľom udržateľného rozvoja⁽⁴⁾ význam rozvíjania kapacít a schopností regiónov a miest lokalizovať ciele udržateľného rozvoja a zvyšovať viditeľnosť súčasných iniciatív, ako aj podporovať v regiónoch a mestách využívanie služby EÚ na podporu štrukturálnych reforiem (SRSS)⁽⁵⁾, ktorej ciele by mali byť v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja.

14. Zaväzuje sa podporovať proces lokalizácie a územnej viazanosti cieľov udržateľného rozvoja a vyhýbať sa duplicitnej činnosti podporovaním partnerstiev s medzinárodnými⁽⁶⁾ a európskymi združeniami⁽⁷⁾.

15. Zdôrazňuje kľúčovú úlohu Európskej komisie, Výboru regiónov a ďalších európskych organizácií pri podpore partnerského preskúmania, výmen, spolupráce a vzájomného učenia medzi regiónmi a mestami v celej EÚ.

16. Žiada, aby sa riadne uznala úloha regiónov v lokalizácii cieľov udržateľného rozvoja v EÚ. Miestne a regionálne orgány zohrávajú dôležitú úlohu z hľadiska vytvárania hodnôt a formovania spoločenských vzťahov, preto je mimoriadne potrebné zapájať ich do činností na zabezpečenie udržateľného rozvoja v celej EÚ.

17. Upozorňuje, že na území EÚ sú veľké rozdiely z hľadiska rozvoja, demografie, výrobnéj štruktúry a koncentrácie priemyslu, a preto je nevyhnutné zaujať flexibilný a miestne orientovaný prístup so zreteľom na menej rozvinuté, okrajové alebo ostrovné regióny, ako aj na regióny čeliace energetickej transformácii.

18. Podporuje vytvorenie spoločenstva praxe európskych regiónov pre ciele udržateľného rozvoja pod vedením nrg4SD.

19. Zdôrazňuje hospodárske, sociálne a územné rozdiely v celosvetovom meradle, ako aj v rámci členských štátov EÚ a medzi nimi. Zatiaľ čo ciele udržateľného rozvoja zachytávajú výzvu urbanizácie v rámci cieľa č. 11, potrebujeme zaručiť vyvážený regionálny rozvoj v EÚ, aby sa zabezpečilo, že sa nezabudne na nikoho a ani na žiadne územie.

⁽²⁾ UN Sustainable Development Solution Network (2016), Getting Started with the SDGs in Cities. A Guide for Stakeholders, <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2016/07/9.1.8.-Cities-SDG-Guide.pdf>.

⁽³⁾ Napríklad Baskicko, Alandské ostrovy, Espoo, Gent, Utrecht a Severné Porýnie-Vestfálsko.

⁽⁴⁾ Štúdiá, ktorú si nechal vypracovať VR, s názvom *Územný prístup k vykonávaniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja v EÚ – Úloha Európskeho výboru regiónov* (2019).

⁽⁵⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému Program na podporu reforiem a európsky nástroj stabilizácie investícií [2018/3764, bod 12, spravodajkyňa: Olga Zrihen (BE/SES)].

⁽⁶⁾ Organizácie, ako sú OECD, ICLEI, iniciatíva UNDP-ART a UN Habitat, a združenia, ako je Sieť regionálnych samospráv pre trvalo udržateľný rozvoj (nrg4SD), UCLG alebo globálna akčná skupina.

⁽⁷⁾ Napríklad CEMR, Eurocities, CPMR, ESDN, sieť EEAC.

20. Zdôrazňuje význam účinnej synergie a integrácie miestnych, regionálnych, národných a európskych fondov, a to verejných aj súkromných, a spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom so strategickým rozvojom a investíciami pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030.

21. Zdôrazňuje, že súdržnosť je hlavným investičným nástrojom EÚ pre regióny a mestá na realizáciu cieľov udržateľného rozvoja a zabezpečenie ich hospodárskeho, sociálneho a územného rozvoja, a preto požaduje, aby ďalšie financovanie v rámci politiky súdržnosti EÚ na obdobie 2021 – 2027 zostalo prístupné všetkým regiónom a aby sa podporila účasť všetkých občanov na základe právne záväzného európskeho kódexu správania pre partnerstvo. Ciele budúcej politiky súdržnosti EÚ by mali byť lepšie zosúladené s cieľmi udržateľného rozvoja, aby sa zabezpečilo lepšie vykonávanie a súdržnosť opatrení.

22. Zdôrazňuje, že zatiaľ čo ciele udržateľného rozvoja zahŕňajú cieľ č. 11 týkajúci sa miest, neexistuje žiaden osobitný regionálny cieľ a regionálny rozvoj sa spomína len nepriamo v kapitole o využívaní pôdy. Dôkladné zosúladenie politiky súdržnosti s cieľmi udržateľného rozvoja teda predpokladá, že programovanie nového financovania politiky súdržnosti z prostriedkov EÚ sa bude týkať všetkých územne relevantných cieľov udržateľného rozvoja, a nielen cieľa č. 11.

23. Vyzdvihuje model európskej mestskej agendy na podporu dialógu medzi všetkými úrovňami správy o udržateľnom rozvoji miest. Tento proces by mohol inšpirovať aj koncepciu budúcej strategickej agendy EÚ na roky 2019 – 2024, aby EÚ mohla účinnejšie riešiť výzvy spojené s dosahovaním cieľov udržateľného rozvoja.

24. Zdôrazňuje potenciál svojho návrhu ⁽⁸⁾, aby budúca politika súdržnosti po roku 2020 podporovala miestne a regionálne samosprávy v tom, aby „lokalizovali ciele trvalo udržateľného rozvoja“ a prispôsobili vykonávanie stratégií udržateľného rozvoja miest miestnej realite.

25. Zdôrazňuje význam finančných nástrojov EÚ pre poľnohospodárstvo, výskum a inovácie a EFSI, ako aj ich synergického využívania spolu s fondmi na podporu súdržnosti v záujme plného dosiahnutia cieľov udržateľného rozvoja.

Zapojenie všetkých zainteresovaných strán

26. Zdôrazňuje, že vzhľadom na transformačný charakter cieľov udržateľného rozvoja musia byť za ne zodpovedné všetky úrovne spoločnosti a hospodárstva. Zdôrazňuje tiež význam súkromného sektora a hospodárskych podnikov pri vykonávaní a dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030.

27. Pripomína, že ľudia sú centrom cieľov udržateľného rozvoja a že partnerstvo, účasť a posilnenie postavenia sú základnými hodnotami udržateľného rozvoja. Účasť občanov všetkých vekových skupín, občianskej spoločnosti v jej rozmanitosti, akademickej obce, verejných orgánov a súkromného sektora na dialógoch viacerých zainteresovaných strán je potrebná na to, aby sa určili a spoločne našli riešenia na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja a zároveň zabezpečila vhodná rovnováha medzi nevyhnutnými kompromisami.

28. Poukazuje na kľúčovú úlohu hnutí zdola nahor, priaznivých podmienok a podnikateľského ducha v mestách a regiónoch pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

29. Nabáda na mnohoraké osvetové činnosti o prínose udržateľného rozvoja, aby sa dlhodobo a u každej vekovej kategórie vytvorili správne spoločenské návyky.

Správa cieľov udržateľného rozvoja na úrovni EÚ

30. Žiada, aby nová Európska komisia prevzala vedúcu úlohu pri vytváraní viacúrovňového a medziodvetvového riadenia za účasti viacerých zainteresovaných strán, ako súčasť scenára 1, ktoré umožní začleniť všetky rozmery cieľov udržateľného rozvoja do všetkých politík EÚ a zároveň zabezpečiť súdržnosť politík medzi rôznymi sektormi a účasť všetkých úrovní správy a zainteresovaných strán vrátane občanov na všetkých etapách tvorby politiky.

31. Zvýrazňuje kľúčový význam vzdelávania, keďže politické vedenie je mimoriadne dôležité, a konštatuje, že tak politickí činitelia, ako aj administratíva musia byť vyškolení a zapojení do plnenia cieľov udržateľného rozvoja a že každá inštitúcia EÚ musí do svojej vlastnej správy začleniť ciele udržateľného rozvoja.

⁽⁸⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov o budúcom Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde po roku 2020.

32. Odporúča, aby budúci predseda Európskej komisie vymenoval špecializovaný tím v rámci svojho kabinetu, ktorý by spolupracoval s ostatnými komisármi a preveroval všetky politické návrhy týkajúce sa cieľov udržateľného rozvoja. Mal by upozorňovať na možné konflikty a potrebné kompromisy a bude zodpovedný za začleňovanie cieľov udržateľného rozvoja do všetkých politík EÚ. To prinesie silnú koordináciu všetkých generálnych riaditeľstiev.
33. Naliehavo žiada budúceho predsedu Európskej komisie, aby každoročne podával správu o vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja Európskemu parlamentu počas svojho prejavu o stave Únie, ako aj Rade pre všeobecné záležitosti.
34. Naliehavo žiada Radu, aby podnecovala plnenie cieľov udržateľného rozvoja a podporovala vzájomné učenie na štátnej úrovni prostredníctvom diskusie o dobrovoľných vnútroštátnych preskúmaniach v rámci Rady pre všeobecné záležitosti, a to ešte pred plánovanými prezentáciami na politických fórach OSN na vysokej úrovni.
35. Naliehavo žiada Európsky parlament ako spoluzákondarcu, aby do všetkých svojich príslušných politických spisov začlenil ciele udržateľného rozvoja a aby zapojil všetky výbory do plnenia týchto cieľov. Žiada, aby v jednotlivých výboroch EP pôsobili stáli spravodajcovia pre ciele udržateľného rozvoja.
36. Zaväzuje sa pracovať integrovaným a súdržným spôsobom na cieľoch udržateľného rozvoja a zohľadňovať ich v rámci činnosti všetkých komisií a vo všetkých svojich stanoviskách.
37. Navrhuje spoluprácu s Komisiou a ďalšími partnermi na monitorovaní plnenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja na miestnej/regiónálnej úrovni. Víta činnosť platformy viacerých zainteresovaných strán pre plnenie cieľov udržateľného rozvoja, ktorú vytvorila Európska komisia ako príklad otvoreného a participatívneho riadenia. Pevne podporuje jej pokračovanie s cieľom zapojiť regióny, mestá, občiansku spoločnosť, akademickú obec a podniky do inkluzívneho dialógu o udržateľnosti a vytvoriť zodpovednosť za ciele udržateľného rozvoja.
38. Víta skutočnosť, že Európska komisia do diskusného dokumentu začlenila odporúčania tejto platformy.
39. Predstavuje si platformu ako stály poradný orgán pre konzultácie rozhodujúcich činiteľov EÚ – Európskej komisie, Rady a Európskeho parlamentu – v súvislosti so zastrešujúcou stratégiou pre udržateľnú Európu do roku 2030, ako aj pre brífing nových európskych komisárov a poslancov EP o cieľoch udržateľného rozvoja.
40. Požaduje pravidelné zapájanie európskych, národných, miestnych a regionálnych platforiem do činnosti platformy viacerých zainteresovaných strán EÚ s cieľom posilniť jej prácu a reprezentatívnosť.
41. Vyzýva všetky inštitúcie EÚ, aby sa zapojili do pravidelného medziinštitucionálneho dialógu o cieľoch udržateľného rozvoja, a to vrátane Európskej komisie, Rady, Európskeho parlamentu, ako aj Európskeho regiónov a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru v záujme zabezpečenia politickej súdržnosti v duchu cieľa udržateľného rozvoja č. 17.

Začleňovanie cieľov udržateľného rozvoja do politík EÚ

42. Nabáda Európsku komisiu, aby využila usmernenia o lepšej právnej regulácii ako nástroj na pomoc pri navrhovaní právnych predpisov pri zohľadnení všetkých rozmerov cieľov udržateľného rozvoja. Tieto usmernenia by mali jasne uvádzať všetky premenné, ktoré treba zvážiť, ak chceme prijať udržateľný prístup.
43. Tvrdí, že medzi jednotlivými rozmermi cieľov udržateľného rozvoja budú nevyhnutné kompromisy, a požaduje systematické posúdenia vplyvu ex-ante na identifikáciu možných synergií a konfliktov, ako aj na transparentné posúdenie kompromisov, pričom sa zohľadní okamžitý a dlhodobý vplyv. Posúdenie územného vplyvu a participatívne diskusie s občanmi a zainteresovanými stranami na miestnej a regionálnej úrovni poslúžia ako nástroj pri zabezpečovaní priaznivého prijatia rozhodnutí a správnej tvorby politík.
44. Zaväzuje sa, že pôjde ostatným inštitúciám a organizáciám príkladom a bude organizovať výročné konferencie, na ktorých sa budú prezentovať miestne a regionálne skúsenosti a osvedčené postupy.

45. Vyzýva všetky inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zosúlادili európsky semester s cieľmi udržateľného rozvoja a nadväzujúcou stratégiou EÚ pre udržateľnú Európu po roku 2030. Viacročným usmernením by sa malo zabezpečiť, aby európsky semester posilnil stratégiu EÚ a stal sa nástrojom koordinácie a presadzovania cieľov udržateľného rozvoja, a aby sa preto ročný prieskum rastu stal ročným prieskumom udržateľného rozvoja.

46. Požaduje viacročný prieskum EÚ v oblasti udržateľného rozvoja, ktorým sa začne viacročný vnútroštátny cyklus preskúmania a podávania správ o odporúčaníach. V rámci tohto prieskumu by sa malo zhodnotiť vykonávanie stratégie EÚ a akčných plánov členských štátov v oblasti udržateľného rozvoja. To by poskytlo základ pre dobrovoľné vnútroštátne preskúmania krajín EÚ v kontexte OSN.

47. Požaduje, aby boli do riadenia udržateľného európskeho semestra v rámci Komisie zapojené všetky jej príslušné útvary a aby sa zabránilo izolovaným iniciatívam.

48. Opakuje svoju požiadavku, aby sa riadenie európskeho semestra zakladalo na zásadách partnerstva a viacúrovňového riadenia, pričom by sa regióny a mestá EÚ zapojili ako plnohodnotní partneri hneď na začiatku ročného cyklu na základe kódexu správania ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾.

49. Vyzýva inštitúcie EÚ, aby rozpočet EÚ využili na začlenenie cieľov udržateľného rozvoja do všetkých politík, najmä zastavením dotácií na fosílnu palivá a posilnením udržateľnosti kritérií vo verejnom obstarávaní.

50. Opakuje, že je potrebné monitorovať plnenie cieľov udržateľného rozvoja, a požaduje, aby sa rozčleňovali údaje, aspoň na úrovni NUTS 2, a podľa potreby až na miestnej úrovni, v záujme lepšej tvorby politiky v prípade, že národný priemer je zavádzajúci.

51. Opakuje ⁽¹¹⁾, že je potrebné prekročiť rámec HDP a používať ďalšie ukazovatele, ktoré nie sú čisto ekonomické, ale zachytávajú transformačný charakter cieľov udržateľného rozvoja a mohli by sa merať na úrovni NUTS 2 aspoň prostredníctvom rozčlenených údajov relevantných pre dosahovanie týchto cieľov.

52. Poukazuje na to, že priekopnícke regióny a mestá vypracúvajú svoje vlastné ukazovatele a zhromažďujú svoje údaje v partnerstve s miestnymi aktérmi vrátane súkromného sektora. Vypracovanie miestnych ukazovateľov predstavuje dobrú príležitosť na zvýšenie účasti a zodpovednosti. Avšak 40 % respondentov prieskumu VR a OECD nepoužíva žiadne ukazovatele. Ukazovatele EÚ sa nemôžu použiť z dôvodu nedostatku údajov dostupných na úrovni NUTS 2, čo by umožnilo použiť ich na miestnej úrovni.

53. Navrhuje, aby Spoločné výskumné centrum (JRC) EÚ vytvorilo platformu údajov o mestských cieľoch udržateľného rozvoja so zámerom vypracovať európsku príručku miest, ktoré dobrovoľne plnia ciele udržateľného rozvoja. Berie tiež na vedomie prácu Svetovej rady pre údaje z miest, ktorá stanovila normy ISO pre ukazovatele inteligentných a odolných miest, ako aj prácu OECD pri vypracúvaní vizualizačného nástroja, kde sa kombinujú oficiálne ukazovatele s ukazovateľmi vytvorenými na regionálnej a miestnej úrovni, aby sa zohľadnili regionálne rozdiely.

54. Vyzýva Eurostat, aby tieto práce a zaznamenaný pokrok začlenil do svojej výročnej monitorovacej správy a ponechal priestor aj na kvalitatívne údaje. Je pripravený spolupracovať a podporovať spoluprácu s týmito partnermi na monitorovaní plnenia cieľov udržateľného rozvoja na miestnej/regiónálnej úrovni.

55. Pripomína, že mnohé regióny a mestá v tomto prechode napredujú a stávajú sa priekopníkmi vďaka úspešným iniciatívam zdola nahor, ako napríklad Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike a vyslanci VR pôsobiaci v tejto oblasti. Tieto nové hnutia zdola nahor môžu získať nový impulz a dosiahnuť výrazný pokrok pri plnení cieľov udržateľného rozvoja.

Vonkajší rozmer cieľov udržateľného rozvoja

56. Trvá na tom, aby EÚ pri vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja zohľadňovala ich vonkajší rozmer vrátane vonkajšieho vplyvu svojich domácich politík, napríklad na SPP alebo obchod. Vnútorný a vonkajší rozmer nie sú oddelené svety a dosahovanie politickej súdržnosti pre udržateľný rozvoj je nevyhnutné.

⁽⁹⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Zlepšenie riadenia európskeho semestra: kódex správania pre zapojenie miestnych a regionálnych orgánov* (2016/5386).

⁽¹⁰⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Európsky semester a politika súdržnosti: zosúlادenie štrukturálnych reforiem s dlhodobým investíciami* (2018/5504).

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Ukazovatele územného rozvoja – nad rámec HDP*, prijaté 11. februára 2016.

57. Požaduje partnerstvo medzi EÚ, štátnou, regionálnou a miestnou úrovňou v záujme plnenia cieľov udržateľného rozvoja prostredníctvom rozvojovej spolupráce.

58. Žiada, aby sa lepšie monitorovala úloha globálnych dodávateľských reťazcov, aby sa zabezpečilo dodržiavanie zásady právneho štátu a ľudských práv a aby sa vykonávali postupy obehového hospodárstva a predchádzalo nadmernému využívaniu zdrojov.

59. Trvá na tom, že kľúčovú úlohu zohráva decentralizovaná spolupráca a iniciatívy VR, ako je fórum EK a VR „Mestá a regióny za rozvojovú spoluprácu“, ktoré sa vo februári 2019 zameralo na udržateľné mestské partnerstvá a na ktorom sa zišlo vyše 500 účastníkov z viac ako 80 krajín. Tí vypracovali konkrétne politické odporúčania na podporu udržateľného rozvoja prostredníctvom regionálnych a miestnych partnerstiev, alebo Nikózijská iniciatíva na podporu líbyjských miest a obcí. Tieto iniciatívy VR demonštrujú, že podpora EÚ by sa nemala zameriavať výlučne na rozsiahle partnerské projekty veľkých miest, ale mala by byť rovnako prístupná pre iniciatívy decentralizovanej spolupráce rôznych veľkostí, ktoré zahŕňajú rôzne typy územných celkov.

60. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že návrh Európskej komisie týkajúci sa nového Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI) nezahŕňa tematické financovanie určené na podporu miestnych samospráv.

61. Vyzýva Európsku komisiu, aby podporovala hospodársku a sociálnu integráciu mladých ľudí, žien a ľudí bez domova v rozvojových krajinách. Logika partnerstva v oblasti decentralizovanej spolupráce môže pomôcť zmeniť vnímanie migrácie ako hrozby na migráciu ako príležitosť, najmä vzhľadom na kľúčovú úlohu, ktorú regióny a mestá zohrávajú pri integrácii migrantov do ich hostiteľských spoločností.

Politiky EÚ

62. Súhlasí s analýzou a návrhom v diskusnom dokumente, a to zamerať sa prioritne na štyri politické klastre a štyri horizontálne nástroje, má však tieto dodatočné pripomienky:

63. Trvá na tom, že v novom VFR by sa okrem navrhovaného zvýšenia cieľa zohľadňovania zmeny klímy na 25 % mali vyčleniť aj prislúšne finančné zdroje na udržateľný rozvoj a malo by sa tiež zaistiť, aby žiadna forma financovania neohrozovala plnenie cieľov udržateľného rozvoja.

64. Zdôrazňuje naliehavú potrebu prijať stratégie a vymedziť opatrenia zamerané na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje, a to bezodkladným vykonávaním Parížskej dohody.

65. Zdôrazňuje, že vo svojom osobitnom stanovisku ⁽¹²⁾ ďalej skúma prepojenie medzi cieľmi udržateľného rozvoja OSN, ekologickou transformáciou a Parížskou dohodou o zmene klímy. V stanovisku vytýči strategickú víziu miest a regiónov EÚ, pokiaľ ide o uskutočnenie prechodu na nízkouhlíkové a klimaticky neutrálne hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje a rešpektuje biodiverzitu.

66. Trvá na tom, že udržateľná spotreba a výroba tiež znamenajú zníženie využívania neobnoviteľných zdrojov v absolútnom vyjadrení s cieľom dosiahnuť dostatočnosť zdrojov a nielen efektívne využívanie zdrojov.

67. Zdôrazňuje osobitný potenciál biohospodárstva z hľadiska podpory nezávislosti od fosílnych palív a boja proti zmene klímy prostredníctvom vyrovnanej bilancie emisií CO₂. Čo možno najväčšie používanie výrobkov z biologického materiálu v čo najširšom spektre priemyselných odvetví prispeje tiež k zabezpečeniu a vytváraniu pracovných miest na nových, udržateľných trhoch, a to najmä aj v doteraz menej industrializovaných regiónoch.

68. Tvrdí, že regióny môžu prispieť k dosiahnutiu cieľa, ktorým je výrazne zvýšiť podiel inovačných odvetví využívajúcich biologické materiály na hrubom domácom produkte v nasledujúcom desaťročí.

69. Požaduje opatrenia v nadväznosti na akčný plán Komisie na financovanie udržateľného rastu, keďže finančné prostriedky sa musia použiť na podnietenie zmeny, ktorá prináša udržateľnosť, a nielen finančné výnosy ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Udržateľná Európa do roku 2030 – opatrenia v nadväznosti na ciele trvalo udržateľného rozvoja OSN, ekologickú transformáciu a Parížsku dohodu o zmene klímy (ENVE-VI/039), spravodajkyňa: Sirpa HERTELL (FI/ELS).

⁽¹³⁾ Pozri stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému Akčný plán: Financovanie udržateľného rastu (2182/2018) prijaté 6. decembra 2018.

70. Žiada, aby sa európske podniky a priemyselné odvetvia angažovali v oblasti udržateľnosti ako neoddeliteľnej súčasť európskej priemyselnej stratégie do roku 2030 s cieľom pomôcť podnikom a priemyselným odvetviám urýchliť prechod k udržateľnejšiemu postupom. Takýto návrh, ktorý už bol uvedený v odporúčaní platformy viacerých zainteresovaných strán EÚ pre ciele udržateľného rozvoja, by sa mal ďalej prediskutovať v rámci okrúhleho stola zástupcov priemyslu na vysokej úrovni „Priemysel 2030“, pričom súčasťou tejto diskusie by malo byť aj biohospodárstvo prepojené s cieľmi udržateľného rozvoja.

71. Poukazuje na to, že v snahe zachovať súlad so súdržnosťou politík v záujme rozvoja Únie by SPP mala podporovať rozvoj udržateľného poľnohospodárstva v rozvojových krajinách, ktorý podporuje zachovanie obyvateľstva na vidieku a zabezpečuje dodávku potravín. Je preto vhodné, aby sa poľnohospodárske a potravinové výrobky nevyvážali z EÚ za ceny, ktoré sú nižšie než výrobné náklady v Európe.

72. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že v súvislosti s mobilitou diskusný dokument nezahŕňa význam dostupnosti verejnej dopravy pre budovanie udržateľných mestských a regionálnych dopravných systémov ani kľúčovú úlohu miestnych a regionálnych samospráv v tejto oblasti.

73. Navrhuje, aby nový impulz pre udržateľnú agendu EÚ na medzinárodnej úrovni zahŕňal iniciatívy na zníženie emisií skleníkových plynov na úrovni IMO (námorná doprava) a ICAO (letecká doprava) najmä prostredníctvom požiadavky EÚ zaviesť globálnu daň z kerozínu a, ak sa nedosiahne dohoda o zavedení takejto dane na úrovni ICAO, EÚ by mohla zvážiť prijatie jednostranného opatrenia, ako je zrušenie oslobodenia leteckého paliva od daní pri letoch v rámci EÚ alebo zavedenie palivových poplatkov v leteckej nákladnej doprave.

74. Konštatuje, že európske odvetvie mobility musí zvýšiť svoju konkurencioschopnosť prostredníctvom inovácie. Plán zavádzania infraštruktúry pre alternatívne palivá a digitálne cesty musia uplatňovať miestne a regionálne samosprávy v spolupráci so súkromným sektorom a s podporou z rozpočtu EÚ.

75. Vzhľadom na kontext obrovských sociálnych nerovností zdôraznených v diskusnom dokumente, napríklad viac ako 22 % občanov EÚ ohrozených chudobou, opakuje svoju výzvu v plnej miere uplatňovať Európsky pilier sociálnych práv a faktorom sociálnej udržateľnosti venovať rovnakú pozornosť ako environmentálnej udržateľnosti s cieľom dokázať, že zámerom EÚ je nezabudnúť na nikoho ani na žiadne územie. Z dôkazov skutočne vyplýva, že sociálne zraniteľné územia sú často najviac vystavené negatívnemu vplyvu nedostatočného udržateľného rozvoja.

76. Požaduje regionálnejšie monitorovanie Európskeho piliera sociálnych práv. V súčasnosti vypracúva regionálny sociálny prehľad, ktorý by sa mohol použiť na tento účel.

77. Poukazuje na to, že osobitná pozornosť sa musí venovať propagácii aktívneho starnutia Európanov v zdraví a malo by sa prejsť z inštitucionálneho prístupu na komunitný prístup.

78. Opätovne žiada, aby sa vykonával európsky plán pre bývanie⁽¹⁴⁾, ktorý by v nadväznosti na partnerstvo pre bývanie v rámci Urbánnej agendy pre EÚ výrazne prispel k plneniu cieľa udržateľného rozvoja č. 11 (udržateľné mestá a obce), ale aj cieľov č. 1 (žiadna chudoba), č. 7 (dostupná energia) a č. 10 (zníženie nerovností).

79. Zdôrazňuje, že rozvoj digitálnych technológií môže pomocou regiónov a miest EÚ transformovať demografickú zmenu na trojnásobné víťazstvo pre Európu: zlepšiť kvalitu života nášho starnúceho obyvateľstva, posunúť sa k udržateľnejšiemu systémom zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti a vytvoriť udržateľný hospodársky rast a pracovné miesta v striedajúcej ekonomike.

80. Zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o vyvážené zastúpenie žien a mužov, ale uznáva, že ženy sú v celej EÚ výrazne nedostatočne zastúpené, pričom len 15 % zvolených primátorov a starostov, 32 % členov mestských zastupiteľstiev a 33 % poslancov regionálnych parlamentov alebo zhromaždení⁽¹⁵⁾ tvoria ženy.

81. Podporuje uznávanie a propagovanie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa v rámci práce s mládežou. Mládežnícke a športové organizácie, ktoré poskytujú neformálne a informálne vzdelávacie programy pre aktívne občianstvo mimo školy, sú mimoriadne dôležité na zlepšenie zručností a schopností mladých ľudí.

⁽¹⁴⁾ Pozri stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Smerom k európskemu plánu pre bývanie* (CDR 1529/2017) prijaté 1. decembra 2017.

⁽¹⁵⁾ Databáza rodových štatistik, Európsky inštitút pre rodovú rovnosť, 2017.

82. Zdôrazňuje potenciál metodiky inteligentnej špecializácie EÚ, ktorá by mala byť základnou súčasťou politiky udržateľnej Európy do roku 2030. Platforma inteligentnej špecializácie JRC pomáha regiónom využívať štrukturálne fondy pri integrácii svojich regionálnych inovačných stratégií do cieľov udržateľného rozvoja, a to aj prostredníctvom podujatí „Science meets Regions“ (Veda a regióny), ktoré organizuje VR a JRC. Komplementárnosť medzi inteligentnou špecializáciou a plnením cieľov udržateľného rozvoja na regionálnej úrovni prináša významnú pridanú hodnotu pre udržateľný rast.

83. Zdôrazňuje, že systém obchodovania s emisiami by mal byť jedným z podstatných ďalších krokov pri uplatňovaní diskusného dokumentu.

84. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že v súvislosti s obchodom sa v poslednom prejave o stave Únie neuviedla žiadna zmienka o „komplexnej medzikontinentálnej dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Afrikou“. Táto dohoda by sa mala riadiť cieľmi udržateľného rozvoja a významnou úlohou, ktorú môže obchod zohrávať pri ich dosahovaní.

85. Požaduje obnovený sociálny dialóg v oblasti správy a riadenia spoločností na účely propagácie cieľov udržateľného rozvoja a nových obchodných modelov v záujme posilnenia hospodárskej demokracie pre udržateľný rast.

86. Zdôrazňuje pozitívnu úlohu sociálneho hospodárstva v boji proti nezamestnanosti a podpore inkluzívneho a udržateľného rastu. Je to mimoriadne dôležité v regiónoch, pre ktoré je príznačné vysťahovalectvo, rýchle starnutie obyvateľstva, nedostatok výrobných dynamiky a nízka miera podnikania. V takýchto regiónoch predstavujú organizácie sociálneho hospodárstva jeden zo spôsobov, ako možno pomocou dobre vôle podporiť podnikanie a umožniť najlepšie využívanie miestnych zdrojov.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie

(2019/C 404/05)

Spravodajca:	Jácint HORVÁTH (HU/SES), poslanec zastupiteľstva mesta Nagykanizsa
Referenčný dokument:	Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie COM(2018) 673 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. víta oznámenie Komisie s názvom „Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie“, v ktorom sa navrhuje akčný plán na vykonávanie obnovenej európskej stratégie pre biohospodárstvo v nasledujúcich rokoch. Výbor sa domnieva, že môže zohrávať kľúčovú úlohu ako nástroj dialógu s Európskou komisiou;
2. sa nazdáva, že uverejnený akčný plán je dostatočne ambiciózny a že vykonávanie opatrení, ktoré obsahuje, je nevyhnutné pre rozvoj európskeho biohospodárstva primeraným tempom;
3. zastáva okrem iného názor, že rozvoj biohospodárstva má veľmi veľký potenciál pre rast a vytváranie pracovných miest, a poukazuje na skutočnosť, že tento potenciál bude možné využiť len vtedy, keď budú regionálne a miestne subjekty úzko spolupracovať priamo v teréne a budú sa snažiť o dosiahnutie spoločných cieľov. Výbor znovu zdôrazňuje význam udržateľného biohospodárstva pre splnenie cieľov trvalo udržateľného rozvoja;
4. je presvedčený, že je potrebné harmonizovať európske, celoštátne, regionálne a miestne iniciatívy v oblasti biohospodárstva, a to využitím pozitívnych účinkov viacúrovňového riadenia s cieľom vytvoriť optimálne podmienky pre jeho rozvoj v Európe. Miestna a regionálna úroveň plní navyše dôležitú úlohu pri podpore spolupráce medzi univerzitami, priemyslom, verejnou správou a občianskou spoločnosťou v oblasti biohospodárstva prostredníctvom uplatňovania modelu „štvoritej špirály“;
5. zdôrazňuje mimoriadne možnosti, ktoré ponúka obdobie rokov 2021 – 2027 na rozvoj biohospodárstva. Miestne a regionálne samosprávy majú kľúčový význam pri vykonávaní politiky súdržnosti EÚ a mnohých regionálnych stratégií pre inteligentnú špecializáciu, ktoré umožňujú spolufinancovanie programov a projektov na podporu biohospodárstva;
6. pripomína, že Európska komisia okrem toho uložila povinnosť vypracúvať od roku 2021 akčné plány týkajúce sa biohospodárstva na najvhodnejšej územnej úrovni, čo sa uskutoční posilnením úlohy miestnych a regionálnych samospráv, ako aj povinnosť riadiť tieto programy v čo najpriamejšej spolupráci s dotknutými odvetviami a občanmi v súlade so zásadou subsidiarity a viacúrovňového riadenia. V záujme vytvorenia udržateľného a obehového biohospodárstva je potrebné pevne stanoviť činnosti na regionálnej a miestnej úrovni, keďže miestne obyvateľstvo v príslušných regiónoch dobre pozná existujúce hodnotové reťazce. Regióny investujú do základných služieb a schopností, preto miestny a regionálny prístup predstavuje silné prepojenie s charakteristikami regiónu a jeho špecializáciami;
7. považuje za potrebné, aby sa v záujme úspešného dosiahnutia vízie čo najväčšieho rozšírenia biohospodárstva pravidelne skúmal právny rámec s cieľom odstrániť aj právne prekážky brániace investíciám;
8. je presvedčený, že rozvoj udržateľného európskeho biohospodárstva vďaka vyššej účasti prvovýrobcov na miestnom hospodárstve prinesie nové pracovné miesta, a to najmä v prímorských a vidieckych oblastiach. Podľa odhadov sektorov biohospodárstva by sa v ňom do roku 2030 mohol vytvoriť jeden milión nových pracovných miest;
9. naliehavo vyzýva všetky krajiny Únie, aby do roku 2021 vypracovali národnú stratégiu v oblasti biohospodárstva ako súčasť plánovania budúceho viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 s cieľom uľahčiť možnosti koordinácie programov rozvoja;

10. vyzýva všetky regióny Európy, aby najneskôr do konca roku 2024 vypracovali akčné plány v oblasti biohospodárstva alebo aby do svojej celkovej stratégie rozvoja začlenili samostatnú kapitolu o biohospodárstve, keďže práve ony sú jednou z najvhodnejších územných úrovní na implementáciu stratégií pre biohospodárstvo. Výbor sa takisto domnieva, že vzhľadom na to, že ekologické hranice biohospodárstva presahujú administratívne hranice, mali by sa zväziť medziregionálne stratégie s cieľom posilniť cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu (twinning, siete) s regiónmi s podobným profilom. Zároveň by sa mali podporovať partnerstvá v oblasti biohospodárstva v rámci makroregionálnych stratégií a stratégií pre morské oblasti;

11. žiada, aby rast zeleného verejného obstarávania bol v budúcnosti v Európskej únii čo možno najsilnejší, a zdôrazňuje, že na tento účel je nevyhnutný rozvoj biohospodárstva. V tejto súvislosti sa domnieva, že verejné obstarávanie je vhodným nástrojom, ktorý dokáže podporiť vývoj výrobkov a riešení založených na biologických zdrojoch. To si často vyžaduje podporu zo strany EÚ v podobe požiadaviek týkajúcich sa ekodizajnu, noriem, vyhlásení o klíme a environmentálnych vyhlásení o výrobkoch, ako aj rozvojových politík;

12. so znepokojením konštatuje, že podľa nedávneho dokumentu Spoločného výskumného centra v období 2015 – 2030 bude približne 11 % (viac ako 20 miliónov hektárov) poľnohospodárskej pôdy v EÚ vystavených vysokému potenciálnemu riziku nevyužívania v dôsledku faktorov súvisiacich s biofyzikálnou vhodnosťou pôdy, štruktúrou poľnohospodárskych podnikov a životaschopnosťou poľnohospodárstva, populačnými a regionálnymi špecifikami⁽¹⁾. Vzhľadom na uvedené skutočnosti výbor zdôrazňuje veľký potenciál opustenej poľnohospodárskej pôdy pre zvýšenú produkciu rôznych druhov biologických zdrojov za predpokladu, že takéto diverzifikované využívanie neohrozí poľnohospodársku pôdu s vysokou prírodnou hodnotou, ani nezniží biodiverzitu a potenciál obnovy biotopov a prirodzenej obnovy prírody;

13. pripomína, že v predchádzajúcom stanovisku k reforme spoločnej poľnohospodárskej politiky⁽²⁾ v súvislosti so životným prostredím a s potravinami poukázal na potrebu zdvojnásobiť v porovnaní s rokom 2017 plochu používanú na ekologické poľnohospodárstvo v členských štátoch alebo ju aspoň zvýšiť na 30 % využívanej poľnohospodárskej pôdy;

14. súhlasí so závermi správy o preskúmaní stratégie lesného hospodárstva EÚ v polovici obdobia, podľa ktorej by sa malo koordinovať preskúmanie stratégie lesného hospodárstva a reforma stratégie pre biohospodárstvo. Pri rozvoji lesného biohospodárstva a podpore inovácií treba dbať na súlad medzi rôznymi politikami EÚ.

Posilnenie odvetví biohospodárstva a zintenzívnenie ich činnosti, uvoľnenie investícií a trhov

15. sa domnieva, že inovácie v odvetví biohospodárstva v súčasnosti priťahujú investorov do podnikov len vtedy, ak sú spojené s vývojom výrobkov s vysokou pridanou hodnotou. Bolo by potrebné doladiť schémy pomoci s cieľom vyvinúť technológie súvisiace s výrobkami z biologických zdrojov, ktoré síce majú nízku trhovú hodnotu, ale ktoré majú nahradiť fosílné výrobky. Biologické zdroje energie si vyžadujú jasnejšie cenové mechanizmy bez toho, aby sa podrobne uvádzalo, na aké účely musia byť tieto zdroje použité. Dôsledné stanovovanie cien fosílnych zdrojov je predpokladom konkurencieschopnosti biohospodárstva;

16. zastáva názor, že zavedenie harmonizovaného systému regulácie noriem pre výrobky, ktoré sa môžu vyrábať udržateľným spôsobom a pre odpad z nich, ako aj záruka stability tohto systému na úrovni členských štátov by predstavovali významný pokrok pre organizácie pôsobiace v oblasti výskumu, vývoja a výroby výrobkov z biologických zdrojov;

17. vyzýva Európsku komisiu, aby podporovala procesy týkajúce sa výroby a predaja výrobkov z biologických materiálov v členských štátoch EÚ a množiteľských technológií v oblasti udržateľného biohospodárstva. EÚ by sa mala profilovať ako líder v odvetví prostredníctvom rozvoja najmodernejších technológií súvisiacich s biohospodárstvom s cieľom podporiť vytváranie pracovných miest a zabezpečiť dodávky vysokokvalitných výrobkov z biologických zdrojov;

18. zdôrazňuje, že platné pravidlá by mali zabrániť nadmernému administratívne zaťaženiu používateľov biologických zdrojov. V súčasnosti požiadavky týkajúce sa vykazovania udržateľnosti a ekonomických údajov (vrátane obchodných partnerov) vychádzajú tak z pravidiel štátnej pomoci, ako aj zo smernice o obnoviteľných zdrojoch energie (RED II). Je tiež dôležité zabrániť mikroriadeniu využívania rôznych biologických zdrojov energie za predpokladu, že tieto zdroje splňajú požiadavky na zníženie klimatického vplyvu a zlepšenie udržateľnosti. Najmä v biorafinériách sa rôzne toky zdrojov používajú na rôzne účely vrátane biopalív;

(1) Agricultural Land Abandonment in the EU within 2015-2030, JRC Policy Insights (október 2018), dostupné na <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc113718.pdf>.

(2) Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému *Reforma SPP* (COR-2018-03637).

19. sa nazdáva, že rozvoj biohospodárstva, najmä v menej rozvinutých regiónoch, je spojený s konkrétnymi projektmi a že dosiahnutie ústredných inovácií umožňuje monitorovať ich vývoj. Pokiaľ ide o iniciatívu BIOEAST a podobné iniciatívy zahŕňajúce viac ako jeden členský štát, výbor navrhuje, aby Komisia podporovala posilnenie pozitívnych synergií prostredníctvom tematických programov a subvencií. Je dôležité, aby prepojenie medzi činnosťami prenosu technológií a zdrojmi biomasy regiónov umožnilo dosiahnuť preukázateľné výsledky aj pre spoločnosť, ktoré dokazujú, že udržateľné biohospodárstvo je „zeleným“ srdcom obehového hospodárstva;

20. je presvedčený, že s cieľom urýchliť energetickú transformáciu a zvýšiť konkurencieschopnosť obnoviteľných zdrojov energie na trhu v porovnaní s fosílnymi palivami bez toho, aby sa to považovalo za neoprávnenú štátnu pomoc, by sa mala zväziť úprava smernice o zdaňovaní energie a pravidiel štátnej pomoci;

21. víta skutočnosť, že Európska komisia plánuje v nadchádzajúcich rokoch zaviesť nástroj na podporu politík zameraných na riešenie územnej nerovnováhy v oblasti biohospodárstva, ale zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť, aby tento nástroj fungoval aspoň do konca roku 2027, aby sa účinne znížili územné rozdiely, ktoré sa v tejto oblasti vyskytovali predtým;

22. víta začlenenie biotechnológií do stratégií pre inteligentnú špecializáciu (RIS3) vo viacerých krajinách EÚ. Stratégie inteligentnej špecializácie, ktorých príprava bola podmienkou ex ante pre prístup k európskym fondom výskumu, vývoja a inovácií, vymedzené počas programového obdobia 2014 – 2020, sú zároveň nástroje politickej činnosti, ktoré vykreslením regionálnych a územných charakteristík, sektorov a technologických priorít slúžia ako referenčné kritériá na vykonávanie politík. Ďalej sa domnieva, že regionálne RIS3 súvisiace s biohospodárstvom sú efektívnejšie, ak vychádzajú z koordinovaného úsilia medzi susednými regiónmi, ako aj na úrovni členských štátov s cieľom zabezpečiť ekologickú udržateľnosť z dlhodobého hľadiska, chrániť biodiverzitu a využiť potenciál biohospodárstva;

23. sa domnieva, že je potrebné posilniť podporu pre biotechnológie, a to tak z hľadiska priorít výskumu a inovácií, ako aj z hľadiska investičných priorít. Keďže biotechnológia predstavuje prepojenie medzi fázami spracovania biomasy, vďaka svojej vedomostnej základni a svojim nástrojmi je schopná, nielen znížiť negatívne vplyvy na životné prostredie, ale aj podporiť rozvoj biopriemyslu udržateľným spôsobom;

24. súhlasí s bodom 1.5 akčného plánu, v ktorom sa stanovuje rozvoj 300 udržateľných biorafinérií⁽³⁾. Navrhuje, aby sa pri budovaní novej biorafinérie na základe údajov z jednotného systému ukazovateľov a systému monitorovania pomohlo regiónom menej rozvinutým v oblasti biohospodárstva prekonať ich zaostávanie, a to v súlade s pravidlami a subvenciami SPP a 9. rámcového programu. Zavedenie technologických inovácií spolu s rozvojom súvisiacich systémov prenosu poznatkov umožní zabezpečiť ekologicky vhodné využívanie potenciálu, ktorý ponúkajú ekosystémy, čo môže viesť k udržateľným hodnotovým reťazcom biomasy;

25. sa domnieva, že optimalizácia, transformácia a integrácia hodnotových reťazcov si nevyhnutne vyžaduje aktívnu účasť miestnych a regionálnych zainteresovaných strán, a to najmä MSP, aby tak bol okrem prvovýrobcov zapojený celý podnikateľský reťazec. Kľúčový význam má podpora zapojenia MSP do procesu ich technologickej a obchodnej transformácie smerom k biohospodárstvu;

Rýchle zavádzanie biohospodárstva na miestnej úrovni v celej Európe

26. odporúča, aby Európska komisia venovala osobitnú pozornosť informovaniu zodpovedných osôb v mestskej správe a správe vidieckych oblastí, aby do procesu strategického plánovania, ako aj do dlhodobého rozpočtu zahrnuli príležitosti na výrobu a spracovanie biomasy;

27. zdôrazňuje, že konzultácie medzi susednými regiónmi by mali umožniť rozvoj technológií a riešení pre obehového ekologické poľnohospodárstvo v rámci vzájomnej spolupráce;

28. zastáva názor, že mestá by sa mali stať dôležitými piliermi obehového biohospodárstva. Obzvlášť dôležité je obehové materiálové hospodárstvo a recyklácia (resp. rafinácia) odpadov vrátane organického odpadu v mestách, pričom ich vykonávanie si vyžaduje nielen infraštruktúru a systémy zberu, spracovania a recyklácie (alebo rafinácie), ale aj zvyšovanie povedomia verejnosti. Výbor vyzýva Európsku komisiu, aby na tento účel koordinovaným spôsobom poskytla potrebné zdroje, medzi ktoré patrí aj spoločný a ďalší rozvoj technologických úprav a systémov prenosu poznatkov;

⁽³⁾ OECD, *Meeting Policy Challenges for a Sustainable Bioeconomy*, 2018, ISBN 9789264292345; BIO-TIC, *Plán rozvoja priemyselných odvetví s biotechnológiami v Európe*, 2015.

29. sa domnieva, že stratégia ani akčný plán sa v skutočnosti nezaoberajú otázkami správy vecí verejných. V záujme realizácie procesov vypracovaných v akčnom pláne je potrebné, aby sa príslušným subjektom a pri plnom rešpektovaní viacúrovňového riadenia prisúdila jasná zodpovednosť, aby sa zabezpečila účinná a efektívna implementácia každej časti stratégie;

30. považuje za potrebné harmonizovať právne predpisy, keďže 28 členských štátov v súčasnosti uplatňuje rozdielne pravidlá, pokiaľ ide o toky biomasy, ktoré sú hlavnými surovinami rozhodujúcich hodnotových reťazcov pre biohospodárstvo, a toky odpadu vzniknutého v dôsledku ich spracovania;

31. zastáva názor, že organizácie (napr. Európska sieť regiónov v oblasti chemického priemyslu, ECRN), platformy (napr. konzorcium pre priemyselné odvetvia využívajúce biologické materiály, BIC) a klastrové organizácie schopné maximalizovať potenciál získaných výsledkov a poznatkov a spájať miestne a regionálne iniciatívy môžu účinne podporovať procesy biohospodárstva. V budúcnosti bude mimoriadne dôležité začleniť ich do systémov prenosu **poznatkov**;

Pochopenie ekologických limitov biohospodárstva

32. navrhuje, aby sa ako základ pre hodnotenie výrobného potenciálu biomasy použili skôr ekologické hranice a ekosystémy ako administratívne hranice. Na dosiahnutie cieľov akčného plánu by sa mali množstvá vyrobenej biomasy presne vyhodnotiť a zaznamenať do jedného systému. To si vyžaduje koordinovanú spoluprácu medzi regiónmi, pričom je nevyhnutné vypracovať a vymedziť štandardizované metódy merania a kontroly pre toto hodnotenie;

33. víta podporu, ktorú Komisia poskytla v súlade s bodom 3.2 akčného plánu na rozvoj kartografických a štatistických systémov na monitorovanie ekosystému. Navrhuje však vypracovať a zaviesť jednotný európsky systém ukazovateľov na monitorovanie výroby biomasy. Je nevyhnutné, aby sa zaviedol jednotný informačný rámec pre zavedenie následných spracovateľských technológií a optimalizáciu ich prevádzky z hľadiska energetickej účinnosti, ochrany životného prostredia a logistiky biomasy;

34. navrhuje vytvorenie jednotného systému ukazovateľov, ktorý bude schopný poskytovať informácie o činnosti regiónov prostredníctvom základných ukazovateľov a špecifických ukazovateľov. Z hľadiska základných ukazovateľov sa navrhuje monitorovať tieto parametre: 1. HDP podľa regiónov (percentuálny podiel na národnom HDP); 2. medzinárodná činnosť v oblasti výskumu, vývoja a inovácie; 3. úsporné využívanie fosílnych palív; 4. znižovanie emisií, najmä amoniaku (NH₃) a skleníkových plynov (CO₂, CH₄); 5. výroba energie z obnoviteľných zdrojov (v tomto prípade sa navrhuje štandardizovať rozmer opatrenia). Špecifickými ukazovateľmi, ktoré môžu charakterizovať výkonnosť regiónov vo vzťahu k akčnému plánu stratégie pre biohospodárstvo, by boli: 1. počet nových pracovných miest (vo vzťahu k rozvoju biohospodárstva); 2. úloha biohospodárstva, pokiaľ ide o regionálnu výkonnosť; 3. rozsah úsilia o zachovanie a rozvoj biodiverzity (pridelené finančné prostriedky); 4. uchovanie životného prostredia a zníženie množstva odpadu;

35. sa nazdáva, že rozšírenie cezhraničných systémov podporujúcich inovačné procesy a možnosti spolupráce, ktoré osobitne podporujú rozvoj biohospodárstva, účinne prispieva k cezhraničnej koordinácii stratégií v susedných regiónoch. Spolupráca zameraná na podobné ekologické, sociálne a ekonomické prístupy môže usmerniť odbornú prípravu na miestnej úrovni a má tiež pozitívny vplyv na mieru zamestnanosti v jednotlivých odvetviach;

36. odporúča podporovať mechanizmy na dosiahnutie kompromisov medzi biodiverzitou a výrobou a hľadať synergie medzi rôznymi politikami. Zrýchlenie zmeny klímy vedie tiež k zmenám na mikroregionálnej úrovni;

37. vyzýva na vytvorenie globálneho rámca rozvoja, ktorý by prispel ku koordinácii opatrení politiky v oblasti klímy na úrovni Únie s cieľom bojovať proti strate biodiverzity, ako aj narušeniu životného prostredia, a zároveň zachovať a zlepšiť zdroje a úrodnosť pôdy;

38. víta vytvorenie stratégie pre biohospodárstvo v súlade s cieľmi v oblasti udržateľnosti spolu s akčným plánom, ktorého základným kameňom je ochrana oblastí výroby pred nadmerným využívaním a zároveň využívanie potenciálu biomasy. Výbor okrem iného víta ochranu zdrojov použitých ako základ pre výrobu a vyzýva Komisiu, aby regiónom zabezpečila spravodlivejší prístup k prostriedkom určeným na zvyšovanie povedomia;

Financovanie biohospodárstva

39. víta cieľ návrhov, ktoré Komisia pripravuje pre budúci viacročný finančný rámec na roky 2021 až 2027, ktorými sa má výrazne podporiť systematický výskum a inovácia v oblastiach a odvetviach týkajúcich sa biohospodárstva, najmä vďaka plánovanej sume vo výške 10 miliárd EUR ⁽⁴⁾, t. j. približne 10 % odhadovaného rozpočtu na časť programu Horizont Európa nazvanú „Potraviny a prírodné zdroje“ ⁽⁵⁾. Výbor tiež osobitne víta začlenenie „udržateľných, inkluzívnych a obehových riešení na biologickom základe“ do ôsmich partnerských oblastí programu;

40. zdôrazňuje však, že rozvoj biohospodárstva si vyžaduje holistický prístup, čo tiež znamená, že jeho financovanie si vyžaduje súčasné a koordinované využívanie rôznych zdrojov. Považuje za potrebné, aby sa na úrovni Európskej komisie posilnila doplnkovosť finančných nástrojov a rozvíjali vhodné nástroje vykonávania s cieľom koordinovať tieto zdroje v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu plus, Európskeho námorného a rybárskeho fondu, spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako aj zdrojov dostupných pre výskum, vývoj a inováciu a finančných nástrojov programu InvestEU so zámerom posilniť právomoci členských štátov, aby tak mohli plne využívať dostupné finančné zdroje na podporu biohospodárstva;

41. zdôrazňuje, že je dôležité zamerať sa na program InvestEU ako na budúci zdroj financovania biohospodárstva; žiada preto, aby biohospodárstvo zostalo cieľovou oblasťou financovania a naďalej bolo jednou z oblastí financovaných z programu InvestEU;

42. pripomína, že uvedený zámer zabezpečiť, aby 25 % rozpočtových výdavkov EÚ prispelo k dosiahnutiu cieľov v oblasti klímy, nepostačuje na dosiahnutie cieľov stanovených v Parížskej dohode. Už vo svojom stanovisku k balíku návrhov v súvislosti s viacročným finančným rámcom na roky 2021 – 2027 ⁽⁶⁾ uviedol, že návrh budúceho finančného výhľadu by sa mal zamerať na zvýšenie týchto záväzkov na úroveň viac ako 30 %, čo by prispelo k dekarbonizácii v oblasti energie, priemyslu a dopravy, ako aj k prechodu na obehové hospodárstvo. Tieto ciele podporujú rozvoj biohospodárstva primeraným tempom;

43. pripomína, že podľa návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inováciu, ktorý predložila Európska komisia, majú najvzdialenejšie regióny nárok na osobitné opatrenia v oblasti prístupu k horizontálnym programom Únie, a to vzhľadom na ich štrukturálnu, sociálnu a hospodársku situáciu. Výbor vyjadruje ľútosť, že predkladaný návrh toto uznanie neobsahuje, čo znamená, že v programe sa len ťažko zohľadnia osobitosti týchto regiónov a jedinečné možnosti, ktoré ponúkajú ako testovacie oblasti pre výskum a inovácie v oblastiach, ako sú biohospodárstvo alebo zmena klímy, v súlade s ich stratégiami inteligentnej špecializácie;

Vzdelávanie, školenie a informovanosť v oblasti biohospodárstva

44. je znepokojený štatistikou, podľa ktorej sa priemerný vek výrobcov a podnikateľov pôsobiacich v biohospodárstve každým rokom zvyšuje. Možno konštatovať, že v prípade, ak mladá generácia nedokáže nahradiť starnúce obyvateľstvo a ak nedôjde k prenosu poznatkov a získavaniu nových potrebných zručností a schopností, bude budúca ponuka kvalitných potravín v dostatočnom – a väčšom – množstve ohrozená. Prioritou by mal byť rozvoj vhodných systémov prenosu poznatkov v odvetviach biohospodárstva a inovatívny, sociálny, hospodársky a ekologický rozmer medziodvetvovej prepojenosti;

45. sa domnieva, že pracovná sila potrebná pre udržateľné hodnotové reťazce biologických zdrojov prispôbených ekosystému bude z dlhodobého hľadiska dostupná, ak sa budú riešiť osobitné potreby pracovnej sily sektorov v oblasti biohospodárstva, a to prostredníctvom progresívnych a koherentných modulov už od základného vzdelávania, ako aj modulov odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania, ktoré vypracujú členské štáty na základe otvorenej metódy koordinácie. Rovnako sa domnieva, že rozvoj týchto modulov je prvoradý, pretože vedomosti o environmentálnej kultúre a udržateľnosti sa musia preniesť na všetky úrovne vzdelávania, ako aj odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania. V tejto súvislosti vyzýva Európsku komisiu, aby členským štátom uľahčila spoločnú identifikáciu a definovanie spoločných cieľov, ako aj prostriedkov na ich dosiahnutie na úrovni EÚ;

⁽⁴⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje Európsky horizont – rámcový program pre výskum a inovácie a ktorým sa stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia, COM(2018) 435 zo 7. júna 2018.

⁽⁵⁾ Moderný rozpočet pre Úniu, ktorá chráni, posilňuje a obraňuje. Viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027, COM(2018) 321 z 2. mája 2018.

⁽⁶⁾ COR-2018-02389

46. zdôrazňuje, že vytvorenie trhového dopytu po výrobkoch z biologických zdrojov je nevyhnutné pre rozvoj biohospodárstva; upozorňuje na potrebu opatrení a činností na zvyšovanie povedomia, ale aj na podporu dopytu, čo si vyžaduje spoluprácu medzi Európskou komisiou, regiónmi a samosprávami.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Posilnenie vzdelávania v oblasti STE(A)M v EÚ

(2019/C 404/06)

Spravodajca: Csaba BORBOLY (RO/ELS), predseda okresného zastupiteľstva, Harghita**POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV,

1. víta, že významná časť miestnych a regionálnych samospráv v Európe uznala, že sa jej ponúkajú významné možnosti a zodpovednosti, pokiaľ ide o vymedzenie jednotného a integrovaného prístupu k vzdelávaniu v oblasti STEM (veda, technológia, inžinierstvo a matematika) a k rozvoju zručností a schopností súvisiacich s týmito disciplínami, ktoré sú vo svete čoraz viac rozšírené na rôznych úrovniach vzdelávania.
2. Zdôrazňuje, že kým v hospodárskych odvetviach s vysokou mierou inovácií, ako sú IKT, robotika, automatizácia, technický výskum a vývoj, logistika a rôzne inžinierske činnosti, možno predpokladať ďalší významný hospodársky rast, tento rast by mohlo zabrzdiť neprimerané vykonávanie vzdelávania v oblasti STEM.
3. Domnieva sa, že hoci v prípade STEM je určite možné hovoriť o osvedčenej metóde výučby starej niekoľko desaťročí, ktorej materiálne podmienky sa už uplatňujú, je tiež potrebné prijať nové opatrenia vzhľadom na to, že je dôležité mať k dispozícii väčší počet učiteľov schopných vybočiť z tradičných hraníc medzi rôznymi disciplínami a uprednostniť interdisciplinárny prístup k vzdelávaniu založený na aplikovanom výskume a vedeckých metódach a na projektoch, a vzhľadom na to, že v mnohých prípadoch potreba investovať v tejto oblasti doteraz nebola uznaná v národných politikách v oblasti vzdelávania jednotlivých členských štátov.
4. Zdôrazňuje skutočnosť, že vzdelávanie v oblasti STEM sa neobmedzuje len na súbežné alebo nezávislé šírenie rôznych vedeckých predmetov a disciplín, keďže jednou zo základných zásad je, že ich výučba sa musí plánovať a realizovať nie oddelene, ale v súlade medzi disciplínami a podľa systému, ktorý má v praxi multidisciplinárny charakter.
5. Poukazuje na to, že podľa viacerých štúdií sa počet pracovných miest v odvetviach súvisiacich s oblasťou STEM výrazne zvýši, a to aj v strednodobom horizonte, a že takmer vo všetkých členských štátoch je najnižšia miera nezamestnanosti práve v tejto oblasti.
6. Varuje, že podľa Svetového ekonomického fóra ⁽¹⁾ zreteľný rozpor medzi humanitnými a prírodnými vedami nepripravuje nové generácie na nové viacfunkčné úlohy, pre ktoré budú zamestnanci potrebovať technické, ako aj sociálne a analytické zručnosti. Požaduje preto silné zameranie na oblasť STEAM, ktorá žiakov a študentov vybaví zručnosťami, ako sú riešenie komplexných problémov, tvorivosť, kritické myslenie, riadenie ľudských zdrojov a kognitívna flexibilita.
7. Považuje za dôležité môcť na základe medzinárodných zistení v oblasti STEM tvrdiť, že sa oplatí túto oblasť nielen zohľadniť vo vyššom vzdelávaní, ale aj položiť jej základy na všetkých úrovniach počnúc základným vzdelávaním, a to tak, že sa škála základných zručností, ktoré musia byť dostupné pre všetkých, rozšíri o základné vedomosti súvisiace s oblasťou STEM vrátane vedecko-technickej gramotnosti.

(1) Global Challenge Insight Report, Svetové ekonomické fórum, január 2016.

8. Domnieva sa, že v súlade so zásadou subsidiarity a zásadou viacúrovňového riadenia je potrebné preskúmať, ako môže miestna a regionálna úroveň na základe otvorenej metódy koordinácie prispieť k odstráneniu súčasných nedostatkov a nesúladu, pokiaľ ide o odbornú prípravu, pracovnú silu a pracovné miesta v oblasti STEM, a to prostredníctvom koordinácie, a vytvoriť tak rovnaké podmienky na európskej úrovni.

9. Pripomína, že v záujme subsidiarity a decentralizácie v členských štátoch je potrebné riadne si uvedomiť, že miestne a regionálne samosprávy, ktoré financujú školy alebo inak podporujú vzdelávaciu sieť, majú nepochybne miesto v tomto procese, keďže zohrávajú kľúčovú úlohu pri získavaní finančných prostriedkov EÚ.

10. Domnieva sa, že pri odstraňovaní rozdielov v rozvoji medzi jednotlivými regiónmi môžu dôležitú úlohu zohrať miestne a regionálne iniciatívy, stratégie, akčné plány a riešenia prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva v oblasti STEM. Zlepšovanie kompetencií spojených s pracovnými miestami v oblasti STEM sa často neviaže na nákladnú tradičnú vzdelávaciu infraštruktúru a najmä v oblasti odborného vzdelávania a vzdelávania dospelých je veľa spôsobov, ako organizovať krátke, niekedy aj len niekoľkokmesačné formy špecializovanej odbornej prípravy. Keďže prítomnosť kvalifikovaných pracovníkov v oblasti STEM je rozhodujúcim faktorom pre regionálnu konkurencieschopnosť, zásahy miestnych a regionálnych samospráv do tejto oblasti môžu byť obzvlášť účinné. Riadenie oblasti STEM ako miestnej a regionálnej vzdelávacej priority, ako aj koordinované rozvojové investície a iniciatívy môžu preto výrazne prispieť k zmierneniu negatívnych účinkov súvisiacich s únikom mozgov tým, že sa pracovníkom v oblasti STEM ponúknu primerané miestne kariérne možnosti.

11. Domnieva sa, že zapojenie profesijných organizácií a komôr, ktoré sú aktívne a dobre integrované na miestnej a regionálnej úrovni, do plánovania odbornej prípravy a samotného vzdelávacieho procesu pomôže zefektívniť prístup k oblasti STEM, a tým umožní lepšie vyjadriť a náležite presadiť pridanú hodnotu a záujmy miestnej a regionálnej úrovne.

12. Vzhľadom na programovanie fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 a v súlade so správami pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra, ktoré sú usmernením pre túto oblasť, vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby dali primeranú prioritu podpore iniciatív na miestnej a regionálnej úrovni súvisiacich s oblasťou STEM a prijali opatrenia potrebné na realizáciu nevyhnutných investícií z fondov členských štátov alebo Únie, a aby sa pri plánovaní politiky súdržnosti viac zamerali na nedostatky v zručnostiach STEM. Rovnako žiada Komisiu, aby pri vypracúvaní usmernení pre politiku zamestnanosti a v rámci „zvyšovania ponuky pracovnej sily a zručností“, ktorými sa riešia štrukturálne nedostatky systémov vzdelávania a odbornej prípravy, podnecovala členské štáty k primeranej podpore iniciatív súvisiacich s oblasťou STEM, keďže môžu prispieť k udržaniu európskeho hospodárskeho modelu založeného na poznatkoch, ktorý sa môže úspešne rozvíjať a zároveň byť inkluzívny a podporovať rovnosť príležitostí.

13. Domnieva sa, že teraz nastal čas, aby okrem ambiciózných projektov európskeho vzdelávacieho priestoru Európska komisia zabezpečila, že v rámci svojho priameho riadenia príslušných programov EÚ zohľadní aj všetky priority súvisiace s oblasťou STEM. Okrem toho odporúča, aby Komisia podporovala prezentáciu a výmenu najlepších postupov v oblasti STEM aj prostredníctvom účelového portálu EÚ.

14. Odporúča, aby Európska komisia a členské štáty vynaložili koordinované úsilie s cieľom zabezpečiť:

- rodovo neutrálny prístup vo vzdelávaní, poradenstve a príprave učebných plánov v oblasti STEM,
- rozšírenie hodnotiacej tabuľky „Ženy v digitálnom svete“ (Women in Digital), čo je každoročná hodnotiacia tabuľka Európskej komisie na monitorovanie účasti žien na digitálnom hospodárstve, aj na posudzovanie získavania zručností v oblasti STEM ženami a obsadenia pracovných miest v oblasti STEM ženami,
- dodržiavanie jazykových práv etnických a jazykových menšín aj v inovatívnych vzdelávacích prístupoch, aby ich vzdelávacie materiály a učebné plány nezaostávali za inými,
- priame a účinné opatrenia a výmeny osvedčených postupov pri oslovovaní mladých ľudí, ktorí sa vzdelávajú, ale aj takých, ktorí nie sú zamestnaní, nevzdelávajú sa, ani sa odborne nepripravujú, s cieľom prilákať ich do kurzov a na pracovné miesta v oblasti STEM.

Žiada konkrétne opatrenia na spochybnenie rodových stereotypov, podporu zručností a vzdelávania žien v oblasti STEM a presadzovanie väčšieho počtu žien na pracovných miestach a v podnikaní v oblasti STEM.

15. Vyjadruje svoje obavy nad skutočnosťou, že v posledných desaťročiach bolo možné v oblasti STEM pozorovať tri znepokojujúce nedostatky:

- i. v celej Európe a na všetkých úrovniach vzdelávania je nedostatok učiteľov v oblasti STEM;
- ii. záujem študentov o predmety v oblasti STEM v mnohých prípadoch klesá;
- iii. výsledky vzdelávacieho systému nie sú vždy v súlade s potrebami trhu práce.

16. Domnieva sa však, že tieto otázky by sa nemali vnímať ako problém, ale ako konkrétna výzva, ktorú treba riešiť, a že je v záujme účinného riešenia nevyhnutné vhodne plánovať, vytvoriť miestne a regionálne partnerstvá a spolupracovať so zamestnávateľmi. Okrem toho skutočnosť, že len deväť členských štátov má v súčasnosti národnú stratégiu v oblasti STEM, zdôrazňuje naliehavosť optimálneho riešenia tejto otázky všetkými členskými štátmi prostredníctvom miestnych a regionálnych stratégií.

17. Zdôrazňuje, že pomerné zastúpenie žien v tomto vzdelávaní a v týchto povolaniach je nízke, čo znamená, že jednak ešte treba vynaložiť obrovské úsilie na dosiahnutie rovnosti mužov a žien, jednak aj to, že táto oblasť a tieto povolania majú potenciál rastu. U mladších dievčat môžu pri zvažovaní oblasti STEAM zohrávať dôležitú motivačnú úlohu vzory. Pre všetky vekové skupiny je potrebné zaviesť viaceré opatrenia vrátane vytvorenia programov odborného poradenstva a osobitných štipendií a grantov na odborné stáže. Zo štúdií vyplýva, že odstránením rodových rozdielov v oblasti STEM by sa prispelo k zvýšeniu HDP EÚ na obyvateľa o 2,2 až 3,0 % a k zvýšeniu zamestnanosti v EÚ o 850 000 až 1 200 000 pracovných miest do roku 2050, zatiaľ čo rovnaká účasť žien na rýchlo sa rozvíjajúcom, i keď vysoko segregovanom odvetví IKT by viedla ku každoročnému zvýšeniu HDP EÚ o približne 9 miliárd EUR (?).

18. Konštatuje, že v súčasnosti v 35 európskych krajinách tvoria ženy menej ako pätinu absolventov informatiky (?). Poukazuje na to, že odstránenie rodových rozdielov v zručnostiach súvisiacich s oblasťou STEM má o to zásadnejší význam, že vytváranie pracovných miest sa čoraz viac sústreďuje v odvetviach súvisiacich s oblasťou STEM, pričom približne 120 000 nových pracovných miest sa každoročne vytvára v odvetví IKT. Podľa Európskej komisie by Európa mohla do roku 2020 čeliť nedostatku až 900 000 kvalifikovaných pracovníkov v oblasti IKT (?). Zdôrazňuje v tejto súvislosti, že pomoc so zapojením väčšieho počtu dievčat a žien do oblasti STEM si vyžaduje partnerstvo s rodičmi, vzdelávacími inštitúciami, všetkými úrovňami verejnej správy a priemyslu, pričom kľúčovými prvkami sú motivácia, mentorstvo a podpora ženských vzorov.

19. Vidí tiež významné príležitosti pre regionálne a občianske univerzity v súvislosti so šírením STEM, keďže vzdelávanie a univerzitné odbory v oblasti STEM môžu mať medzinárodný rozmer, a preto môžu byť obzvlášť lákavé pre univerzity, ktoré chcú byť úspešné, ale aj vzhľadom na to, že nové smery v oblasti STEM, ako sú rozvoj tímovej práce, podpora medziprofesijnej spolupráce, propagácia a podpora učňovského vzdelávania, posilňovanie vzdelávania založeného na projektoch, začlenenie znevýhodnených a zdravotne postihnutých študentov alebo študentov patriacich k menšine do vzdelávacieho procesu a procesu odbornej prípravy, môžu prisúdiť priekopnícku úlohu regiónom, ako aj ich univerzitám a odborným školám, v ktorých inovátori v skorom štádiu využívajú príležitosti, ktoré im ponúka oblasť STEM.

20. Zdôrazňuje, že v prípade miestneho a regionálneho plánovania modulov oblasti STEM je možné do ponuky vzdelávania začleniť osobitné miestne znalosti. Dôležitým predpokladom toho je ďalší rozvoj možností a právomocí miestnych a regionálnych samospráv aj v tejto oblasti.

21. Upriamuje pozornosť na skutočnosť, že doplnenie zložky súvisiacej s umením, kreativitou a dizajnom do oblasti STEM môže poskytnúť príležitosť na využitie osobitných miestnych a regionálnych riešení a zvyklostí, a že súčasne takéto rozšírenie oblasti STEM otvára v oblastiach STEAM skutočné možnosti inovácií vo vzdelávaní a v odbornej príprave, ktorých úspešné využívanie by umožnilo aj európskym regiónom ísť príkladom na celom svete, čo by mohlo poskytnúť dodatočný impulz ich rastúcim inovačným kapacitám, keďže začlenenie umenia môže viesť k výraznému zvýšeniu tvorivosti v tejto oblasti. Pripomína, že podľa nedávnej štúdie OECD (?) má umelecké vzdelávanie čoraz väčší význam v spoločnostiach založených na inovácii, pričom rastie počet univerzít, ktoré rozvíjajú nové typy medziodborových učebných osnov.

(?) Economic Benefits of Gender Equality in the EU (Hospodárske výhody rodovej rovnosti v EÚ), Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE), 2017.

(?) Where are tomorrow's female scientists (Kde sú vedecké pracovníčky zajtra?), portál OECD venovaný rodovým údajom (<https://www.oecd.org/gender/data/wherearetomorrowsfemalescientists.htm>)

(?) Digital skills, jobs and the need to get more Europeans online (Digitálne zručnosti, pracovné miesta a potreba pripojiť viac Európanov online) (https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/ansip/blog/digital-skills-jobs-and-need-get-more-europeans-online_en)

(?) Art for Art's Sake? The impact of Arts education (Umenie pre umenie? Vplyv umeleckého vzdelávania) (https://read.oecd-ilibrary.org/education/art-for-art-sake_9789264180789-en#page1)

22. Domnieva sa, že na jednej strane by bolo užitočné rozšíriť aj na rodičov opatrenia na zvyšovanie informovanosti a presvedčanie spojené s oblasťami STEM a STEAM, a na druhej strane, že je nevyhnutné nájsť vhodné metódy na upútanie pozornosti detí primeraným a lákavým spôsobom, pokiaľ ide o zložky STEM v ranom štádiu, a to už v predškolských programoch.

23. Vyzýva Európsku komisiu, aby prijala potrebné opatrenia v rámci obnovenia bolonského procesu a v kontexte procesu, ktorý má viesť k automatickému uznávaniu diplomov, a žiada ju, aby zabezpečila, že otázka vzájomného uznávania diplomov a odborného vzdelávania v oblasti STEM a umenia sa bude riešiť čo najskôr, a to prioritne a vhodným spôsobom.

24. Nabáda členské štáty a Európsku komisiu, aby pomocou dostupných nástrojov a po dohode s miestnymi a regionálnymi samosprávami so zapojením regionálnych a občianskych univerzít zmapovali učebné plány týkajúce sa oblastí STEM a STEAM pre rôzne úrovne vzdelávania, čo by umožnilo jednoduchšie a pružnejšie zavedenie odborov STEM, a to aj ako miestneho vzdelávacieho programu. Žiada Komisiu, aby navrhla integrovaný rámec kompetencií v oblasti STEM s cieľom zlepšiť v EÚ normy týkajúce sa porovnateľnosti a dosiahnuteľnosti.

25. Žiada Európsku komisiu a Eurostat, aby zdokonalili metódu zberu údajov podľa ich relevantnosti, aby zabezpečili, že sa budú jednoznačne rozlišovať systémy vzdelávania STEM ako oddelených predmetov a systémy založené na holistickej interpretácii STEM, a aby objasnili regionálny rozmer celej oblasti, čo tiež uľahčí rozvoj miestnych a regionálnych stratégií v oblasti STEM.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Tvorba komplexného rámca Európskej únie v oblasti endokrinných disruptorov

(2019/C 404/07)

Spravodajca:	Uno SILBERG (EA/EE), predseda obecnej rady v Kose
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tvorba komplexného rámca Európskej únie v oblasti endokrinných disruptorov
	COM(2018) 734 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. zastáva názor, že bolo dôležité, aby Komisia začala s rozsiahlou revíziou súčasného právneho rámca v oblasti endokrinných disruptorov, a stotožňuje sa s názorom, že je potrebné aktualizovať koncepciu EÚ, pokiaľ ide o posudzovanie endokrinných disruptorov, aby aj naďalej zodpovedala najaktuálnejšiemu vývoju a dôsledne riešila problematiku súvisiacu s týmito látkami v rôznych oblastiach, vychádzajúc z rozšírených poznatkov, dosiahnutých výsledkov a získaných skúseností;
2. považuje za povážlivé, že od roku 1999 čoraz viac vedeckých údajov dokázateľnejšie spája expozíciu endokrinným disruptorom s ľudskými chorobami, resp. negatívnymi účinkami na živočíchy a rastliny;
3. považuje doterajšie informácie o endokrinných disruptoroch určené verejnosti za znepokojujúco povrchné, pretože mnohým občanom sú pojmy „endokrinná funkcia“ a „endokrinné disruptory“ zrejme neznáme;
4. podporuje iniciatívy komisie, ktorými chce dosiahnuť vysokú úroveň ochrany občanov EÚ a životného prostredia, a zároveň také prispôsobenie vnútorného trhu, ktoré bude zohľadňovať nové okolnosti a bude prospešné spotrebiteľom;
5. poukazuje na konflikty, ktoré môžu vzniknúť medzi vysokou úrovňou ochrany občanov a životného prostredia na strane jednej a zameraním podnikov na zisk na strane druhej. So zreteľom na túto skutočnosť je potrebné vopred zvážiť vplyvy opatrení a riziká pre hospodárstvo;
6. vyzýva Komisiu, aby už ďalej neodkladala vypracovanie a prijatie novej stratégie pre endokrinné disruptory;
7. žiada doplniť novú stratégiu o presný časový plán na to, aby sa do všetkých príslušných právnych predpisov EÚ zapracovali vhodné kritériá týkajúce sa endokrinných disruptorov a dosiahol sa pokrok, najmä pokiaľ ide o znižovanie expozície najzraniteľnejších skupín týmto chemickým látkam;
8. vyzýva Komisiu, aby čo najskôr odstránila rozdiely, ktoré existujú medzi právnymi predpismi EÚ, a zjednotila zaobchádzanie s endokrinnými disruptormi, pričom treba vychádzať z predpokladu, že nie je možné s dostatočnou istotou stanoviť bezpečnú úroveň expozície;
9. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby dali prioritu záujmom súvisiacim so zdravím občanov a zároveň zohľadnili záujmy spotrebiteľov a priemyslu a aby výrazne navýšili prostriedky na nezávislý, verejne financovaný výskum endokrinných disruptorov a bezpečných alternatív k nim, ako aj iných inovatívnych riešení;

10. sa domnieva, že Európa má v medzinárodnej spolupráci v oblasti skúmania, kontroly a identifikácie endokrinných disruptorov vedúce postavenie. Vyslovuje sa za zlepšenie zberu a výmeny údajov a podporuje myšlienku medzinárodnej klasifikácie endokrinných disruptorov;

Vedecké poznatky o endokrinných disruptoroch

11. je presvedčený, že by sa orgány všetkých úrovní samosprávy a verejnej správy mali podieľať na financovaní výskumu endokrinných disruptorov, aby sa odstránili medzery vo vedomostiach a získali potrebné poznatky;

12. zdôrazňuje, že je potrebné informovať o tom, ako a v akej miere sú ľudia a iné živé organizmy vystavené endokrinným disruptorom, ako sa tieto látky šíria a aké majú účinky na ľudské zdravie, ako aj na živočíchy a rastliny;

13. výslovne podporuje návrh obsiahnutý v predloženom oznámení, aby sa prostredníctvom programu Horizont Európa vyčlenili prostriedky na výskum s cieľom dôkladnejšie preskúmať nasledujúce aspekty: účinok zmesi/kokteilový účinok, posudzovanie nebezpečnosti a rizík, odstraňovanie rizikových látok z výroby a vo fázach na konci životného cyklu, ekologické inovácie, sanácia znečistenia životného prostredia, styčné body medzi chemikáliami, výrobkami a odpadom;

14. vyzýva Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) a Európsku chemickú agentúru (ECHA), aby posilnili svoju spoluprácu a vzájomnú koordináciu s cieľom účinne využiť dostupné prostriedky na komplexné hodnotenia;

15. poukazuje na správu o nákladoch pri nečinnosti (The Cost of Inaction⁽¹⁾), ktorú nechala vypracovať Severská rada ministrov a v ktorej sa uvádza, že (nediskontované) náklady vyplývajúce z účinku endokrinných disruptorov na reprodukčné zdravie mužov v EÚ s 28 členskými štátmi predstavujú 1 267 mil. EUR ročne;

16. poukazuje aj na zistenia inej štúdie⁽²⁾, podľa ktorej majú endokrinné disruptory súvis so znižovaním IQ a s tým spojeným úbytkom intelektuálnych schopností, ako aj s autizmom, poruchami pozornosti/hyperaktivitou, endometriózou, myómom na maternici, obezitou u detí aj dospelých, cukrovkou typu 2, kryptorchizmom, mužskou neplodnosťou a vyššou úmrtnosťou v dôsledku nedostatku testosterónu. Podľa tejto štúdie tak v Európe vznikajú ročné náklady 1 63 miliárd EUR (1,28 % HDP EÚ);

17. má pochybnosti, pokiaľ ide o definíciu stanovenú v roku 2002 v rámci Medzinárodného programu chemickej bezpečnosti (spoločného programu viacerých agentúr Organizácie Spojených národov vrátane Svetovej zdravotníckej organizácie), podľa ktorej je endokrinný disruptor exogénna látka alebo zmes, ktorá mení funkciu(-ie) hormonálneho systému, a tým spôsobuje poškodenie zdravia intaktného organizmu alebo jeho potomstva alebo (sub)populácií, pretože s ohľadom na súčasné poznatky je príliš obmedzená a nedostatočne zohľadňuje účinky na živočíchy a rastliny;

18. navrhuje, aby sa na základe súčasných poznatkov zvažilo nasledujúce znenie definície endokrinných disruptorov: „endokrinný disruptor je exogénna látka alebo zmes chemických látok, ktorá mení funkciu(-ie) hormónov a hormonálneho systému, čím má škodlivé účinky na fyziologické a vývojové procesy vrátane zdravia ľudí a zvierat a ich potomstva“;

19. zdôrazňuje, že nepostačuje skúmať len súvis medzi endokrinnými disruptormi a ochoreniami u ľudí. Je potrebné sa na túto otázku pozeráť aj z hľadiska ľudského zdravia, vplyvu na živočíchy, rastliny a životné prostredie, ako aj so zreteľom na to, aby sa zabránilo akýmkoľvek vplyvom na spoločnosť v širšom zmysle slova, zo sociálneho aj hospodárskeho hľadiska;

20. zdôrazňuje, že síce existuje zhoda v tom, že najcitlivejším časom expozície endokrinným disruptorom sú dôležité obdobia vývoja, ako je napríklad vývoj plodu a puberta, považuje však za povážlivé, že expozícia endokrinným disruptorom v týchto fázach môže mať trvalé následky a v ďalšom priebehu života viesť k zvýšenej náchylnosti na choroby;

21. odporúča prehĺbiť a zverejniť poznatky o príčinách výskytu niektorých chorôb, napríklad o príčinách nárastu počtu detí narodených s autizmom alebo nárastu ochorenia rakoviny semenníkov;

⁽¹⁾ <https://www.norden.org/en/publication/cost-inaction>

⁽²⁾ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27003928>

22. okrem toho zdôrazňuje, že dnešné vedecké poznatky neposkytujú dostatočný základ na stanovenie bezpečnej hodnoty, pod ktorou by nedochádzalo k škodlivým účinkom. Endokrinné disruptory by sa preto mali považovať za tzv. bezprahové látky, čo znamená, že akákoľvek expozícia týmto látkam môže byť riziková, predovšetkým počas kritických vývojových období (prenatálne, postnatálne a pubertálne), a že treba zohľadňovať ich účinky v zmesi s inými látkami;
23. vyjadruje znepokojenie nad tým, že sa výskum doteraz sústredil len na obmedzený počet endokrinných vplyvov. V uplynulých rokoch sa však podarilo dokázať, že aj iné oblasti endokrinného systému môžu byť citlivé na endokrinné disruptory a že endokrinné disruptory môžu pôsobiť spoločne, a tým spôsobovať dodatočné účinky („účinnok zmesi“ alebo „kokteilový účinok“), a teda expozícia kombinácii endokrinných disruptorov môže spôsobiť nepriaznivý účinok pri koncentráciách, v prípade ktorých sa jednotlivo nepozoroval žiadny účinok;
24. zdôrazňuje, že je potrebný ďalší výskum financovaný hlavne v rámci programu Horizont 2020, ktorým by sa objasnili účinky expozície endokrinným disruptorom, pokiaľ ide o etiopatogénu a priebeh chorôb, ako aj na živočíchy a rastliny;
25. považuje za potrebné zrealizovať výskumné práce týkajúce sa navrhovania, ďalšieho vývoja a validácie skúšobných metód, ako aj vypracovania prognostických modelov;
26. podporuje celené úsilie o zlepšenie dostupnosti testovacích usmernení na identifikáciu endokrinných disruptorov a odstránenie nedostatkov zistených na úrovni EÚ a medzinárodnej úrovni, a to pod záštitou Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD);
27. vyzýva Komisiu, aby podporila celené výskumné projekty (vrátane vývoja nových testovacích a analytických metód) týkajúce sa látok, ktoré môžu narušiť endokrinný systém, a zamerala sa na negatívne účinky pri nízkej koncentrácii alebo kombinovanej expozícii;
28. vyzýva Komisiu, aby vypracovala metódy *in vitro* a *in silico* s cieľom obmedziť pri skúmaní endokrinných disruptorov na minimum testovanie na zvieratách;
29. s potešením berie na vedomie doteraz podporované alebo zadané výskumné práce a dúfa, že na ďalšiu podporu výskumu endokrinných disruptorov bude vyčlenených podstatne viac rozpočtových prostriedkov;

Doterajšia politika a regulácia EÚ v oblasti endokrinných disruptorov

30. víta rôzne iniciatívy a návrhy Komisie týkajúce sa prístupu k endokrinným disruptorom, medzi inými návrh nariadenia o transparentnosti a udržateľnosti hodnotenia rizík, stratégiu EÚ pre plasty, smernicu o pitnej vode, novú dohodu pre spotrebiteľov, balík návrhov o výrobkoch na vnútornom trhu, ako aj aktualizáciu právneho rámca bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci;
31. však pripomína, že v rozhodnutí Európskeho parlamentu a Rady č. 1386/2013/EÚ z 20. novembra 2013 o všeobecnom environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 s názvom „Dobry život v rámci možností našej planéty“⁽³⁾ bola Komisii uložená úloha zaviesť do roku 2015 horizontálne opatrenia zamerané o. i. na „minimalizáciu vystavenia látkam s vlastnosťami narušujúcimi endokrinný systém“ a vypracovať do roku 2018 stratégiu Únie v tejto oblasti. Vyjadruje preto poľutovanie nad skutočnosťou, že predložený dokument ani zďaleka nespĺnil záväzky z roku 2013;
32. poukazuje na to, že zásady „lepšej regulácie“ by nemali oddialiť žiadne opatrenia zamerané na odvrátenie alebo obmedzenie potenciálne závažných alebo nezvratných dôsledkov na ľudské zdravie a/alebo životné prostredie, ako to vyplýva zo zásady obozretnosti zakotvenej v zmluvách EÚ;
33. opätovne pripomína, že Európska únia sa zaviazala podniknúť na medzinárodnej úrovni kroky v oblasti škodlivých látok a poukazuje na vyhlásenia WHO Europe z Parmy a Ostravy;
34. víta rozsiahle národné opatrenia na obmedzenie používania endokrinných disruptorov, ktoré zaviedli Francúzsko, Švédsko, Dánsko a Belgicko s cieľom lepšie chrániť svojich občanov. Vyzýva Komisiu, aby si brala príklad z týchto priekopníckych štátov a zabezpečila najvyššiu možnú úroveň ochrany pre všetkých občanov v EÚ;

(3) Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 171.

35. sa domnieva, že v právnych predpisoch by sa mala venovať väčšia pozornosť aktivitám v hornej časti dodávateľského reťazca, t. j. tomu, aby výrobcovia chemikálií, liekov atď. podliehali prísnejším požiadavkám. Zameranie na ďalšie kroky v procese čistenia v zariadeniach na dodávku pitnej vody a zariadeniach na čistenie odpadových vôd nie je nákladovo efektívne;

36. je znepokojený tým, že napríklad na rozdiel od tabakových výrobkov nie je možné sa úplne vyhnúť látkam, ktoré ovplyvňujú endokrinný systém, keďže sa vyskytujú všade a do organizmu ľudí v Európe sa dostávajú bez toho, aby o tom ľudia vedeli alebo to chceli;

37. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby európskym občanom dali k dispozícii v primeranej forme a v zrozumiteľnom jazyku spoľahlivé informácie o rizikách spojených s endokrinnými disruptormi, ako aj o ich účinkoch a možnostiach zníženia vystavenia týmto látkam;

38. žiada zákaz používania bisfenolov a ftalátov v materiáloch, ktoré prichádzajú do kontaktu s potravinami;

39. poukazuje na to, že bisfenol A (BPA) sa často nahrádza bisfenolom S (BPS), bisfenolom F (BPF) a bisfenolom HPF (BHPPF), ktoré sú dosiaľ len veľmi málo preskúmané, avšak vykazujú podobné endokrinné účinky. Domnieva sa preto, že zákonodarné orgány by nemali regulovať používanie jednotlivých látok, ale skupín látok s podobnými vlastnosťami. Ak neexistujú žiadne spoľahlivé údaje, ktoré by dokazovali opak, malo by sa predpokladať, že všetky látky s podobnou štruktúrou majú rovnaké škodlivé toxikologické vlastnosti ako najškodlivejšia známa látka tejto skupiny;

40. konštatuje, že prístup založený na zásade predbežnej opatrnosti a jeho prísne dodržiavanie je aj vo vlastnom záujme (chemického) priemyslu, pretože prispieva k investíciám do výskumu a vývoja inovatívnych a ekologicky vhodných výrobkov, ako aj bezpečnejších a udržateľných alternatív, čo má pozitívny vplyv na rozvoj vnútorného trhu a hospodárstva ako celku;

41. navrhuje zmodernizovať právny rámec a ustanovenia EÚ týkajúce sa ochrany, pokiaľ ide o endokrinné disruptory, ktoré majú priamy vplyv na ľudské zdravie, aby sa napríklad právne predpisy a usmernenia týkajúce sa kozmetických výrobkov zameriavali aj na ochranu tehotných žien;

42. navrhuje preskúmať rizikové územia a oblasti, napríklad poľnohospodárske plochy a trvalé trávne porasty hnojené kalom, okolie skládok a spaľovní odpadu, či v širšom zmysle regióny, ako je Pobaltsko, Stredozemie, Podunajsko a pod.;

Dosiahnutie pokroku pri opatreniach EÚ v oblasti endokrinných disruptorov – Vplyv plánovaných opatrení na miestnu a regionálnu úroveň

43. víta skutočnosť, že Komisia začne kontrolu vhodnosti s cieľom vyhodnotiť, či príslušné právne predpisy EÚ týkajúce sa endokrinných disruptorov spĺňajú svoj všeobecný cieľ ochrany ľudského zdravia a životného prostredia prostredníctvom znížovania expozície týmto látkam na minimum;

44. víta, že stanovenie politiky v tejto oblasti je založené na najnovších vedeckých poznatkoch o endokrinných disruptoroch;

45. považuje za nevyhnutné, aby občania boli čo najlepšie informovaní o poznatkoch týkajúcich sa endokrinných disruptorov a ich šírenia, ako aj o rizikách s nimi spojených;

46. považuje za dôležité, aby Komisia zmobilizovala všetky sily na identifikáciu jedovatých chemických látok vrátane endokrinných disruptorov vo výrobkoch a stanovila a presadila zodpovedajúce informatívne označovanie a pod.;

47. sa domnieva, že miestne a regionálne samosprávy síce obvykle nemajú právomoci prijímať právne predpisy v oblasti endokrinných disruptorov, no napriek tomu sú povinné starať sa o blaho svojich obyvateľov (vo väčšine členských štátov je za systémy zdravotnej starostlivosti zodpovedná regionálna úroveň);

48. považuje preto za potrebné a súčasne dôležité z etického aj hospodárskeho hľadiska, aby sa miestna a regionálna úroveň vyjadřila k endokrinným disruptorom, keďže, ako je známe, ovplyvňujú zdravie súčasnej generácie i budúcich generácií;

49. nemá žiadne pochybnosti o tom, že miestne a regionálne samosprávy sú pripravené chrániť budúce generácie, pričom sa neskonia ani pred rastúcim tlakom silného priemyslu a niektorých obchodných partnerov EÚ;

50. keďže neexistujú primerané a komplexné národné a európske právne predpisy o endokrinných disruptoroch, vyzdvihuje iniciatívy za mestá a územia bez látok narúšajúcich endokrinný systém, za mestá bez rizikových látok a mestá bez pesticídov, ktoré prijali miestne a regionálne samosprávy s cieľom zmenšiť vystavenie obyvateľstva chemickým látkam narúšajúcim endokrinný systém, a to najmä v prípade najzraniteľnejších skupín, detí a tehotných žien;

51. považuje za dôležité, aby sa v oblasti politických opatrení EÚ zameraných na endokrinné disruptory dosiahol pokrok a aby sa analyzovali účinky plánovaných opatrení na miestnu a regionálnu úroveň;

52. pripomína, že niektoré ftaláty sa v súčasnosti používajú v zdravotníctve na zaistenie toho, aby boli zdravotnícke pomôcky dostatočne mäkké. Predtým, než sa bude môcť znížiť obsah ftalátov, sa musí podporiť vývoj nových produktov s rovnakými vlastnosťami. V prípade ďalšieho používania týchto látok je tiež dôležité zabezpečiť, aby sa výrobky vhodne odstraňovali prostredníctvom efektívnych systémov zberu a zneškodňovania;

53. je presvedčený o tom, že prioritizácia ukazovateľov týkajúcich sa ľudského zdravia pred záujmami priemyslu a jednotného trhu prináša nové výzvy pre rozvoj a zavádzanie udržateľných technológií v prospech zdravia a životného prostredia a pravdepodobne by prospela konkurencieschopnosti podnikov tým, že by ich prinútila inovovať a investovať do inteligentnejších dlhodobých riešení. Musí však byť založená na solídnych vedeckých poznatkoch a sprevádzaná analýzou sociálno-ekonomických dôsledkov.

V Bruseli 26. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Cezhraničný rozmer znižovania rizika katastrof

(2019/C 404/08)

Spravodajca: Roberto CIAMBETTI (EKR/IT), predseda a poslanec zastupiteľstva regiónu Benátsko**POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. zdôrazňuje, že prírodné katastrofy spôsobujú čoraz rozsiahlejšie a častejšie škody, ktoré majú vplyv na ľudské životy aj hospodársky dosah. Každý rok si prírodné katastrofy vyžadujú približne 90 000 ľudských životov a zasiahnu takmer 160 miliónov ľudí na celom svete. V rokoch 1980 až 2016 predstavovali prírodné katastrofy spôsobené poveternostnými podmienkami a klímou približne 83 % finančných strát v členských štátoch EÚ;
2. zdôrazňuje, že prírodné katastrofy nepoznajú hranice, preto si rozvoj prevencie, budovanie odolnosti a účinná reakcia na núdzové situácie vyžadujú cezhraničnú spoluprácu. Účinná cezhraničná spolupráca by bola značným prínosom pre 37,5 % obyvateľstva v EÚ žijúceho v pohraničných oblastiach;
3. zdôrazňuje, že aj možnosť rozsiahleho cezhraničného výpadku prúdu, tzv. blackout, by mohla spôsobiť vážne núdzové situácie, preto by sa mali naliehavo prijať konkrétne opatrenia na zníženie rizika takýchto katastrof a posilniť cezhraničné kontakty;
4. opätovne zdôrazňuje, že schopnosť výrazne znížiť riziko a dôsledky katastrof treba začleniť do všetkých stratégií v rámci investičných politík EÚ, aby verejné financie pomáhali komunitám stať sa odolnejšími voči negatívnym dôsledkom katastrof a nezvyšovali riziko ohrozenia života občanov. S poľutovaním konštatuje, že v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov vo všeobecnosti, a najmä v rámci Kohézneho fondu, sa ako podmienka realizácie projektov v oblasti infraštruktúry financovaných z prostriedkov EÚ nevyžaduje posúdenie rizika katastrof;
5. zastáva názor, že hoci EÚ má v súčasnosti k dispozícii dva nástroje (mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany a Fond solidarity EÚ), prostredníctvom ktorých chce pomáhať koordinovať reakciu na prírodné katastrofy a posilňovať odolnosť voči nim, je potrebné zaujať prístup, ktorý by bol do väčšej miery založený na viacúrovňovom riadení, aby sa v úzkej spolupráci s Úradom OSN pre znižovanie rizika katastrof podarilo dosiahnuť ciele sendaiského rámca pre znižovanie rizika katastrof na roky 2015 – 2030. Okrem toho zásada investovať do znižovania rizika katastrof musí byť pevnou súčasťou budúcej Európy vrátane európskeho semestra a fondov EÚ;

Všeobecné pripomienky

6. konštatuje, že vo svojich predchádzajúcich stanoviskách upozorňoval na cezhraničné hrozby a katastrofy, ktoré zasahujú regióny dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ, a požadoval lepšiu spoluprácu medzi susediacimi regiónmi, aby sa zaručilo, že preventívne úsilie sa bude vyvíjať spoločne a činnosti pri reakcii na katastrofu budú koordinované⁽¹⁾;
7. zdôrazňuje, že pri plánovaní treba proaktívne zohľadňovať potreby rôznych regiónov vrátane tých najvzdialenejších, vyplývajúce z rizík, zo zraniteľnosti, ako aj z vystavenia;
8. konštatuje, že v Európe existuje široká škála štruktúr a metód riadenia rizík na celoštátnej úrovni alebo na príslušných nižších úrovniach správy. Bolo by preto potrebné, aby sa pri posudzovaní rizika v budúcnosti systematickejšie prihliadalo na cezhraničný rozmer rizík;

⁽¹⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Akčný rámec z Hjóga na obdobie po roku 2015: riadenie rizík v záujme dosiahnutia odolnosti (Ú. v. EÚ C 271, 19.8.2014, s. 61).

9. podporuje a podnecuje vytváranie národných, regionálnych a miestnych stratégií a plánov riadenia rizík, ako aj rozvoj spoločných cezhraničných stratégií pre pohraničné regióny a účinnú koordináciu týchto stratégií. Okrem toho žiadal, aby sa vyčlenili dostatočné prostriedky na programy, ktoré podporujú cezhraničnú spoluprácu v oblasti znižovania rizika katastrof a krízového riadenia ⁽²⁾;

10. zastáva názor, že plány na predchádzanie rizikám a riadenie rizík by mali zahŕňať okrem iných aspektov aj rizikové scenáre v širokom cezhraničnom meradle s cieľom sledovať a monitorovať očakávané udalosti, aby tieto scenáre mohli lepšie pomôcť pochopiť a posúdiť riziká na regionálnej úrovni. Štúdie zamerané na zraniteľnosť a vystavenie riziku, na charakter ohrozenia a životného prostredia, ktoré vedú k mapovaniu rizík, predstavujú nevyhnutné predpoklady pre plány na predchádzanie rizikám a ich riadenie. Tieto cezhraničné plány by mali byť verejne dostupné a malo by sa o nich dostatočne informovať na oboch stranách hranice s cieľom zabrániť katastrofám, zmierniť ich dôsledky a pripraviť reakciu na ne;

11. zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa prostredníctvom podpory cezhraničnej spolupráce posilnila správa v záujme riadenia rizika;

12. zdôrazňuje, že je dôležité lepšie pochopiť cezhraničný rozmer znižovania rizika katastrof v Európe, pretože je to potrebné a prospešné v záujme účinnejšieho a dlhodobého zníženia rizika katastrof;

13. pripomína, že podporil ⁽³⁾ návrh nariadenia z dielne Európskej komisie, ktorým sa ustanovuje európsky cezhraničný mechanizmus ⁽⁴⁾ s cieľom odstrániť prekážky brániace cezhraničnej spolupráci, a to aj v oblasti znižovania rizika katastrof; V záujme dosiahnuť lepšiu cezhraničnú spoluprácu a predchádzať katastrofám možno začať nové prípravné projekty pre najzraniteľnejšie regióny, ako sú najvzdialenejšie regióny, ostrovy a pobrežné regióny;

14. zdôrazňuje, že ak dôjde ku katastrofe, ktorú príslušná krajina nedokáže zvládnuť sama, zapojené štáty zasiahnu a poskytnú pomoc prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Ale ak cezhraničné hrozby alebo katastrofy zasiahnu regióny dvoch alebo viacerých členských štátov, vyžaduje si to účinnejšiu spoluprácu medzi susediacimi regiónmi, aby sa zabezpečilo spoločné úsilie o prevenciu a koordinovaná činnosť pri reakcii na katastrofu;

15. konštatuje, že v záujme dobrej pripravenosti na akúkoľvek katastrofu a čo najlepšej komunikácie v krízových situáciách je okrem konkrétnych koordinačných a komunikačných stratégií veľmi dôležitá aj znalosť jazyka susednej krajiny;

16. v tejto súvislosti konštatuje, že väčšina krajín podpísala so susednými krajinami bilaterálne dohody (nemusia byť obmedzené len na dve krajiny), ktoré sa týkajú aj cezhraničnej spolupráce v prípade katastrof. Prevenciu, zmierneniu rizika, ako aj prípravu stratégií reakcie by sa však aj tak mala venovať väčšia pozornosť;

17. oceňuje skutočnosť, že Európsky parlament a Rada dosiahli predbežnú dohodu o posilnení súčasného mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a o reakcii EÚ na katastrofy (rescEU), kde sa okrem iných aspektov kladie dôraz hlavne na cezhraničné riziká;

Úloha miestnych a regionálnych orgánov a cezhraničné projekty

18. odporúča väčšie zapojenie miestnych a regionálnych orgánov do projektov v oblasti znižovania rizika katastrof financovaných z prostriedkov EÚ, aby sa zabezpečila ich kontinuita a aby sa mohli zopakovať na iných územiach s podobnými rizikovými situáciami;

19. vyzýva členské štáty, aby do preverovania plánovaných investícií v rámci všetkých príslušných programov a do diskusií o možných zmenách zapojili aj miestne a regionálne samosprávy;

⁽²⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Akčný plán pre Sendaiský rámec pre znižovanie rizika katastrof na obdobie 2015 – 2030 – Prístup zohľadňujúci riziko katastrof vo všetkých politikách EÚ (Ú. v. EÚ C 272, 17.8.2017, s. 32).

⁽³⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Cezhraničný mechanizmus (prijaté 5. decembra 2018, zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁴⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o mechanizme riešenia právnych a administratívnych prekážok v cezhraničnom kontexte, COM(2018) 373 final.

20. zasadzuje sa za aktívnejšiu realizáciu cezhraničných projektov v oblasti znižovania rizika katastrof, aby sa mohli do väčšej miery využiť prostriedky zo štrukturálnych fondov určené na tento účel;
21. dúfa, že viac stimulov zo strany EÚ bude nasmerovaných priamo na miestnu a regionálnu úroveň v snahe podporiť cezhraničnú spoluprácu pri znižovaní rizika, ako aj v oblasti prevencie, odbornej prípravy a výcviku;
22. zdôrazňuje ústrednú úlohu miestnych aktérov pri znižovaní rizika katastrof a posilňovaní odolnosti voči nim a cenný prínos existujúcich iniciatív na podporu znižovania rizika katastrof na miestnej úrovni, ako je kampaň na zvyšovanie odolnosti miest, ktorú spustil Úrad OSN pre znižovanie rizika katastrof;
23. považuje za mimoriadne dôležité, aby sa prostredníctvom Mechanizmu únie v oblasti civilnej ochrany a Fondu solidarity EÚ investovalo, a to aj finančne, do plánovania spojeného so znižovaním rizík, najmä vzhľadom na zmenu klímy a extrémne javy, ktoré sú jej dôsledkom;

Cezhraničná spolupráca

Plánovanie

24. konštatuje, že je potrebné vytvoriť kontinuálne cezhraničné plánovanie, ktoré by zohľadňovalo rizikové scenáre týkajúce sa viacerých štátov, pričom by sa spoločne určili a posúdili riziká a zabezpečilo ich zmapovanie, či už v záujme rozvoja cezhraničných oblastí, alebo v záujme ochrany rozsiahleho územia, ako aj s cieľom sledovať a monitorovať očakávané udalosti;
25. by uvítal vytvorenie vedeckých výborov, ktoré by umožnili lepšie vymedziť rizikové scenáre a podeliť sa o poznatky a zručnosti a boli by v nich zastúpené rôzne typy špecializácie súvisiace s podobnými rizikovými faktormi v rovnakých oblastiach (napríklad lesné požiare v Stredozemí, náhle alebo postupné záplavy v strednej Európe atď.), s možnosťou rýchleho zásahu a dialógu s miestnymi orgánmi s cieľom disponovať finančnými aj ľudskými zdrojmi a vybavením;
26. konštatuje, že vzhľadom na znižovanie finančných prostriedkov v niektorých miestnych a regionálnych samosprávach je pre činiteľov zodpovedných za rozhodnutia v oblasti civilnej ochrany ešte dôležitejšie mať k dispozícii lepšie hodnotenie komunít, jednotlivcov a projektov v oblasti civilnej ochrany. Zastáva názor, že index sociálnej odolnosti INDRIX, ktorý je jedným z výsledkov cezhraničného projektu INDRIX spolufinancovaného z prostriedkov EÚ, je vhodný na posudzovanie odolnosti komunít na základe štatistických údajov, ako aj údajov zaznamenaných na tento účel: projekt umožnil prostredníctvom určitých sociálnych ukazovateľov (dosiahnuté vzdelanie, zdravotné podmienky, miera nezamestnanosti, ponúkané služby atď.) zistiť, ako je riziko vnímané v rôznych komunitách, a najmä určiť najohrozenejšie a najzraniteľnejšie komunity; Vyzýva príslušné inštitúcie, aby posúdili možnosť vytvoriť nástroje povinného poistenia proti prírodným katastrofám, ktoré by boli štandardizované na európskej úrovni, pričom výška poistného by súvisela s mierou rizika. Umožnilo by to tiež zvýšiť informovanosť a zlepšiť pochopenie významu prevencie zo strany jednotlivcov, ako aj znížiť morálny hazard a zabezpečiť spravodlivé a jednotné odškodnenie všetkých európskych občanov;
27. konštatuje, že v určitých cezhraničných oblastiach je potrebné vytvoriť spoločnú databázu susediacich krajín, ktorá by obsahovala informácie o materiáloch, prostriedkoch, vybavení a špecializácii dobrovoľníkov, ako aj o umiestnení a logistike prostriedkov;
28. konštatuje, že táto databáza by sa mala zriadiť a spravovať nielen s cieľom posilniť pripravenosť na katastrofy, ale aj s cieľom podporiť sociálno-ekonomické a kultúrne oživenie oblastí zasiahnutých katastrofou v spoločnom cezhraničnom kontexte;
29. zastáva názor, že treba vziať do úvahy, preskúmať a zopakovať pozitívne príklady cezhraničnej spolupráce, akými sú:
 - spoločné cvičenia nemeckej a dánskej civilnej ochrany DANGEREX 07, DANGERFloodEx 2010 a reakcia na núdzové situácie bez hraníc,
 - pripravenosť na záplavy a zmierňovanie cezhraničných škôd v povodí Sávy (Brodsko-posávská župa v Chorvátsku a Mačviansky obvod v Srbsku),

- RiKoSt: stratégia komunikácie o riziku v Korutánsku (Rakúsko) a v Alto Adige (Taliansko), do októbra 2020;
- U-SCORE-II: partnerské posúdenia medzi mestami (pilotné projekty v Portugalsku, Taliansku a Spojenom kráľovstve);
- Mobilné zariadenie na sledovanie vnútrozemských vôd (MÚB) v Hornom Porýní a Kongres nemecko-francúzsko-švajčiarskej konferencie pre Horné Porýnie na tému „Blackout – rozsiahly cezhraničný výpadok prúdu“ (2016);

Vzdelávanie

30. zdôrazňuje, že je dôležité stimulovať vzdelávanie mladých ľudí a nabáda členské štáty a miestne a regionálne orgány, aby podporovali osobitné univerzitné špecializácie a projekty v oblasti zmiernenia rizika. Okrem toho zdôrazňuje, že mladí ľudia sa môžu zapájať do solidárnych činností v oblasti predchádzania riziku katastrof prostredníctvom Európskeho zboru solidarity⁽⁹⁾. Tieto činnosti môžu mať podobu dobrovoľníckej práce, učňovskej prípravy, stáží a pracovných skúseností;
31. konštatuje, že je potrebné vytvoriť osobitnú odbornú prípravu pre pracovníkov miestnej správy (aj v rámci kampane na zvyšovanie odolnosti miest), aby boli lepšie informovaní a mali k dispozícii lepšie informačné nástroje, keďže majú priamu zodpovednosť voči občanom, ako aj za ochranu a rozvoj územia;
32. odporúča venovať väčšiu pozornosť odbornej príprave dobrovoľníkov a technických pracovníkov, aby sa viac špecializovali, pričom by sa mali podporovať a vytvárať učebné plány zamerané na riziká, ktoré existujú v jednotlivých krajinách, najmä cezhraničné, v záujme lepšieho poznania územia a zavádzania spoločných a koordinovaných opatrení s cieľom monitorovať a sledovať situáciu a v núdzovej situácii zasiahnuť;
33. opakuje, že by sa mali organizovať osvetové kampane s pomocou miestnych orgánov a dobrovoľníkov, s cieľom informovať o existujúcich rizikách a o tom, ako sa treba chrániť, a že by sa na miestnej a regionálnej úrovni mali rozvíjať iniciatívy vzájomného učenia prostredníctvom partnerských posúdení medzi mestami a regiónmi;
34. zdôrazňuje, že cezhraničná odborná príprava by mala zodpovedať rizikovým scenárom vymedzeným v plánoch na predchádzanie cezhraničným rizikám a riadenie týchto rizík. Do týchto vzdelávacích kurzov by sa spomedzi technických odborníkov a z organizácií dobrovoľníkov mali zapojiť všetci tí, ktorí sú v priamom kontakte s rizikom, z oboch strán hranice a podľa možnosti spoločne;
35. zdôrazňuje, že je potrebné posilniť platformy elektronického učenia, ako napríklad vzdelávací program mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, a zaisťiť väčšiu dostupnosť otvorených online kurzov v oblasti civilnej ochrany;
36. zastáva názor, že Fond solidarity EÚ zabezpečuje posilnené informačné kampane pre regióny prostredníctvom podporných opatrení, ktoré už dobre fungujú pre členské štáty EÚ a kandidátske krajiny. Fond solidarity EÚ je dôležitý nástroj podpory pre regióny, keď treba vyvinúť výnimočné úsilie na obnovu oblastí, ktoré zasiahli prírodné alebo poveternostné katastrofy, keďže tieto katastrofy sa nezastavia na hraniciach;

Reakcie na núdzové situácie

37. zdôrazňuje, že sa treba zasadzovať za spoločný a štandardizovaný cezhraničný systém varovania, okrem iného s cieľom zabezpečiť, aby sa o každej krízovej situácii alebo katastrofe, ktorej dôsledky by mohli zasiahnuť územie iného členského štátu, informovalo v reálnom čase;
38. konštatuje, že je nevyhnutné uzatvárať cezhraničné dohody v snahe zjednotiť a skrátiť čas potrebný na mobilizáciu záchranných systémov a dobrovoľníkov a zároveň treba zistiť právne prekážky a podnecovať spoluprácu s cieľom optimalizovať logistiku vybavenia a ľudských zdrojov. Žiada, aby sa uzatvárali dohody aj v oblasti vodného hospodárstva s cieľom získať lepšie znalosti o organizačnom riadení a fungovaní priehrad, aby sa mohli včas zaviesť opatrenia na zníženie rizík spojených s vodou na území iného členského štátu;
39. vyzýva, aby sa zaviedli skratky na označenie záchranných koordinačných stredísk na rôznych územných úrovniach, s cieľom zjednotiť a zosúladiť používanú terminológiu;

⁽⁹⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov 2018/03892, *Európsky zbor solidarity EÚ pre mládež* (spravodajca: Matteo Bianchi).

40. žiada, aby sa vytvorili harmonizované postupy komunikácie v oblasti prevencie a aby sa v núdzových situáciách používali spoločné operačné postupy;

41. odporúča používať aplikácie IKT, ktoré dokážu občanov varovať v reálnom čase;

42. nabáda členské štáty, aby uznali a certifikovali odborníkov, akými sú tzv. manažéri riadenia rizika katastrof, ktorí by pomáhali pracovníkom miestnej a regionálnej správy nielen pri plánovaní, ale najmä v núdzových situáciách, a mali by viacodborové a horizontálne poznatky, schopnosti a kompetencie;

Zásada subsidiarity

43. súhlasí s myšlienkou, že EÚ má právomoc vykonávať činnosti na podporu, koordináciu alebo doplnenie činnosti členských štátov v oblasti civilnej ochrany;

Osvedčené postupy

44. zdôrazňuje, že existuje množstvo príkladov osvedčených postupov v oblasti cezhraničnej spolupráce pri znižovaní rizika katastrof, ktoré by sa mohli nasledovať a čo najlepšie rozvinúť, ako napríklad:

- spoločné cvičenia, ktoré by zabezpečili spoločný prístup, vzájomné porozumenie a rovnakú úroveň pripravenosti v prípade katastrofy,
- šírenie harmonizovaných informácií, výmena osvedčených postupov a učenie na základe iniciatív, metód, nástrojov atď. susedných regiónov,
- spoločné osvetové a vzdelávacie kampane pre ľudí žijúcich vo vysoko rizikových cezhraničných oblastiach so zapojením rôznych zainteresovaných strán (napríklad organizovanie tzv. dní znižovania rizika katastrof v jednotlivých mestách a obciach);

45. plne podporuje projekt b-solutions, ktorý realizuje Združenie európskych pohraničných regiónov (AEBR) s cieľom zistiť, aké právne a administratívne prekážky bránia cezhraničnej spolupráci v oblasti predchádzania katastrofám a obmedzenia katastrof. Konštatuje, že v prvej výzve na predkladanie návrhov v roku 2018 vybralo AEBR 10 prípadov, z ktorých sa stali pilotné projekty, ale veľa problémov je ešte stále nevyriešených (sanitky, hasiči alebo vrtuľníky môžu vstúpiť na územie niektorých pohraničných regiónov, ale na územie iných nie, administratívne formality týkajúce sa prevozu telesných pozostatkov, asymetrické cezhraničné poskytovanie služieb, problémy súvisiace s poistením, uznávanie diplomov atď.). Nabáda všetky regióny, ktoré musia čeliť podobným prekážkam, aby sa zapájali do všetkých budúcich výziev na predkladanie návrhov;

46. zdôrazňuje, že je potrebné, aby regióny zasiahnuté katastrofami spoločne navrhovali riešenia svojim národným vládam. Ako príklad možno uviesť spoluprácu medzi severným Portugalskom a španielskym regiónom Galícia, ktoré predkladajú svojim centrálnym vládam svoje priority, pokiaľ ide o otázky, ktoré sa môžu vyriešiť v rámci tzv. pyrenejských summitov, alebo úzku spoluprácu medzi najvzdialenejšími regiónmi Kanárskych ostrovov, Azor a Madeiry prostredníctvom programu Interreg MAC, do ktorého sa zapájajú aj tretie krajiny, ktoré sa nachádzajú v blízkosti, ako sú Kapverdy, Mauritánia a Senegal;

V Bruseli 27. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Nový európsky program na urýchlenie rozvoja námorných odvetví

(2019/C 404/09)

Spravodajca: Christophe CLERGEAU (FR/SES), poslanec regionálneho zastupiteľstva Pays-de-la-Loire**I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA**I) *Kľúčové politické odporúčania na urýchlenie rozvoja európskych námorných odvetví***Zohľadniť výzvy a zvoliť si novú, ofenzívnejšiu priemyselnú politiku**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. žiada, aby sa zvýšila informovanosť o príležitostiach rozvoja, ale aj o hrozbách pre európske námorné odvetvia. Odvetvia sa musia s pomocou európskych, celoštátnych a regionálnych orgánov spojiť, aby uspeli v ekologickej a energetickej transformácii, v digitálnej transformácii a svojej priemyselnej revolúcii a opäť zatriaktívili príslušné povolania. Tieto výzvy treba riešiť v čase, keď sú ohrozené novou konkurenciou z Ázie v segmentoch lodí s vysokou pridanou hodnotou, v ktorých má Európa vedúce postavenie. Táto hospodárska súťaž, ktorá sa snaží zachytiť európske technológie, je nekalou súťažou, ktorá sa vyznačuje sociálnym a environmentálnym dumpingom a vo veľkej miere je financovaná z verejných zdrojov, čo je v rozpore s pravidlami medzinárodného obchodu. Európske orgány musia proti tomuto zakročiť v záujme vytvárania rovnakých podmienok hospodárskej súťaže. Treba poznamenať, že táto nekalá hospodárska súťaž v súčasnosti hrozí aj v oblasti rybolovu;
2. zdôrazňuje rozmanitosť námorných odvetví, prínos pre posilnenie súčinnosti medzi odvetviami a územné vplyvy: stavba, oprava a likvidácia civilných a vojenských plavidiel (od výletných plavidiel, rybárskych lodí až po obslužné plavidlá alebo osobné lode, nehovoriac o vojenských flotilách), energia z obnoviteľných morských zdrojov, ropný a plynárenský priemysel, infraštruktúra prístavov, pobrežných oblastí a mora, rybolov, akvakultúra, lov mäkkýšov a modré biohospodárstvo;
3. žiada, aby sa pokračovalo v plnení záväzku týkajúceho sa rozvoja rybolovu, lovu mäkkýšov a akvakultúry z hľadiska rovnováhy a environmentálnej, sociálnej a hospodárskej udržateľnosti, podobne zdôrazňuje podporu generáčnej výmeny, ktorej dvoma základnými prvkami sú odborná príprava a zlepšovanie podmienok na palube;
4. domnieva sa, že námorné odvetvia, podobne ako vesmírne odvetvie a letectvo, musia disponovať ambicióznou priemyselnou stratégiou a konkrétnym implementačným rámcom prispôbeným ich špecifikám: otázka zvrchovanosti, kapitálová náročnosť, malosériová výroba, dlhý cyklus a vysoká miera rizika, výrazné potreby v oblasti výskumu, inovácií a odbornej prípravy;
5. upozorňuje, že je potrebné podporovať rozvoj veternej energie na mori v hlbokých vodách ako prostriedok na obmedzenie využívania plytkých vôd v pobrežných morských oblastiach v prospech iných činností, ktoré sú typické pre modrú ekonomiku;
6. pripomína, že námorné odvetvia sú druhým najdôležitejším sektorom zamestnanosti v modrom hospodárstve; Európa má v kontexte celosvetového rastu vedúce postavenie v mnohých oblastiach a vytvára mnoho vysokokvalifikovaných a udržateľných pracovných miest v priemysle;
7. upozorňuje na významnú úlohu prístavov, ktoré predstavujú strategickú infraštruktúru a neobmedzujú sa len na obchodné a dopravné uzly, ale čoraz viac sa stávajú priemyselnými a inovačnými platformami, kde možno lepšie využiť potenciál prepojenia susedných miest. Je preto dôležité navrhnuť primeranú podporu pre všetky podniky, ktoré pôsobia na pevnine⁽¹⁾ a už sú späté s modrou ekonomikou alebo by takéto väzby mohli vytvoriť prostredníctvom osvedčených diverzifikačných nástrojov;
8. poukazuje na sociálno-ekonomický význam rybárstva a námorných činností pri poskytovaní kvalitných a bezpečných potravín, ako aj ich kultúrneho rozmeru ako tradičného odvetvia, čo predstavuje kľúčový prvok procesu oživenia cestovného ruchu; zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť synergie a komplementárnosť týchto tradičných aktivít s novými výrobnými oblasťami, ktoré treba vytvoriť, a to všetko v záujme zamestnanosti a udržateľného rozvoja;

(1) NAT-V-044 – Inovácia v modrej ekonomike: využitie potenciálu našich morí a oceánov na rast a tvorbu pracovných miest; spravodajca: Adam Banaszak.

9. považuje námorné odvetvia za jeden z kľúčových nástrojov na dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja v Európe. Ich produkty, služby a inovácie významne prispievajú k podpore činností potrebných na dosiahnutie transformácie. Ide najmä o:

- prieskum oceánov, získavanie poznatkov o mori a morskom dne,
- intenzívnejší boj proti klimatickým zmenám, najmä prostredníctvom námornej dopravy,
- rozvoj energie z morských obnoviteľných zdrojov a veternej energie na mori, ako aj elektrických prepojení medzi krajinami Európskej únie s cieľom zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie v energetickom mixe a ich integráciu na európskej úrovni,
- prítomnosť na mori, dohľad a bezpečnosť; zásahy na mori vrátane boja proti výskytu plastov,
- znalosti a zhodnotenie morských biologických zdrojov, trvalo udržateľný rozvoj rybného hospodárstva, akvakultúry a modrého obehového hospodárstva;

10. súhlasí so závermi hodnotenia iniciatívy „LeaderSHIP 2020“, ktoré EHSV prijal v roku 2018 ^(?) a v ktorom sa poukazuje na obmedzenia, ktoré sa vyskytli pri vykonávaní a na nedostatok presných a kvantifikovateľných cieľov;

11. žiada nový, dôkladne revidovaný prístup „LeaderSHIP 2030“ a navrhuje „európsku modrú novú dohodu“, v ktorej sa spoja tri prvky: obchodná politika a politika hospodárskej súťaže zameraná na ochranu našich záujmov a vytváranie „európskych šampiónov“, mobilizácia a prispôbenie každej európskej politiky potrebám a špecifikám námorných odvetví a prijatie šiestich operačných cieľov, na ktoré by sa sústredila mobilizácia miestnych, celoštátnych a európskych aktérov v období rokov 2020 – 2027:

- dekarbonizácia námornej dopravy a výstavba ekologických lodí: nulové emisie, nulové vypúšťanie na mori, nulový hluk;
- zneškodňovanie odpadu prítomného na mori, a najmä plastov;
- námorné odvetvie 4.0, prierezový prístup k výkonnosti a kvalite pracovných miest vo všetkých námorných odvetviach;
- vedúce postavenie Európy vo svete vo všetkých technológiách energie z obnoviteľných morských zdrojov;
- európska stratégia pre nové modré biohospodárstvo, ktorá podporí rybolov, akvakultúru a zhodnotenie morských biologických zdrojov;
- začatie európskej misie na prieskum oceánu s cieľom preskúmať morské prostredie vo všetkých moriach sveta;

Týchto šesť cieľov zahŕňa presné výzvy pre odvetvie a tieto ciele musia byť tiež zohľadnené v otvorenej úvahe o námornej „misii“ v rámci programu Horizont Európa;

12. nabáda na prijatie stratégií pre námorné odvetvia v najvzdialenejších regiónoch a na európskych ostrovoch v záujme zrýchlenia krokov v troch prioritných smeroch: prístavy, nízkonákladová bezuhlíková energetická sebestačnosť a modré biohospodárstvo vrátane rybolovu a akvakultúry;

13. zdôrazňuje, že pre budúcnosť námorných odvetví je dôležité, aby námorné výzvy boli jadrom budúcich politík Európskej únie a využívania fondov regionálnej politiky;

European Sea Tech: budovanie európskych sietí na spojenie regionálnych ekosystémov inovácií, mobilizácia regiónov na štruktúrovanie priemyselných hodnotových reťazcov

14. domnieva sa, že námorné priemyselné odvetvia sa v prvom rade vyznačujú územným zakotvením v morských regiónoch, ktoré majú štruktúrované regionálne ekosystémy inovácií excelentnosti, ktoré sú im venované. O tieto regionálne ekosystémy inovácií a súvisiace stratégie inteligentnej špecializácie sa musia v prvom rade opierať vnútroštátne a európske politiky, ak majú byť pružné a účinné;

(?) <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/leadership-2020-maritime-technology>

15. navrhuje zavedenie nástroja European Sea Tech na spojenie regionálnych ekosystémov inovácií tým, že sa vytvorí niekoľko sietí spolupráce s cieľom:

- oživiť podsektory a štruktúrovať európske hodnotové reťazce;
- lepšie identifikovať a sledovať výzvy súvisiace s priemyselnými zmenami, najmä z environmentálneho, energetického a digitálneho hľadiska,
- rozvíjať nové služby, produkty a obchodné modely, ktoré budú integrovanejšie a lepšie vybavené vo vzťahu k celosvetovej konkurencii.

Komisia by vyhlásila výzvy na vyjadrenie záujmu o vytvorenie tematických sietí. Každý regionálny (alebo medziregionálny) ekosystém by mohol požiadať o členstvo v niekoľkých sieťach v súlade s stratégiami inteligentnej špecializácie svojho regiónu. Ekosystémy, ktoré kombinujú mnohé zručnosti a zoskupujú niekoľko sietí, by predstavovali „centrálne ekosystémy“ nástroja European Sea Tech.

Každá sieť by sa usilovala byť čo najinkluzívnejšou tým, že by spojila všetky právomoci rôznych európskych regiónov. V rámci sietí by sa systematicky riešili otázky trvalo udržateľného rozvoja, výskumu a vývoja, výkonnosti priemyslu, financovania a zručností.

Tieto siete by predstavovali efektívnejší základ ako centralizovaná európska platforma, z ktorého by sa rozvíjala spolupráca medzi regiónmi a na ktorom by sa vytvorili operačné projekty relevantné pre rôzne politiky Únie;

Úlohou nástroja European Sea Tech by bolo aj urýchliť prenos technológií, skúseností a zručností medzi rôznymi sieťami a sektormi námorných odvetví;

16. upriamuje pozornosť na dôležitosť nástroja European Sea Tech, ktorý má priniesť prierezový prístup k námorným odvetviam a urýchliť prechod na ekologické a digitálne námorné odvetvia, a to prostredníctvom mobilizácie všetkých technológií a zručností všetkých oblastí námorného priemyslu s cieľom sprístupniť ich iným odvetviam;

17. opätovne potvrdzuje svoju podporu pre projekt námorného znalostného a inovačného spoločenstva, ale poznamenáva, že keďže sa zameriava na udržateľné riadenie morských zdrojov, tento projekt môže predstavovať len jednu zo základných sietí nástroja European Sea Tech;

18. dúfa, že projekty sietí inovačných ekosystémov nástroja European Sea Tech bude možné podporovať v rámci európskych partnerstiev a spolufinancovať z programu Horizont Európa a iných dostupných fondov. Tieto projekty by mali zahŕňať financovanie pilotných liniek, prototypov a demonštračných zariadení;

19. opakuje tiež svoju požiadavku týkajúcu sa námorného plánu v rámci programu Horizont Európa, a to pokiaľ ide o výslovné začlenenie vedeckých a technologických výziev námorných odvetví do druhého piliera a cieľ mobilizácie prostriedkov programu Horizont Európa vo výške 10 % na financovanie projektov s významným vplyvom na modrú ekonomiku a námorné odvetvia;

II) *Konkrétne návrhy na mobilizáciu a prispôbenie politík EÚ po roku 2020 námornému odvetviu*

Medzinárodný obchod a hospodárska súťaž

20. zdôrazňuje, pokiaľ ide o námorné odvetvia a služby, potrebu novej „realistickej“ obchodnej politiky založenej na reciprocite v záujme ochrany pracovných miest a európskej suverenity voči útočným a nekalým stratégiám veľkých námorných krajín, predovšetkým ázijských. Vždy, keď je to možné a účinné, by táto politika mala podporovať stabilný a viacstranný výmenný systém založený na spravodlivých a transparentných pravidlách, ktoré by zaručovali podmienky spravodlivej hospodárskej súťaže, usilovať sa o výhodné dohody s obchodnými partnermi a opierať sa o úlohu WTO;

21. domnieva sa, pokiaľ ide o svetové a globalizované trhy, že politika hospodárskej súťaže by mala umožniť vznik „európskych šampiónov“, pričom treba vždy zaručiť spravodlivú a vyváženú hospodársku súťaž v rámci Európskej únie, a opätovne potvrdzuje pridanú hodnotu usmernení o štátnej pomoci pre námornú dopravu a potrebu jednoduchého, stabilného a konkurencieschopného daňového rámca na dosiahnutie tohto cieľa;

22. upozorňuje Komisiu, že je dôležité lepšie kontrolovať toky zahraničných investícií a obmedzovať prenos technológií a ich prípadných škodlivých vplyvov na európsky priemysel, a to najmä tých, ktoré sú zahrnuté vo významných medzinárodných zmluvách;
23. vyjadruje želanie, aby boli prijaté presné záväzky v oblasti riadenia civilného i vojenského verejného obstarávania, napríklad s pevne stanovenými požiadavkami na dodávky určitých výrobkov a služieb, ktoré boli vopred označené ako strategické alebo obzvlášť ohrozené celosvetovou konkurenciou;

Financovanie projektov

24. žela si rýchle dokončenie projektu platformy pre investície do modrej ekonomiky, ktorý musí zahŕňať podporný mechanizmus, ale aj osobitný investičný fond na financovanie inovatívnych a rizikových projektov. Hlavným cieľom platformy by malo byť zameranie na poskytovanie finančných prostriedkov za preferenčné sadzby projektom, ktoré tradiční aktéri považujú za príliš rizikové, čím reagujú na zlyhania trhu. Tento nástroj bude musieť fungovať v úzkej spolupráci s členskými štátmi a regiónmi, aby sa zabezpečila komplementárnosť intervenčných nástrojov a kontinuita podpory projektov. Táto platforma sa bude musieť spoliehať najmä na sieť a „centrálne ekosystém“ nástroja European Sea Tech;
25. okrem toho žiada Komisiu, aby stanovila cieľ a spôsob mobilizácie európskych investičných nástrojov v prospech modrého hospodárstva a námorných odvetví, ktoré sa začnú využívať v rámci fondu InvestEU, najmä v súvislosti s programom Horizont Európa;
26. zdôrazňuje potrebu nástrojov na zníženie finančných nákladov na štrukturálne projekty a umožnenie efektívneho predbežného financovania v prípade nákupov a najvyšších investícií (výletné lode, vybavenie LNG, energie z obnoviteľných morských zdrojov atď.);
27. opätovne zdôrazňuje potrebu osobitného financovania najvzdialenejších regiónov, pričom treba zohľadniť ich obmedzenia a špecifiká. Tieto regióny dávajú Európe výnimočný námorný a oceánsky rozmer prostredníctvom svojho strategického umiestnenia v Atlantickom oceáne, Indickom oceáne a v Karibskom mori a predstavujú jedinečné prírodné bohatstvo, ako uznala aj Európska komisia;
28. zdôrazňuje, že je dôležité uľahčiť inovačné obstarávanie, ktoré umožňuje pružnejšie uplatňovanie pravidiel o verejnom obstarávaní, pokiaľ ide o získavanie nových technológií, ktoré na trhu ešte neboli zavedené štandardizovaným spôsobom. Tento prístup urýchľuje zavádzanie inovácií na trh tým, že umožňuje podnikom ponúkajúcim nové služby a produkty rýchlejšie nájsť svojich prvých zákazníkov;
29. zdôrazňuje význam prekážok, ktoré predstavujú regulačné obmedzenia typické pre námorný svet a administratívne lehoty potrebné na spracovanie žiadostí, pokiaľ ide o vykonávanie testov a pokusov na mori. Navrhuje vytvoriť európsku pracovnú skupinu, v ktorej by sa spojili Komisia, členské štáty, regióny a hospodárske subjekty, s cieľom šíriť osvedčené postupy a podporovať priaznivý vývoj národných strategických rámcov;
30. domnieva sa, že by bolo vhodné zvážiť ďalší postup, pokiaľ ide o vytvorenie agentúry pre pokročilé námorné výskumné projekty, podľa vzoru americkej DARPA, a tým v osobitnom finančnom rámci poskytnúť podporu pre prevratné inovácie, pričom sa uzná právo na neúspech a v plnej miere zohľadnia prekážky rozvoja MSP a podnikov so strednou trhovou kapitalizáciou;
31. v kontexte po brexite navrhuje, aby subjekty námorných odvetví mohli využívať časť osobitných prostriedkov pridelených na podporu najviac postihnutých území s cieľom vytvoriť nové možnosti rozvoja a pracovných miest;
32. upriamuje pozornosť na dôležitosť nástroja European Sea Tech, ktorý má priniesť prierezový prístup k námorným odvetviám a urýchliť prechod na ekologické a digitálne námorné odvetvia, a to prostredníctvom mobilizácie všetkých technológií a zručností všetkých oblastí námorného priemyslu s cieľom sprístupniť ich iným odvetviám. Táto snaha o transverzálnosť sa musí podporovať aj medzi námornými a pobrežnými činnosťami a ostatnými priemyselnými a digitálnymi oblasťami prinášajúcimi inovácie, ktoré sa dajú priamo uplatniť alebo ich možno užitočne prispôbiť prostrediu námorného odvetvia;

Námorné odvetvia 4.0

33. pripomína výzvy priemyslu 4.0 v súvislosti s ekologickou a energetickou transformáciou, priemyselnou výkonnosťou, digitalizáciou vrátane výrobných procesov a spoluprácou v rámci miestnych a európskych hodnotových reťazcov; preto podporuje cieľ „zelené lodnice 2050“ v prospech príkladných lodeníc v rámci ekologickej a energetickej transformácie;

34. pripomína tiež, že celoživotné vzdelávanie, rozvoj a kvalita pracovných miest, pracovné podmienky, ako aj mobilizácia skúseností a tvorivosti zamestnancov sú neoddeliteľne spojené s touto priemyselnou transformáciou;
35. domnieva sa, že inovácie a produktívne investície v tejto oblasti by mali byť prioritou európskej politiky na podporu námorných odvetví a týkať sa najmä MSP;
36. zdôrazňuje, že spolupráca medzi civilným a vojenským sektorom je spoločným krokom vpred a uľahčuje najmä prenosu technológií, know-how a mobility ľudských zručností, a to v oboch smeroch;
37. zdôrazňuje, že je dôležité podporovať transformáciu ropných a plynárenských podnikov na mori a ich stratégie diverzifikácie do iných odvetví modrého hospodárstva; tieto podniky majú totiž prvotriedne odborné znalosti o morskom prostredí, príkladne zvládajú dlhé a komplexné projekty a majú tiež cenné zručnosti, ktoré prispievajú k rozvoju námorných odvetví (zásobovacie plavidlá, podmorská robotika, ukotvovacie systémy, automatické systémy atď.). Mohli by užitočne a kolektívne investovať časť ziskov z uhl'ovodíkov prostredníctvom investičných fondov do modrého hospodárstva a morských obnoviteľných zdrojov energie;
38. zdôrazňuje, že lode sa v dôsledku prevratných technologických transformácií menia z analógových subjektov na digitalizované dopravné platformy, čo vytvára možnosti na väčšiu integráciu a prepojenie rôznych digitálnych systémov. To mení pracovné metódy v sektore, napr. interakcie medzi plavidlami a pobrežnými zariadeniami, kontakty medzi plavidlami navzájom a medzi plavidlami a orgánmi. Európske námorné odvetvia a orgány by preto mali využiť príležitosti, ktoré ponúka digitalizácia v rámci medzinárodnej hospodárskej súťaže;
39. zdôrazňuje, že je nanajvyš potrebné zväziť a podporiť digitalizáciu a nové technológie v oblasti umelej inteligencie v námornej inovácii vo všeobecnosti;
40. navrhuje, aby sa v rámci programov podpory a financovania zohľadnili nielen technologické, ale aj špecifické témy súvisiace s rozvojom nových služieb, ako napríklad autonómne podmorské plavidlá a roboty alebo služby námorného dohľadu a prediktívnej údržby, v ktorých záväzok dosahovať výsledky a výkonnosť v zmluvných podmienkach postupne preváži nad záväzkom vyčleniť prostriedky. Malo by sa tiež podporovať vytváranie platforiem na zabezpečenie konvergencie rôznych technológií námorného dohľadu z rôznych členských štátov s cieľom zvýšiť interoperabilitu činností dohľadu, zlepšiť účinnosť operácií na mori, uľahčiť vykonávanie právnych predpisov a politik EÚ v tejto oblasti, a tým podporiť lepšiu kontrolu európskeho námorného priestoru;

Zamestnanosť, zručnosti a odborná príprava

41. uznáva dôležitosť oživenia sektorového sociálneho dialógu a organizácie vzťahov v oblasti zamestnanosti a odbornej prípravy v odvetviach námorného priemyslu; vyzýva na vytvorenie osobitných platforiem na plnenie týchto úloh v oblasti námornej dopravy a biologických morských zdrojov, ako aj v oblasti výroby a lodeníc. Pozornosť sa upriamuje najmä na potrebu prispôbiť a podporovať odbornú prípravu v oblasti námorníctva a rybolovu, aby sa tak stala súčasťou podpory generáčnej obnovy v odvetví rybolovu, akvakultúry a lovu mäkkýšov a prispôbiť a podporovať vysokoškolské štúdium vyššieho stupňa v oblasti obchodnej námornej dopravy. Takisto považuje za potrebné vytvoriť systém na zabezpečenie efektívnosti vzdelávacích programov a náležitej kvalifikácie pedagógov;
42. zdôrazňuje, že rozvoj činností na mori zahŕňa mobilizáciu zamestnancov so silnými námornými zručnosťami alebo poskytovanie ďalšej dôležitej odbornej prípravy pre tých, ktorí nie sú oboznámení so životom na mori. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že je potrebné realizovať kampane medzi mladými ľuďmi s cieľom prilákať talenty a začleniť nových odborníkov do tohto odvetvia, a to v rámci sektorov na súši aj na mori, v oblasti obchodnej námornej dopravy a rybolovu;
43. víta pokrok, ktorý sa dosiahol prijatím najnovších smerníc o vysielaní pracovníkov, ktoré sa v námorných odvetviach veľmi často uplatňuje, a vyzýva na vytvorenie systému uznávania odborných kvalifikácií, nielen diplomov a osvedčení, s cieľom dosiahnuť zásadu rovnakej odmeny za rovnakú prácu;
44. považuje mobilitu pracovníkov v EÚ za pozitívny prvok s cieľom čo najefektívnejšie organizovať hodnotové reťazce v námorných odvetviach a vyrovnáť sa s vývojom činností v rozličných odvetviach. Tento cieľ sa musí presadzovať pri zachovaní a posilnení zručností potrebných na uspokojenie potrieb podnikov, a to predovšetkým na miestnej a potom na európskej úrovni;

III) Špecifický prístup a návrhy pre hlavné odvetvia námorného priemyslu

Digitalizácia námorných odvetví

45. zdôrazňuje, že je nanajvýš potrebné zväziť a podporiť digitalizáciu a nové technológie v oblasti umelej inteligencie v námornej inovácii vo všeobecnosti;

navrhuje, aby sa v rámci programov podpory a financovania zohľadnili nielen technologické, ale aj špecifické témy súvisiace s rozvojom nových služieb, ako napríklad autonómne podmorské plavidlá a roboty alebo služby námorného dohľadu a prediktívnej údržby;

Modré biohospodárstvo

46. zdôrazňuje sľubný, ale stále nedostatočne využitý potenciál odvetvia modrého biohospodárstva s mnohorakým uplatnením na trhoch (potraviny a krmivá, farmakológia, kozmetika, energetika) a silným územným vplyvom; zdôrazňuje, že treba uprednostniť najvyspelejšie a najdôležitejšie hospodárske odvetvia: rybolov, akvakultúru a morskú akvakultúru;

47. víta mobilizáciu v tomto rozvíjajúcom sa sektore najmä vďaka „fóru modrého hospodárstva“ vedenému GR MARE; domnieva sa, že po dôležitej investičnej fáze v oblasti výskumu a vývoja by sa mala uprednostniť industrializácia a komercializácia nových procesov, ktoré sa osvedčili a uplatnili v malom rozsahu;

48. dúfa, že odvetvie sa stane novou prioritou prostredníctvom investícií do celého hodnotového reťazca, od ťažby alebo riadenej produkcie biologických zdrojov až po fázu spracovania a využitia produktu;

49. navrhuje v tomto zmysle vybudovať prepojenia s vyspelejšími námornými odvetviami, ako je rybolov a akvakultúra so zreteľom na nadväzujúci proces zhodnotenia a spracovania produktov rybolovu, ktorý vytvára najväčšiu pridanú hodnotu;

50. zdôrazňuje význam námorného obehového hospodárstva pri podpore rozvoja modrého biohospodárstva (uplatňovanie nulového odpadu pri rybolove, obnova prílivoého pobrežného pásma, zvyšky zo zhodnocovania rias, spracovanie odpadu a plastov atď.);

51. vyzýva Európsku úniu, aby podporila prieskum všetkých morí a oceánov sveta, najmä s cieľom rozvíjať poznatky o morskom prostredí a klimatológii (kolobeh uhlíka a absorpcia CO₂, okysľovanie a stúpajúca hladina morí atď.) alebo tiež kvalifikovať rôzne energetické a neenergetické oblasti s cieľom lepšie posúdiť potenciál rozvoja morských zdrojov (geotermálna energia, strategické nerasty atď.);

Civilné a vojenské odvetvie stavby lodí

52. potvrdzuje strategickú povahu európskych investícií pri odlišovaní faktorov v odvetví stavby lodí, najmä v oblasti digitalizácie a ekologickej a energetickej transformácie. Ide o inováciu na zlepšenie našej konkurencieschopnosti a opätovné získanie podielu na trhu. Otázky financovania sú tiež kľúčové pre stavbu lodí;

53. upozorňuje na nové trhy spojené s týmito transformáciami: integrácia čistého pohonu do lodí, inovatívne systémy dekarbonizovaného pohonu (nové koncepcie plachtenia), zásobovacie plavidlá, elektrické trajekty, lode určené na prepravu tovaru na krátke vzdialenosti, prístavné a pobrežné služobné plavidlá atď.;

54. zdôrazňuje význam posilnenia prepojení a miestnej spolupráce medzi lodenicami a ich reťazcom zmluvných vzťahov v rámci námorných klastrov; zdôrazňuje tiež potrebu podporiť regióny, v ktorých sa stavajú a opravujú lode, keďže v týchto odvetviach pôsobi veľa malých a stredných podnikov; želá si osobitnú podporu pre hodnotové reťazce odvetvia výrobcov zariadení, ktoré predstavujú 50 % svetového podielu na trhu a dvojnásobok obratu stavby lodí. EÚ musí vo svojej politike v oblasti obchodu a financovania podporovať aj využívanie európskeho vybavenia na lodiach vyrobených mimo EÚ;

55. podporuje v rámci nástroja European Sea Tech systematickú činnosť s cieľom začleniť do hodnotových reťazcov odvetvia lodného staviteľstva nových aktérov, ktorí môžu prispieť k zvyšovaniu výrobnnej kapacity, mobilizácii zručností a európskej konkurencieschopnosti;

56. zdôrazňuje, že oprava lodí a stavba malých plavidiel predstavujú pre najvzdialenejšie regióny strategickú priemyselnú činnosť, keďže na flotily a plávajúce stroje pôsobiace v ich vodách sa vzťahujú obmedzenia vyplývajúce z ostrovného charakteru a vzdialenosti od európskeho kontinentu, ktoré výrazne ovplyvňujú ich logistiku, údržbu a výmenu malých jednotiek. Preto by sa v záujme podpory efektívneho rastu námorných činností v týchto regiónoch mala poskytnúť týmto priemyselným činnostiam osobitná podpora;

57. domnieva sa, že námorné otázky by mali byť v centrom nových obranných a bezpečnostných politík, čo znamená venovať osobitnú pozornosť odvetviu stavby vojenských lodí; navrhuje v tomto zmysle väčšie zváženie podpory rozvoja duálnych technológií, ktoré sa môžu používať v civilnom i vo vojenskom sektore;

58. zdôrazňuje, že je potrebné posilniť kapacity flotíl, ktoré plnia zvrchované úlohy dohľadu a bezpečnosti, domnieva sa, že tieto zvrchované úlohy musia vykonávať lode zostrojené v Európe, domnieva sa, že dobrá organizácia týchto úloh, najmä v súvislosti s brexitom a migračnými problémami zahŕňa využívanie existujúcich národných flotíl v úzkom partnerstve s agentúrou Frontex a vyžaduje si úsilie v oblasti európskej solidarity s cieľom podporiť krajiny, ktoré sú najviac zapojené do týchto úloh vo veľkom spoločnom záujme;

Energia z obnoviteľných morských zdrojov

59. považuje energiu z obnoviteľných morských zdrojov za odvetvie s veľkým potenciálom, ktoré by mohlo významne prispieť k výrobe energie z obnoviteľných zdrojov, vytvorí štruktúru priemyselného hodnotového reťazca, ktorý vytvára udržateľné pracovné miesta v mnohých regiónoch a dosiahnuť úspešnosť exportu. Zdôrazňuje, že realizácia projektov na mori musí prebiehať spôsobom, ktorý je šetrný k životnému prostrediu a kompatibilný a súčinný s existujúcimi činnostami;

60. zdôrazňuje mimoriadne pôsobivú dynamiku znižovania nákladov pre veterné elektrárne na mori v Európe po zriadení prvých parkov v roku 1991 a najmä vďaka štrukturalizácii výkonného európskeho priemyselného odvetvia za posledných desať rokov;

61. pripomína význam opráv a údržby plavidiel, ako aj skutočnosť, že plavidlá musia byť po skončení životnosti zlikvidované. Preto odporúča, aby Komisia vypracovala osobitný plán, ktorým by sa Európskej únii poskytli dostatočné zariadenia na náležité vykonávanie týchto funkcií vrátane rozpočtových záväzkov nevyhnutných na tento účel;

62. pripomína, že na pokračovanie rozvoja tohto odvetvia je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na európskej úrovni, najmä v oblasti výskumu a vývoja (investovaných viac ako 3 miliardy EUR), ale dnes si to vyžaduje jasnú politickú voľbu, ktorá bude závisieť najskôr od členských štátov: stanoviť ambiciózne objemy a harmonogramy na uverejnenie výziev pre pevné veterné elektrárne, ktoré sú v súčasnosti najrozvinutejšie, ale aj pre nové technológie, ako sú plávajúce veterné elektrárne a prílivové turbíny, pri ktorých sú nevyhnutne potrebné dostatočne vysoké výkupné sadzby, aby sa spustili investície a industrializácia;

63. vyzýva, aby sa na európskej úrovni vytvorili nástroje na podporu investícií, ale aj nástroje zaistenia projektov a riadenia rizík. Vytvorenie týchto nástrojov by mohlo výrazne znížiť náklady na financovanie, a tým znížiť aj nákladovú cenu vyrobenej elektriny;

64. víta významný pokrok dosiahnutý v posledných rokoch pri testovaní prototypov a demonštračných zariadení pre nové technológie v skutočných podmienkach používania, najmä v prípade prílivových turbín, s perspektívou čoraz lepšie kontrolovaného a dôveryhodného znižovania nákladov, ktoré musí umožniť odôvodniť otvorenie trhu vďaka primeraným výkupným cenám, čím sa posilní celosvetové vedúce postavenie európskych aktérov;

65. dôrazne žiada, aby si Európa stanovila cieľ celosvetového vedúceho postavenia v prípade plávajúcich veterných elektrární, a odporúča Komisii a členským štátom, aby preskúmali myšlienku koordinovaných alebo spoločných výziev na predkladanie ponúk s cieľom ponúknuť tak na trhu väčší objem a viditeľnosť. Rovnaký prístup by sa mohol zaujať v prípade prílivových turbín a turbín na výrobu energie z vln v prípade pilotných parkov vo fáze pred komerčným využitím;

66. zdôrazňuje význam prijatia osobitného prístupu v neprepojených oblastiach, najmä ostrovných, ktorý umožňuje navrhnuť globálne riešenia pre energetickú bezuhlíkovú sebestačnosť a kombináciu technológií, najmä energiu z obnoviteľných morských zdrojov, podľa charakteristík každého územia; v tejto súvislosti sa musí vyvinúť väčšie úsilie, pokiaľ ide o rozvoj strojov so stredným výkonom;

67. navrhuje, aby sa vývoj týchto riešení energetickej sebestačnosti testoval a overoval aj vo viacúčelových projektoch v štruktúrach na mori, ktoré ohlasujú zvýšenú orientáciu na námornú oblasť nielen odvetvových činností, ale z hľadiska ľudského života v širšom zmysle. Treba poznamenať, že tieto dlhodobé vyhliadky budú musieť nevyhnutne spĺňať prísne požiadavky z hľadiska udržateľnosti a kontroly vplyvu na životné prostredie počas celého životného cyklu projektov;

IV) Prístavy, hlavná výzva pre dynamiku námorného odvetvia

Prístavné platformy, prístavná, pobrežná infraštruktúra a infraštruktúra na mori

68. upozorňuje na to, že prístavy ako oblasti rozvoja projektov modrého rastu môžu vzhľadom na integráciu činností a potenciálu slúžiť ako príklad ich rozšírenia na všetky pobrežné regióny;

69. zdôrazňuje, že prístavy by sa mali bez ohľadu na ich postavenie aj naďalej považovať za strategické aktíva, do ktorých majú verejné orgány naďalej investovať a že pravidlá hospodárskej súťaže a štátnej pomoci by takéto investície mali umožňovať;

70. zdôrazňuje, že je potrebné, aby EÚ finančnými zdrojmi podporila infraštruktúru prístavov v najvzdialenejších regiónoch vzhľadom na nedostatok alternatív pre dopravu tovaru a vzhľadom na to, že štátna pomoc pre túto infraštruktúru nepredstavuje narušenie hospodárskej súťaže na európskom vnútornom trhu z dôvodu jej výlučne miestneho rozmeru;

71. zdôrazňuje, že poslaním prístavov je byť námornými dopravnými uzlami a prijímajúcimi platformami pre námorné odvetvia a súvisiace činnosti v oblasti inovácií a odbornej prípravy; upozorňuje na regionálnu príťažlivosť, ktorú majú prístavy na prilákanie nových priemyselných činností v rámci ich okolia alebo vnútrozemia;

72. zdôrazňuje význam odvetvia logistiky a námorných služieb v prístavoch a potrebu rozvíjať okrem technologických inovácií aj nové hospodárske modely a modely služieb v prístavoch, ktoré by sa opierali napríklad o ich postupnú digitalizáciu (inteligentné prístavy), ako aj možnosť zlepšiť a optimalizovať procesy, ktoré umožňujú využívanie údajov (big data);

73. odporúča, aby sa podporilo lepšie prepojenie medzi prístavmi a ich mestským prostredím, pričom by sa posilnila rozhodovacia autonómia prístavných spoločenstiev a zabezpečilo zachovanie pozemkov prístavu s cieľom umožniť budúci vývoj;

74. navrhuje, aby sa v rámci nástroja European Sea Tech vytvorila sieť prístavov zapojených do rozvoja modrého hospodárstva na základe práce „európskeho prístavného fóra“ a jeho podskupín „prístavy a uzly pre modrý rast“ a „zelené prístavy“;

75. zdôrazňuje dôležitosť odvetvia civilného a environmentálneho inžinierstva v prístavoch a pobrežných oblastiach pre rozvoj lokalít a pobrežia a prispôsobenie sa zmene klímy;

76. navrhuje, aby sa prístavy stali miestom inkubácie a prípadne dlhodobými prevádzkovateľmi nových projektov v oblasti infraštruktúry na mori, či už ide o prístavy na mori alebo vo všeobecnosti o spoločné platformy pre činnosti modrého hospodárstva (prekládka, logistické centrum, výroba energie z obnoviteľných zdrojov, akvakultúra, oprava lodí, vedecká základňa atď.);

77. navrhuje začať úvahy zamerané na funkčnú úlohu tzv. sekundárnych prístavov, medzi špecializáciou na trhy s malým objemom a posilňovaním/komplementárnosťou s hlavnými susednými priemyselnými prístavmi;

Dekarbonizácia prístavov a námornej dopravy

78. považuje za naliehavé posilniť podporu investícií do prístavov, aby mohli lode tankovať skvapalnený zemný plyn, a všeobecnejšie pre infraštruktúru, ktorá prispieva k zníženiu ekologickej stopy lodí (pripojenie lodí na elektrickú sieť z brehu na palubu na základe nízkoemisných technológií); domnieva sa, že tento prechod na ekologickejšie palivá alebo nové nosiče energie je prioritou pri plnení cieľov v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a plynov škodlivých pre ľudské zdravie, a uvádza, že vlastníci lodí by mali byť podporovaní, aby prispôsobili a obnovili svoje flotily; zdôrazňuje, že bioplyn vyrábaný z biologických zdrojov (rastlinných, poľnohospodárskych a potravinárskych) môže tiež prispieť k hodnotovému refazcu LNG s cieľom ešte viac znížiť emisie skleníkových plynov v porovnaní so súčasnými riešeniami;

79. navrhuje, aby sa posúdila vhodnosť vytvorenia „modrého koridoru LNG pre európske ostrovy“ v súlade s uznesením Európskeho parlamentu z 25. októbra 2018 o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá v Európskej únii: čas konať! [2018/2023(INI)];

pripomína v tejto súvislosti, že sú potrebné primerané finančné nástroje na podporu investícií tohto typu, ktoré zostávajú v týchto oblastiach pomerne vysoké;

80. upozorňuje, že je nevyhnutné podporovať výskum a vývoj v oblasti akvakultúry na mori, pričom je potrebné začleniť súčasné poznatky oceánologického inžinierstva v hlbokých vodách a priemyslu 4.0 ako prostriedok na obmedzenie prítomnosti akvakultúrnych fariem v pobrežných morských oblastiach v prospech iných činností, ktoré sú typické pre modrú ekonomiku a vyžadujú využívanie rovnakého morského priestoru;

81. poukazuje na to, že práca v oblasti výskumu a vývoja otvára možnú cestu k používaniu syntetických kvapalných palív vyrobených z uhlíkového hodnotového reťazca a obnoviteľných energií; domnieva sa, že tento prístup sa musí starostlivo preskúmať a že tieto technológie musia preukázať svoju relatívnu konkurencieschopnosť voči iným alternatívnym riešeniam, ako aj nízku environmentálnu stopu a prínos k boju proti skleníkovému efektu počas celého cyklu; v tomto štádiu ešte tento dôkaz nebol predložený;

82. uznáva, že používanie skvapalneného zemného plynu môže pokrývať iba prechodné obdobie a vyzýva na rozvoj používania elektrických lodí, slnečnej a veternej energie na plavidlách, ako aj konkurencieschopnej výroby a využívania vodíka z obnoviteľných zdrojov v námornej doprave (v súvislosti s rozvojom obnoviteľných morských zdrojov energie, a najmä odvetví s vysokým výrobným potenciálom, ako sú napríklad pobrežné veterné elektrárne a elektrárne plávajúce na mori);

83. požaduje v tejto súvislosti rozvoj infraštruktúry inteligentných sietí v prístavoch, ktorá je nevyhnutná na začlenenie distribuovaných zdrojov elektriny z obnoviteľných zdrojov, využívanie prístavnej elektriny (tzv. cold ironing), elektrickej mobility a iných technológií súvisiacich s inteligentnými sieťami.

V Bruseli 27. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Viacúrovňové riadenie a medzisektorová spolupráca zameraná na boj proti energetickej chudobe

(2019/C 404/10)

Spravodajkyňa: Kata TÚTTŐ (HU/SES), poslankyňa miestneho zastupiteľstva 12. obvodu v Budapešti**I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Úvodné pripomienky

1. pripomína, že už vo viacerých predchádzajúcich stanoviskách zdôraznil potrebu zohľadňovať energetickú chudobu pri navrhovaní rôznych politík a za jednu z najdôležitejších politických zmien za posledné roky považuje výslovné uznanie potreby prihliadať pri vytváraní terajšej i budúcej politiky v oblasti energetiky a klímy aj na sociálne dôsledky; Boj proti energetickej chudobe by sa preto mal komplexne zohľadňovať vo všetkých príslušných národných právnych predpisoch a právnych predpisoch EÚ;
2. poukazuje na to, že jednou z hlavných otázok týkajúcich sa sociálnych dôsledkov je energetická chudoba, ktorá je úzko spojená so súčasnými prioritami Výboru regiónov;
3. sa nazdáva, že boj proti energetickej chudobe, pri ktorom sa zohľadňujú všeobecné hľadiská EÚ, ako aj miestne a regionálne špecifiká, môže do značnej miery prispieť v prvom rade k posilneniu dôvery občanov v EÚ, priblíženiu Únie občanom, ako aj k plneniu cieľov Parížskej dohody a vytvoreniu energetickej únie;
4. víta, že Európska komisia v balíku legislatívnych opatrení s názvom *Čistá energia pre všetkých Európanov* uznáva význam znižovania energetickej chudoby a na viacerých miestach naň výslovne odkazuje;
5. upozorňuje na skutočnosť, že po vytvorení rámca na úrovni EÚ ďalšou výzvou je pretransformovať všeobecné predpisy balíka opatrení v oblasti čistej energie do úprav rôznych špecifických prvkov právnych predpisov, pričom treba zohľadniť potreby v jednotlivých regiónoch. Počas tohto procesu treba na jednej strane zachovať súlad s rámcom EÚ a na druhej strane vymedziť rámce a spôsoby konania na základe uznania rôznych aspektov energetickej chudoby a poznatkov o nich;
6. víta pokrok, ktorý sa dosiahol v legislatívnom procese, pokiaľ ide o dôležité prvky balíka opatrení v oblasti čistej energie, najmä pozíciu Európskeho parlamentu k spoločným pravidlám pre vnútorný trh s elektrickou energiou a jeho výslovné uznanie potreby komplexného zberu údajov o energetickej chudobe členskými štátmi, navrhovanú flexibilitu pre členské štáty zasahovať na trhu s cieľom riešiť energetickú chudobu a rozšírenie vymedzenia pojmu „zraniteľní spotrebiteľia“ (článok 28) (1);
7. podporuje najmä požiadavku EP, aby Európska komisia poskytla usmernenia, pokiaľ ide o kritériá na vymedzenie „významného počtu domácností v energetickej chudobe“ (aj v kontexte článku 3 ods. 3 písm. d) nariadenia (EÚ) 2018/1999 týkajúceho sa integrovaných národných energetických a klimatických plánov), a plne podporuje predpoklad EP, že „akýkoľvek pomer domácností v energetickej chudobe sa môže považovať za významný“;
8. pripomína, že energetická chudoba je dobre známym problémom, ktorý sa v súčasnosti čoraz viac uznáva v legislatívnom rámci EÚ s výslovnými povinnosťami pre členské štáty, takže nikto nebude môcť v budúcnosti tvrdiť, že o ňom nevedel. Sú potrebné konkrétne politické opatrenia a činy; konštatuje však, že je potrebné presne vymedziť rôzne aspekty a účinky energetickej chudoby, ako aj potrebné ukazovatele na ich meranie, pričom sa v plnej miere zohľadní rôznorodosť regionálnych a miestnych podmienok s cieľom zabezpečiť účinné zacelenie a uplatňovanie politických opatrení;

(1) P8_TA-PROV(2019)0226 prijaté 26. marca 2019.

9. zdôrazňuje však, že v boji proti energetickej chudobe už existujú priekopnícke skúsenosti na miestnej a regionálnej úrovni vrátane cennej práce partnerstva pre bývanie v rámci urbánnej agendy pre EÚ;
10. konštatuje, že jedným z najlepších spôsobov, ako odstrániť energetickú chudobu na európskej úrovni, je investovať do energetickej účinnosti a mať dobre fungujúci a konkurencieschopný jednotný trh, ktorý ponúka nízke ceny;
11. víta, že v novom nariadení o riadení energetickej únie sa stanovujú rámce na to, aby bol vypočítaný hlas miestnych a regionálnych samospráv a aby bol boj proti energetickej chudobe prioritou;
12. uznáva, že energetická chudoba je jednou z hlavných spoločenských výziev so sociálnymi, hospodárskymi a environmentálnymi vplyvmi, ktorá sa musí naliehavo riešiť na všetkých úrovniach riadenia a ktorá si vyžaduje komplexný prierezový prístup zohľadňujúci vzťah medzi sociálnymi a environmentálnymi cieľmi a nástrojmi;

V čom spočíva energetická chudoba?

13. pripomína, že v Dohovore primátorov a starostov o klíme a energetike sa energetická chudoba definuje ako „situácia, keď si domácnosť alebo jednotlivec nemôžu dovoliť základné energetické služby (vykurovanie, chladenie, osvetlenie, mobilita a elektrická energia) na zabezpečenie slušnej životnej úrovne v dôsledku kombinácie nízkych príjmov, vysokých výdavkov na energiu a nízkej energetickej účinnosti ich domácnosti“;
14. poukazuje na to, že každý desiaty Európan nemôže v zime riadne vykurovať svoj domov, jeden z piatich občanov EÚ si v lete nemôže dovoliť klimatizáciu a viac ako 80 miliónov Európanov žije vo vlhkých domoch so stopami plesne, čo treba vnímať v súvislosti s nedostatočným vykurovaním a problémami s renováciou ich domovov;
15. poukazuje na to, že energetická chudoba – podobne ako iné formy chudoby a v kombinácii s nimi – ohrozuje a postihuje viac a závažnejším spôsobom ženy, a to najmä v dôsledku nerovnomerného rozdelenia príjmov a úloh v starostlivosti o domácnosť a rodinu medzi ženami a mužmi a vyššieho podielu žien medzi osamelými rodičmi a staršími ľuďmi žijúcimi osamote;

Potreba komplexného prístupu

16. uznáva, že energetická chudoba je mimoriadne zložitým problémom, ktorého vyriešenie si vyžaduje spoločné a koordinované zváženie rôznych sociálnych, technických, hospodárskych a rozpočtových aspektov;
17. poukazuje na to, že na zhodnotenie stavu energetickej chudoby a vypracovanie možných riešení je potrebné zozbierať rôznorodé informácie a podrobne ich zanalyzovať; zdôrazňuje v tomto kontexte najmä, ako bolo uvedené v hodnotení územného vplyvu VR, že pre ďalší rozvoj vhodných ukazovateľov na meranie rôznych aspektov a účinkov energetickej chudoby na miestnej úrovni a pre účinnejšie zhromažďovanie/spracúvanie už dostupných informácií s cieľom sprístupniť ich tvorcom politiky sú potrebné dodatočné informácie na úrovni NUTS 3 a prípadne nižšej;
18. zdôrazňuje, že na boj proti energetickej chudobe je potrebné využívať širokú škálu nástrojov verejnej politiky, pričom treba prihliadať na aspekty energetickej účinnosti a sociálnej ochrany;
19. trvá však na tom, že komplexný prierezový prístup nemôže byť za žiadnych okolností použitý ako zámienka na presadzovanie odvetvových, obchodných alebo iných politických cieľov a záujmov, ktoré nesúvisia s bojom proti energetickej chudobe;
20. upozorňuje európske miestne a regionálne samosprávy na skutočnosť, že uplatňovanie komplexného prístupu je mimoriadne dôležité a na miestnej a regionálnej úrovni sa dá pomerne ľahko uplatňovať. Na to, aby to bolo možné, je však nevyhnutné vymieňať si skúsenosti a využívať iné formy spolupráce;
21. zdôrazňuje, že situácia domácností zasiahnutých energetickou chudobou je veľmi rôznorodá a v každom prípade špecifická. Dotknuté osoby môžu byť nájomníkmi alebo majiteľmi, ktorí žijú v mestských alebo vidieckych oblastiach a vo všeobecnosti čelia aj iným ťažkostiam, ktoré si vyžadujú spravodlivý, inovatívny, otvorený a inkluzívny prístup vyžadujúci si spoluprácu všetkých príslušných subjektov;

22. poukazuje na to, že energetická chudoba nie je len o stave bývania, ale má aj priamy vplyv na fyzické a duševné zdravie dotknutých osôb a bráni im v ich sociálnych vzťahoch, vzdelávaní, príležitostiach podnikat' a mnohých ďalších činnostiach;

Podporne nielen monitorovanie fenoménu energetickej chudoby, ale aj jeho odstránenie!

23. sa domnieva, že úspech verejných politík na úrovni EÚ sa vo všeobecnosti dosiahne stanovením dostatočne ambiciózných, konkrétnych a merateľných cieľov;

24. zdôrazňuje, že hoci konečným cieľom politiky na odstránenie energetickej chudoby musí byť len úplné odstránenie energetickej chudoby, dosiahnutie účinnosti politického procesu si vyžaduje stanovenie krátkodobějších cieľov;

25. vyzýva Európsku komisiu, aby navrhla konkrétne ciele na zníženie energetickej chudoby do roku 2030 a jej odstránenie do roku 2050;

Opatrenia potrebné na úrovni EÚ

26. víta skutočnosť, že zaručenie prístupu k energii nie je len jedným z cieľov OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, ale že aj v Európskom pilieri sociálnych práv, ktorý bol vyhlásený v novembri 2017, sa kladie osobitný dôraz na problematiku sociálnej ochrany, pretože energetická chudoba je jednou z najzrejmějších oblastí, ktoré si vyžadujú aj opatrenia na úrovni EÚ;

27. víta strategickú víziu s názvom *Čistá planéta pre všetkých*, ktorú prijala Európska komisia v novembri 2018 a ktorej cieľom je dosiahnuť „klimaticky neutrálnu“ Európu do roku 2050 a zároveň zabezpečiť nielen väčšiu prosperitu a tvorbu pracovných miest, ale aj sociálnu spravodlivosť pre spravodlivý prechod;

28. vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby zabezpečili, že každý bude môcť účinne využívať právo na cenovo dostupnú energiu, a na tento účel zväzili možnosť zavedenia moratória na zastavenie alebo pozastavenie poskytovania verejných služieb z dôvodu nezaplatenia, aby tak žiadna domácnosť nezostala bez základných dodávok služieb vykurovania alebo chladenia;

29. zastáva názor, že obmedzenie nadmerných nákladov na energiu nemožno ponechať výlučne na hospodársku súťaž a samoreguláciu trhu, a že EÚ preto musí zaviesť právne rámce, ktoré poskytnú členským štátom a miestnym orgánom vhodné nástroje na zabezpečenie cenovo dostupnej energie. Na udržanie nízkych cien energie musí EÚ spolu s inými orgánmi zabezpečiť najmä dostatočnú ponuku na energetickom trhu, bojovať proti monopolnému stanovovaniu cien a zaistiť, aby metódy na podporu energetického prechodu boli nákladovo efektívne a nevedli k nadmernému zvyšovaniu cien;

30. zdôrazňuje potrebu vhodných opatrení na prevenciu alebo kompenzáciu negatívnych dôsledkov opráv zameraných na energetickú účinnosť, ako sú zvýšené náklady na bývanie; je nevyhnutné zaručiť spravodlivé rozdelenie nákladov a prínosov energetickej účinnosti medzi domácnosťami a nájomníkmi;

31. považuje za potrebné, aby miestne a regionálne samosprávy zaistili poskytovanie bezplatného a nezávislého energetického poradenstva verejnosti a podporili aktívnejšiu účasť chudobných domácností na výrobe energie;

32. zastáva názor, že európske právne predpisy by mohli byť oveľa ambicióznejšie a je potrebná úprimná a odhodlaná spolupráca vlád členských štátov s miestnymi a regionálnymi samosprávami s cieľom zabezpečiť účinné viacúrovňové riadenie;

33. domnieva sa, že je nevyhnutné zjednodušiť a rozšíriť prístup k finančným prostriedkom EÚ, pretože obmedzené možnosti jednotlivcov alebo skupín postihnutých energetickou chudobou a ich obmedzený prístup k službám verejnej správy často zohrávajú úlohu pri vzniku alebo zhoršovaní tohto javu. Navyše poukazuje na to, že opatrenia v oblasti renovácie a energetickej účinnosti môžu byť obmedzované zlou finančnou situáciou obyvateľov a nájomníkmi predpismi, ktoré sťažujú úhradu nákladov. Zdôrazňuje preto, že je potrebné zabezpečiť vhodné stimuly na investovanie do zvyšovania energetickej účinnosti pre nájomníkov i majiteľov domov, ako aj ochranu zraniteľných spotrebiteľov;

34. vyzýva na užšiu spoluprácu medzi Strediskom pre monitorovanie energetickej chudoby, Dohovorom primátorov a starostov a EUROSTATOM;

35. zdôrazňuje, že zmena spotrebiteľov energie na výrobcov – spotrebiteľov by sa mala zahrnúť medzi nástroje na odstránenie energetickej chudoby a že na tento účel by sa mali podporovať iniciatívy na všetkých úrovniach s cieľom umožniť energeticky chudobným spotrebiteľom stať sa výrobcami energie;

Úloha miestnych a regionálnych samospráv

36. konštatuje, že miestne a regionálne samosprávy stoja v prvej línii v komplexnom boji proti energetickej chudobe, pretože dokážu identifikovať postihnuté osoby, presne určiť konkrétne príčiny tohto javu, priamo poskytnúť občanom praktické rady a usmernenia a že mnohé opatrenia na boj proti energetickej chudobe sa môžu realizovať na miestnej úrovni;

37. zdôrazňuje, že vzhľadom na skutočnosť, že energetická chudoba je veľmi zložitá otázka, nie je možné nájsť žiadne jednotné riešenie pre rôzne regióny EÚ a že miestne orgány musia tiež prijať nový, komplexný prístup pri hľadaní vhodných prostriedkov, pričom by sa spojili miestne samosprávne úrady zodpovedné za rôzne oblasti s cieľom nájsť čo najlepšie riešenie. Miestne a regionálne orgány majú prostredníctvom vlastných energetických spoločností, združení vlastníkov bytov, spolupráce so súkromnými subjektmi, projektových fondov, poradenstva atď. určité kľúčové právomoci v otázkach energetickej účinnosti a výroby energie;

38. upozorňuje na to, že politické opatrenia zamerané na boj proti energetickej chudobe môžu byť určitým spôsobom prínosné pre miestne a regionálne samosprávy. Môžu prispieť k dosiahnutiu iných politických cieľov a podporiť politické opatrenia, napríklad v oblasti energetickej účinnosti, znižovania emisií skleníkových plynov, zlepšovania zdravia občanov a sociálnej ochrany, a tým celkovo kvalitu ich života a udržateľnosť;

39. zdôrazňuje, že účinný boj proti energetickej chudobe môže miestnym a regionálnym samosprávam pomôcť aj tým, že zapojí do diania aj skupiny v spoločnosti, ktoré boli doposiaľ prehliadané a menej aktívne, vďaka čomu sa rozšíri spoločenská základňa pre opatrenia zamerané proti zmene klímy;

40. trvá však na tom, že to všetko bude možné len vtedy, ak budú právne a finančné nástroje miestnych a regionálnych samospráv náležite posilnené;

Fond budov a energetická účinnosť

41. zdôrazňuje, že energetická účinnosť je dôležitým prvkom prepájajúcim ciele, ktoré súvisia s klimatickou neutralitou, a ciele, ktoré sa týkajú spravodlivej energetickej transformácie vrátane riadenia energetickej chudoby;

42. sa domnieva, že jednou z hlavných úloh miestnych a regionálnych samospráv je zvýšiť energetickú účinnosť fondu budov a preto by sa mali vyhnúť výlučnému zameraniu na sociálne bývanie, najmä pokiaľ ide o členské štáty s nízkym podielom takéhoto druhu bývania;

43. zdôrazňuje, že povinnosť zrenovovať každoročne 3 % budov patriacich ústredným orgánom štátnej správy členských štátov s cieľom zlepšiť ich energetickú účinnosť by sa mala zrealizovať prostredníctvom ambiciózných investícií a podpory, aby sa zrýchlilo tempo renovácie aj v prípade ostatného fondu budov, pretože v opačnom prípade nebude mať úsilie o odstránenie energetickej chudoby v dohľadnej budúcnosti žiadnu šancu na úspech, nehovoriac o tom, že nebude možné dosiahnuť ciele v oblasti klímy;

44. upozorňuje na to, že na komplexnú obnovu fondu budov je potrebné venovať čo najviac prostriedkov z EÚ, pričom treba zohľadniť aspekt energetickej chudoby, aby sa predišlo situáciám, že práve byty najchudobnejších nájomníkov a majiteľov budov zaostávajú v otázke energetickej renovácie, čo by zvýšilo energetickú chudobu a bránilo dosiahnutiu cieľov v oblasti klímy;

45. naliehavo vyzýva členské štáty, aby do svojich vnútroštátnych predpisov transponovali smernicu o energetickej hospodárnosti budov^(?), a to najneskôr do marca 2020, pretože vyššia energetická účinnosť existujúceho fondu budov v EÚ priamo súvisí s úplným vykonávaním platného legislatívneho rámca;

Význam Dohovoru primátorov a starostov

46. víta skutočnosť, že Dohovor primátorov a starostov začlenil ako tretí pilier otázku energetickej chudoby a významne sa zasaďuje za to, aby bol tento problém zaraďovaný do programu rokovaní a hľadali sa riešenia. Vyzdvihuje úlohu Dohovoru primátorov a starostov pri výmene poznatkov a skúseností a pri podpore a poskytovaní metodologických usmernení európskym miestnym a regionálnym samosprávam a ďalším subjektom;

^(?) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/844 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov a smernica 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 75).

47. zdôrazňuje, že Dohovor primátorov a starostov môže aj naďalej počítat s podporou výboru, a to vzhľadom na veľkú hodnotu, ktorú má jeho aktívna úloha a silné sociálne ukotvenie pre európskych občanov;

48. vyzýva európske miestne a regionálne samosprávy a ich vedúcich predstaviteľov, aby podpísali Dohovor primátorov a starostov, zapojili sa do ďalších sietí pôsobiacich v oblasti ochrany klímy a aktívne sa zúčastňovali na ich činnostiach s osobitným zameraním na výmenu miestnych osvedčených postupov;

49. pripomína, že skupina členov Výboru regiónov pôsobí v úlohe veľvyslancov Dohovoru primátorov a starostov, pričom ich úlohou je zvýšiť informovanosť o jeho činnosti a povzbudiť čo najširší okruh záujemcov, aby sa k nemu pripojili. Podľa výboru je potrebné týchto veľvyslancov v tomto úsilí náležite podporovať;

Stredisko pre monitorovanie energetickej chudoby

50. zdôrazňuje, že je nevyhnutné presné vymedzenie fenoménu energetickej chudoby a jeho merania, aby tak bolo možné plánovať a uskutočňovať primerané riešenia a opatrenia verejnej politiky;

51. vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že dve tretiny členských štátov nesledujú vývoj energetickej chudoby na základe kvantitatívnych opatrení;

52. konštatuje, že fungovanie Strediska pre monitorovanie energetickej chudoby, ktoré vytvorila Európska komisia, je až doteraz plne v súlade s cieľmi sledovanými pri jeho zriadení;

53. keďže obdobie, na ktoré bolo stredisko zriadené, sa chýli ku koncu, vyzýva Európsku komisiu, aby preskúmala podmienky predĺženia jeho fungovania, rozšírila rozsah jeho pôsobnosti a úlohy v odôvodnenej miere a vytvorila možnosti zberu a hodnotenia údajov, keďže informácie, ktoré stredisko pre sledovanie zhromažďuje, budú aj naďalej nevyhnutné pre riadny rozvoj verejných politík v budúcnosti.

V Bruseli 27. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

III

(Prípravné akty)

VÝBOR REGIÓNOV

135. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 26. 6. 2019 – 27. 6. 2019

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Čistá planéta pre všetkých – európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo

(2019/C 404/11)

Spravodajca:	Michele EMILIANO (IT/SES), predseda regiónu Apúlia
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Čistá planéta pre všetkých — Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo COM(2018) 773 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Vykonávanie dlhodobej stratégie do roku 2050

1. víta oznámenie „Čistá planéta pre všetkých“ a podporuje cieľ dosiahnuť neutralitu skleníkových plynov (nulové emisie) v EÚ do roku 2050; vyzýva Európsku komisiu, aby vypracovala ešte ambicioznejší plán tým, že prijme opatrenia na obmedzenie globálneho otepľovania na 1,5 °C v porovnaní s hodnotami z predindustriálneho obdobia, pričom uprednostní najambicioznejšie a realizovateľné scenáre; vyzýva Komisiu, aby posúdila vplyv rôznych scenárov na aspekty klímy, zdravia, životného prostredia, biodiverzity, ako aj hospodárske a sociálne aspekty, a navrhla zodpovedajúci komplexný regulačný rámec, ktorý by bol založený na tomto hodnotení a v súlade so stratégiou vykonávania cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja; v tejto súvislosti víta aj prebiehajúcu prácu na úrovni EÚ na diskusnom dokumente o udržateľnej Európe vrátane práce Výboru regiónov v súvislosti s tým, ako zapojiť miestne a regionálne samosprávy do zásadných transformačných procesov;
2. Zdôrazňuje potrebu investovať do vzdelávania a zvyšovania informovanosti o otázkach klímy medzi občanmi všeobecne a s osobitným zameraním najmä na mladých ľudí, ktorí sú čoraz viac znepokojení podľa ich názoru príliš pomalým pokrokom pri riešení tejto výzvy. Zdôrazňuje, že miestne a regionálne orgány v spolupráci so vzdelávacími inštitúciami a organizáciami občianskej spoločnosti zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore tejto angažovanosti a pri reagovaní na očakávania mladých ľudí.
3. Opätovne vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby vytvorili stálu viacúrovňovú platformu pre dialóg o energetike, ako sa stanovuje v nariadení o riadení energetickej únie, vrátane aspektov týkajúcich sa klímy a životného prostredia, s cieľom podporiť regióny a miestne orgány, organizácie občianskej spoločnosti, podniky a iné zainteresované strany v procese transformácie energetiky⁽¹⁾; v tejto súvislosti vyjadruje ochotu vytvoriť, pokiaľ o to požiada Európska komisia, štruktúru pre technické výmeny v súvislosti s vykonávaním balíka o čistej energii na miestnej alebo regionálnej úrovni.

(¹) Stanovisko Európskeho výboru regiónov na tému Riadenie energetickej únie a čistá energia (2017/C 342/13), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52017AR0830>.

4. Pripomína kľúčovú úlohu regiónov a miestnych orgánov pri vykonávaní verejných politík v oblasti klímy a energetiky, ako aj v úsilí presadiť zmeny v správaní, ktoré sú potrebné pre ich účinné vykonávanie a zaistiť podporu všetkých občanov pre tieto zmeny, pričom by sa malo postupovať podľa jasnej a konkrétnej stratégie dekarbonizácie v snahe dosiahnuť cieľ „nulové emisie“. V tejto súvislosti zdôrazňuje činnosť vykonanú v rámci Dohovoru primátorov a starostov o klíme a energetike a vyzýva Komisiu, aby naďalej podporovala túto iniciatívu a náležite ocenila potenciál podobných iniciatív s cieľom posilniť miestne opatrenia a vytvoriť stály konzultačný mechanizmus založený na dialógu talanoa ⁽²⁾.
5. Upramuje pozornosť na podporu iniciatív, ako je Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike, ktoré prostredníctvom priameho vzťahu medzi miestnymi samosprávami a Komisiou umožňujú vypracovať konkrétny plán, ktorý vychádza z akčných plánov v oblasti udržateľnej energetiky a klímy (SECAP) a smeruje k integrovanému územnému plánu boja proti zmene klímy v koordinácii spolu s ostatnými zainteresovanými stranami zapojenými do národných energetických a klimatických plánov a do podpory cieľov udržateľného rozvoja.
6. Vyzýva Komisiu, aby zabezpečila harmonizáciu národných plánov v oblasti energetiky a klímy a vnútroštátnych dlhodobých stratégií s ustanoveniami Parížskej dohody, stratégie 2050 a s cieľmi trvalo udržateľného rozvoja. Považuje za nevyhnutné, aby sa rozvíjali prostredníctvom viacúrovňového dialógu a participatívnej metódy a vychádzali z existujúcich osvedčených postupov na regionálnej a miestnej úrovni. Navrhuje tiež skrátiť obdobie pravidelného preskúmania týchto plánov a inštitucionalizovať systém regionálne (RDC) a miestne stanovených príspevkov (LDC) s cieľom spojiť ho so systémom vnútroštátne stanovených príspevkov (NDC).
7. Vyzýva Komisiu, aby aktívne zohľadňovala osobitnú zraniteľnosť istých území, napr. najvzdialenejších regiónov a občanov v procese prechodu na klimaticky neutrálnu Európu, aby sa predišlo odmietnutiu procesu transformácie, a vyzýva na zriadenie európskeho strediska pre monitorovanie klimatickej neutrality v snahe prispieť k plneniu vnútroštátnych ohlasovacích povinností v rámci riadenia energetickej únie a pomôcť pri mapovaní a monitorovaní týchto zraniteľných miest. Okrem toho je potrebné vykonať aj aktualizáciu zručností v rámci Panorámy zručností EÚ. Tieto opatrenia zamerané na dosiahnutie klimaticky neutrálnej Európy musia zohľadniť regionálne a miestne potreby s cieľom zosúladiť rozvoj politiky udržateľnosti s rastom zručností na vytváranie perspektívnych, kvalitných pracovných miest v najzraniteľnejších regiónoch a uľahčiť týmto regiónom plodnú výmenu osvedčených postupov aj na základe existujúcich kombinovaných ukazovateľov a prípadne ďalších ukazovateľov, ktoré treba ešte určiť.
8. Upozorňuje na rôzne charakteristiky klímy, životného prostredia, krajiny, mobility a hospodárskej a sociálnej štruktúry európskych regiónov, pričom zdôrazňuje, že je dôležité prispôsobiť vykonávanie stratégie na základe územných, geopolitických a hospodárskych charakteristík a prekročiť jednoduché administratívne hranice.
9. Zdôrazňuje potrebu zabezpečiť holistický prístup spájajúci nástroje a stratégie v rámci všeobecných politík EÚ týkajúcich sa cieľov trvalo udržateľného rozvoja, súdržnosti a obehového hospodárstva, ale aj konkrétne opatrenia týkajúce sa napríklad energetickej politiky, zmiernenia zmeny klímy a adaptácie na ňu a transformácie uhoľných regiónov.

Klimatická neutralita energetickeho systému

10. Zohľadňuje kľúčovú úlohu regiónov a miestnych orgánov pri participatívnom vykonávaní politík v oblasti energetiky a klímy a uznáva príkladnú úlohu verejných orgánov vo všetkých odvetviach, počnúc správou verejných budov a verejných podnikov. V tejto súvislosti zdôrazňuje význam plánov na zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných budov spolu s implementáciou kritérií udržateľného verejného obstarávania a energetických a environmentálnych systémov hospodárenia v súlade s minimálnymi environmentálnymi kritériami ⁽³⁾.
11. Vyzýva Európsku komisiu, aby ďalej podporovala energetickú hospodárnosť budov ako prioritu s cieľom znížiť emisie z existujúcich budov a zabezpečiť, aby verejné dotácie a finančné nástroje umožňovali vlastníkovi zlepšiť energetickú hospodárnosť svojich budov prostredníctvom sanácie. Okrem toho by potrebné investície a štátna pomoc mali byť klasifikované ako kapitálové náklady s cieľom zväčšiť manévrovací priestor miestnych a regionálnych orgánov, čo výrazne pomôže zvýšiť priemernú ročnú mieru sanácie budov.

⁽²⁾ <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>.

⁽³⁾ Oznámenia Európskej komisie o akčnom pláne pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu a trvalo udržateľnú priemyselnú politiku, COM(2008) 397, Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie, COM(2008) 400 a Kruh za uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo prijaté Radou ministrov Európskej únie, COM(2015) 614.

12. Pripomína, že je dôležité chrániť zraniteľných občanov pred energetickou chudobou a zabezpečiť rovnaký prístup k základným energetickým službám pre všetkých európskych občanov.

13. Vyzýva Komisiu, aby podporovala obehový prístup pri navrhovaní, realizácii a prevádzke nových budov, ktoré budú musieť byť udržateľné, t. j. zahŕňať energetickú hospodárnosť a využívanie obnoviteľných zdrojov energie, počnúc príkladom iniciatívy Levels⁽⁴⁾. Na tento účel musia byť z hľadiska životného cyklu stanovené normy týkajúce sa environmentálnej kompatibility a environmentálnych vlastností stavebných výrobkov a procesov, ako aj zdokumentovania materiálov použitých pri stavbe. To si vyžaduje nepretržité investovanie do noriem, požiadaviek týkajúcich sa ekodizajnu, environmentálnych vyhlásení o výrobkoch a informačných systémov týkajúcich sa posudzovania životného cyklu.

14. Je pevne presvedčený, že cieľ 32 % energie z obnoviteľných zdrojov na úrovni EÚ by sa mal ďalej v budúcnosti prehodnotiť vzhľadom na technologický vývoj s cieľom dosiahnuť 40 % do roku 2030, aby sa do roku 2050 dosiahla klimatická neutralita a že v každom prípade by európske regióny, ktoré sú schopné prekročiť túto prahovú hodnotu, mali byť dostatočne motivované a podporované.

15. Vítá formálne zriadenie miestnych energetických komunít v balíku opatrení v oblasti čistej energie⁽⁵⁾ a vyzýva členské štáty, aby využili ich potenciál⁽⁶⁾, pričom poukazuje na potrebu vytvoriť cieľové programy finančnej podpory, v ktorých sa budú uprednostňovať územia ovplyvnené prekážkami, ako sú územia s elektrickými sústavami, ktoré sú izolované a neprepojené s veľkými európskymi sieťami. Verejná a súkromná energetická spoločnosť na miestnej a regionálnej úrovni sú kľúčovými aktérmi energetickej transformácie.

16. Zdôrazňuje, že je dôležité podporovať dekarbonizáciu a dosiahnutie cieľa „nulové emisie“ a vyzvať členské štáty, aby spoločne s regiónmi vytvorili presné plány na konverziu zariadení a infraštruktúry, ktoré využívajú fosílnu palivá, a jadrových elektrární, a zároveň stimulovali využívanie obnoviteľných zdrojov energie (ako napríklad vodíka) a technológie na dekarbonizáciu európskeho plynárenského odvetvia a na základe referenčných dokumentov o najlepších dostupných technikách (BAT). Konštatuje, že primeraná tvorba cien fosílnych palív prostredníctvom systému emisných kvót a sociálne prijateľného zdaňovania je nevyhnutným predpokladom prechodu na obnoviteľné zdroje energie. Vítá preto nedávno zverejnené oznámenie Európskej komisie s názvom *Efektívnejšie a demokratickejšie rozhodovanie v rámci politiky EÚ v oblasti energetiky a klímy* a domnieva sa, že mnohé z návrhov v tomto dokumente, najmä pokiaľ ide o kľúčový prvok zdaňovania energie, sú nevyhnutné s cieľom zabezpečiť koordinovanú, koherentnú a včasnú reakciu na veľké výzvy, ktorým čelí EÚ.

Územné plánovanie a klimatická neutralita

17. Pripomína ústrednú úlohu regiónov a miestnych orgánov pri vykonávaní politik v oblasti udržateľnej mobility ľudí a tovaru, a to aj prostredníctvom mestského a územného plánovania zameraného na obnovu vyváženej jednotlivých druhov dopravy, obmedzenie používania motorových vozidiel a zníženie záberu pôdy.

18. Pripomína potrebu dosiahnutia klimatickej neutrálnosti dopravy, ktorá je jediným sektorom, v ktorom sú emisie CO₂ stále nad úrovňou z roku 1990⁽⁷⁾, a to aj prostredníctvom zvýšenia finančnej a technickej podpory pre európske platformy, ako je S3P Energy⁽⁸⁾.

19. Vyzýva Komisiu, aby uvoľnila európske finančné prostriedky na urýchlenie zavádzania nabíjачích staníc pre vozidlá v snahe zabezpečiť, aby súčasná infraštruktúra nebrzdila využívanie čistej mobility v celej Európe s cieľom uspokojiť budúci dopyt.

20. Zdôrazňuje, že je dôležité podporovať a financovať prechod na kolektívne, spoločné, multimodálne a intermodálne dopravné režimy, a to aj prostredníctvom rozvoja logistických platforiem a plánov riadenia mobility na miestnej a regionálnej úrovni, pričom treba zohľadniť aj špecifiká riedko osídlených, okrajových, najvzdialenejších a ostrovných regiónov.

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>.

⁽⁶⁾ Models of local energy ownership and the role of local energy communities in energy transition in Europe (CDR 2515/2018), <https://cor.europa.eu/EN/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-2515-2018>.

⁽⁷⁾ Európa v pohybe: podpora riešení plynuj mobility (CDR 3560/2017), <https://cor.europa.eu/sk/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-3560-2017>.

⁽⁸⁾ <https://e3p.jrc.ec.europa.eu/articles/smart-specialisation-platform-energy-s3p-energy>.

21. Zdôrazňuje, že je dôležité, aby plány mobility boli v súlade so zvýšením výroby a distribúcie ekologickej elektrickej energie a palív z obnoviteľných zdrojov⁽⁹⁾, mali za cieľ dosiahnuť nulové emisie z dopravy a boli doplnené o mestské a územné plánovanie a v prípade potreby o akčné plány pre udržateľnú energiu a klímu, pričom pripomína, že tieto politiky zohrávajú kľúčovú úlohu pri zlepšovaní života a ochrane zdravia občanov.

22. Zdôrazňuje, že je potrebné venovať osobitnú pozornosť možným opatreniam v oblasti dekarbonizácie v dopravnom systéme tým, že sa podporí využívanie energetických zdrojov a alternatívnych palív, a tým aj zriadenie osobitnej infraštruktúry na zabezpečenie ekologických a diverzifikovaných dodávok, najmä posilnením postavenia miestnych prevádzkovateľov distribučných sietí.

23. Zdôrazňuje význam vzájomného pôsobenia medzi využívaním pôdy, zmierňovaním zmeny klímy a adaptačným potenciálom, ako aj dôležitosť riešenia obrovského vplyvu poľnohospodárstva na klímu, ako základných prvkov každej stratégie na zosúladenie plnenia Parížskej dohody a cieľov trvalo udržateľného rozvoja s lepšími environmentálnymi, zdravotnými a hospodárskymi a sociálnymi podmienkami.

24. Zdôrazňuje úlohu ostrovných komunit ako potenciálnych laboratórií pre politiky v oblasti klimatickej neutrality a poukazuje na potrebu opatrení na dekarbonizáciu námornej dopravy s ohľadom na zraniteľné územia, ktoré sú vo veľkej miere závislé od námornej dopravy.

Klimatická neutralita hospodárskeho systému

25. Zdôrazňuje úlohu udržateľného verejného obstarávania pri podpore rozvoja ekologického hospodárstva a zmeny správania, význam rýchleho prechodu na obehové verejné obstarávanie a význam využívania systémov environmentálneho riadenia v súkromnom sektore, počnúc úplným vykonávaním smernice o priemyselných emisiách⁽¹⁰⁾ a referenčných dokumentov o BAT pre každý sektor produkcie, ako aj a environmentálneho certifikačného systému EMAS a ISO⁽¹¹⁾.

26. Zdôrazňuje, že v stratégii chýba odkaz na odvetvie odpadového hospodárstva, na európsku hierarchiu odpadového hospodárstva a na zásady obehového hospodárstva⁽¹²⁾, a preto navrhuje, aby sa zaviedli opatrenia na rýchle vymedzenie jednotných kritérií stavu konca odpadu s cieľom obmedziť činnosti zneškodňovania odpadu, podporiť zhodnocovanie a minimalizovať emisie znečisťujúcich látok zo súvisiacich priemyselných procesov. Zdôrazňuje, že aj pomocou požiadaviek na ekodizajn pre chemické zloženie a recyklovateľnosť výrobkov, ako aj prostredníctvom investícií do triedenia a zhodnocovania surovín a energie sa musí množstvo odpadu znížiť na minimum.

27. Pripomína, že je dôležité venovať osobitnú pozornosť regiónom, v ktorých sú prítomné energeticky náročné odvetvia a energetická infraštruktúra na zabezpečenie rýchleho začiatku transformácie, ako aj jej spravodlivé a inkluzívne riadenie, a to obmedzením alebo kompenzáciou sociálnych a environmentálnych vplyvov, a zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby miestne a regionálne orgány, ako aj jednotlivci a zainteresované mimovládne organizácie, podnikateľský sektor, univerzity a výskumné ústavy boli zapojení do koncipovania kompenzačných opatrení týkajúcich sa možných negatívnych vplyvov energetickej transformácie.

28. Pripomína, že je potrebné zabezpečiť spravodlivé rozdelenie environmentálnych nákladov a zdravotných, environmentálnych, hospodárskych a sociálnych výhod pre občanov, ktorých sa týka zavedenie energetickej infraštruktúry a zmeny nevyhnutné pri transformácii. Predovšetkým zdôrazňuje, že je dôležité zapojiť miestne a regionálne samosprávy na územiach tranzitu, cez ktoré prechádzajú veľké toky energie, spolu s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi do stanovovania kritérií na rozdelenie environmentálnych nákladov a výhod, pričom sa zabezpečí spravodlivý podiel z dosiahnutých príjmov v prospech najviac postihnutých občanov. Zdôrazňuje tiež, že všetky európske politiky vrátane obchodnej politiky EÚ s partnermi mimo EÚ sa musia zosúladiť s cieľom klimatickej neutrality.

⁽⁹⁾ Nízkoemisná mobilita sa stáva skutočnosťou (CDR 6151/2017), <https://cor.europa.eu/sk/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-6151-2017>.

⁽¹⁰⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) (Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32010L0075>.

⁽¹¹⁾ Nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1505 z 28. augusta 2017, ktorým sa menia prílohy I, II a III k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) (Ú. v. EÚ L 222, 29.8.2017, s. 1) – <https://www.iso.org/home.html>.

⁽¹²⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade (Ú. v. EÚ L 150, 16.6.2018, s. 109), smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/852 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov (Ú. v. EÚ L 150, 16.6.2018, s. 114), smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/850 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 1999/31/ES o skládkach odpadov (Ú. v. EÚ L 150, 16.6.2018, s. 100), smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení (Ú. v. EÚ L 150, 16.6.2018, s. 100).

Stratégie zachytávania a kompenzácie emisií

29. Víta aktualizáciu stratégie EÚ v oblasti biohospodárstva⁽¹³⁾, ktorá podporuje rozvoj výrobných systémov, ktoré umožňujú znižovanie emisií skleníkových plynov.

30. Pripomína kľúčovú úlohu mestských a vidieckych zelených oblastí v boji proti zmene klímy, ako sú ekologické systémy pôsobiacie ako ekvivalenty prirodzeného záchytu oxidu uhličitého, najmä v najzraniteľnejších regiónoch vrátane najvzdialenejších a ostrovných regiónov. Pripomína, že v záujme zníženia emisií je dôležité zlepšiť obhospodarovanie organických pôd, obnovovať rašeliniská, mokrade a všetky agronomické systémy zachytávania emisií. Zdôrazňuje tiež, že je potrebné presadzovať a podporovať ochranu a správne hospodárenie s lesným fondom, ako aj úplnú integráciu poľnohospodárskej a lesníckej politiky s politikou v oblasti riadenia hydrogeologických a klimatických rizík.

31. Vyzýva Európsku komisiu, aby zapojila regióny a miestne orgány do vykonávania nariadení o spoločnom úsilí (ESR) a o začlenení emisií a záchytu skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva (LULUCF)⁽¹⁴⁾, pričom treba vytýčiť ciele na zníženie emisií do roku 2030 a stanoviť realistické iniciatívy na ich dosiahnutie.

32. Poukazuje na právomoci miest a regiónov pri zbere údajov potrebných na vykonanie inventúry emisií skleníkových plynov v odvetviach, na ktoré sa vzťahujú LULUCF a ESR, a odporúča, aby ich členské štáty a Komisia podporovali pri presadzovaní ich kapacít⁽¹⁵⁾.

33. Zdôrazňuje, že je potrebné ďalej rozvíjať všetky techniky a technológie zamerané na úplné zhodnocovanie hmoty a energie vo výrobných systémoch a všetky formy environmentálnej kompenzácie difúzných a fugitívnych emisií vrátane oxidu uhličitého, ktoré sa bude musieť kompenzovať prírodnými ekologickými systémami a ak neexistujú iné možnosti, využívaním technológie zachytávania a ukladania oxidu uhličitého (CCS). Zdôrazňuje však, že účinnosť a bezpečnosť týchto technológií sa musí ešte preukázať, a preto musia byť opatrenia zamerané na predchádzanie emisiám prvoradou prioritou.

Financovanie klimatickej neutrality

34. Pripomína, že je dôležité zabezpečiť dostatočné finančné krytie na dosiahnutie hospodárstva s nulovými emisiami skleníkových plynov, čím sa zvýši percentuálny podiel HDP investovaný ročne do energetického systému a príslušnej infraštruktúry, a víta Akčný plán: Financovanie udržateľného rastu, ktorý Komisia uverejnila v roku 2018⁽¹⁶⁾.

35. Opakuje, že je potrebné zvýšiť výdavkový cieľ rozpočtu EÚ na oblasť klímy aspoň na 30 % a v plnom rozsahu vykonávať záväzky prijaté v rámci Parížskej dohody vrátane dlhodobého cieľového financovania zo strany národných vlád⁽¹⁷⁾.

36. Zdôrazňuje, že vzhľadom na významné sociálne dôsledky, ktoré sa od prechodu na hospodárstvo s nulovými emisiami skleníkových plynov očakávajú, bude potrebné uvažovať o fonde pre spravodlivú transformáciu na podporu tých regiónov alebo častí spoločnosti, v ktorých sa prejavia najakútnejšie krátkodobé účinky ukončenia používania fosílnych palív.

⁽¹³⁾ *Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie* (2018).

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 23), rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 406/2009/ES z 23. apríla 2009 o úsilí členských štátov znížiť emisie skleníkových plynov s cieľom splniť záväzky Spoločenstva týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2020 (Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 136) – <https://unfccc.int/topics/land-use/workstreams/land-use-land-use-change-and-forestry-lulucf>.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov — *Legislatívne návrhy týkajúce sa nariadenia o spoločnom úsilí a nariadenia o LULUCF* (Ú. v. EÚ C 272, 17.8.2017, s. 36), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52016AR5780>.

⁽¹⁶⁾ Oznámenie Európskej komisie *Akčný plán: Financovanie udržateľného rastu*, COM(2018) 97.

⁽¹⁷⁾ *Program InvestEU* (CoR 2018/03766), spravodajca: Konstantinos Agorastos (EL/EES).

37. Pripomína, že na rozvoj inovatívnych riešení vrátane obnoviteľných zdrojov energie a ich začlenenie do trhu sú potrebné značné finančné zdroje. Domnieva sa, že je dôležité stanoviť integrovaný a spoločný prístup orgánov na všetkých úrovniach s cieľom prepojiť rôzne zdroje financovania, dosiahnuť multiplikačný účinok a zároveň zvýšiť povedomie o existencii rôznych nástrojov a zlepšiť ich celkovú dostupnosť. Zdôrazňuje tiež, že je potrebné prepracovať predpisy EÚ v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a štátnej pomoci tak, aby bol nielen prínosný, ale posúval smerom k vývoju nových technológií s nulovými emisiami v súvislosti klimatickou bilanciou a udržateľnosťou. Napríklad je potrebné upraviť smernicu o zdaňovaní energie a pravidlá štátnej pomoci s cieľom znížiť dane energie z obnoviteľných zdrojov tak, aby bola táto energia konkurencieschopná v porovnaní s energiou z fosílnych zdrojov.

38. Poukazuje na to, že investície do ekologicky udržateľnej infraštruktúry sa z dlhodobého hľadiska považujú za vysoko ziskové, pretože môžu viesť k prudkému nárastu HDP a miery zamestnanosti. Okrem toho konštatuje, že tieto investície vedú k hospodárskym úsporám tým, že umožňujú znížiť spotrebu energie i dovoz fosílnych palív.

39. Opätovne zdôrazňuje význam stanovenia jednoduchých, jasných a jednotných pravidiel verejného obstarávania a právnych postupov na podporu investícií⁽¹⁸⁾ a víta ambíciu Komisie zjednodušiť pravidlá pre programové obdobie 2021 – 2027 a zjednotiť nariadenie pre EFRR a Kohézny fond⁽¹⁹⁾.

40. Pripomína, že je dôležité, aby sa klimatická neutralita, environmentálna udržateľnosť a prispôsobenie sa zmene klímy stali prierezovými súčasťami všetkých fondov a programov financovania, ktoré by mali zahŕňať ciele klimaticky neutrálneho hospodárstva, ktoré by sa mali dosiahnuť prostredníctvom vymedzenia konkrétnych ukazovateľov, a víta iniciatívu Ekologizácia európskeho semestra⁽²⁰⁾, ktorá vyzýva na ďalšie úsilie v tomto duchu. V tejto súvislosti tiež navrhuje začlenenie ukazovateľov súvisiacich s klímou do rámca pre správy Komisie o mechanizme varovania.

41. Navrhuje, aby posúdenia vplyvu ex-ante navrhovaných právnych predpisov EÚ sprevádzalo hodnotenie dôsledkov zmeny klímy a hodnotenie ich prínosu k dosiahnutiu cieľov Parížskej dohody⁽²¹⁾. Okrem toho žiada, aby sa vypracovalo primerané posúdenie vplyvu európskych fondov určených pre odvetvia a regióny prechádzajúce energetickou transformáciou, aby sa zabezpečilo, že tento proces budú účinne podporovať.

42. Zdôrazňuje význam vysokej miery spolufinancovania EÚ s cieľom zaručiť prístup malým miestnym a regionálnym orgánom, pričom zdôrazňuje, že je potrebné vymedziť osobitné metodiky a ukazovatele, ktoré by zohľadňovali ciele klimaticky neutrálneho hospodárstva, pre posudzovanie projektov, ktoré sa majú financovať.

43. Vyzdvihuje úlohu poisťovníctva pri vyrovnávaní sa so stratami a škodami s cieľom posilniť odolnosť na miestnej úrovni.

44. Víta odkaz na očakávané úspory v sektore zdravotníctva v dôsledku klimatických a environmentálnych politík a vyzýva Komisiu, aby ďalej preskúmala možnosť vyčíslieť takéto úspory vetytovaním špecifických ukazovateľov aj so zapojením WHO⁽²²⁾. V tejto súvislosti poukazuje na skúsenosti so štruktúrou, akou je sieť WHO Zdravé mestá a vyzýva na väčšie úsilie o vytvorenie synergií medzi takýmito iniciatívami a iniciatívami zameranými na energetickú transformáciu a zmenu klímy v mestách.

45. Podporuje ciele akčného plánu o udržateľnom financovaní na podporu udržateľného rastu a snahu umožniť finančnému sektoru a súkromným investorom zohrávať svoju úlohu pri dosahovaní ambiciózných a spoločných cieľov v oblasti klímy a environmentálnej udržateľnosti. Uznáva, že mobilizácia súkromného kapitálu si vyžaduje dlhodobé plánovanie a regulačnú stabilitu na úrovni EÚ a jednotlivých štátov, ale aj na miestnej a regionálnej úrovni.

⁽¹⁸⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesií (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 1), smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 65) a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 243).

⁽¹⁹⁾ Európsky fond regionálneho rozvoja a Kohézny fond, spravodajca: Michiel Rijsberman (NL/ALDE).

⁽²⁰⁾ http://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/index_en.htm.

⁽²¹⁾ Stanovisko na tému Financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy: kľúčový nástroj na uplatňovanie Parížskej dohody (CDR 2108/2017), <https://cor.europa.eu/sk/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-2108-2017>.

⁽²²⁾ <https://www.who.int/publications/guidelines/en/>.

46. Zdôrazňuje význam riadneho finančného rámca pre výskumnú činnosť a v oblasti technológií zameraných na dosiahnutie klimatickej neutrality a víta zriadenie inovačného fondu, pričom dúfa v urýchlenné schválenie vykonávacieho nariadenia ⁽²³⁾ a zavedenie „slobodných pásiem znalostí“, v rámci ktorých by sa uplatnilo výrazné zníženie zdanenia.

47. Poukazuje na to, že pre regióny a miestne orgány je dôležité, aby mali jednotný a zvládnuteľný integrovaný rámec povinností a najlepších dostupných techník prostredníctvom portálu, na ktorom budú uvedené najlepšie dostupné techniky pre každý sektor, projekty programu Horizont 2020 a iniciatívy Dohovoru primátorov a starostov.

Udržiavanie súladu s medzinárodnými záväzkami a existujúcimi právnymi predpismi

48. Víta ambiciózny cieľ EÚ, ktorým je presadzovanie prijatia politík a opatrení na celosvetovej úrovni na zvrátenie súčasného neudržateľného vývoja v oblasti emisií, a vyzýva inštitúcie a členské štáty EÚ na stabilné, trvalé a koherentné zapojenie regiónov a miestnych orgánov do vykonávania globálnej Agendy pre udržateľný rozvoj a jej 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja ⁽²⁴⁾, ako aj a Parížskej dohody, a to aj prostredníctvom začlenenia VR do prípravnej činnosti COP25 s cieľom zabezpečiť, aby bola pozícia EÚ v rokovaní podporená všetkými úrovňami verejnej správy.

49. Žiada, aby zástupcovi VR bola priznaná úloha pozorovateľa pri všetkých prípravných prácach orgánov UNFCCC s cieľom zabezpečiť, že sa náležite zohľadnia potreby miestnych orgánov a regiónov, ako aj ich potenciál prispieť konkrétnymi opatreniami, a aby sa prispelo k otvorenému, inkluzívnemu a transparentnému hodnoteniu spoločnej práce vykonávanej v rámci globálnej bilancie.

V Bruseli 27. júna 2019

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽²³⁾ Delegované nariadenie Komisie z 26. 2. 2019, pokiaľ ide o prevádzkovanie inovačného fondu, C/2019/1492 final.

⁽²⁴⁾ Sustainable Development Goals – anglická skratka SDGs.

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK